

ISAÍAS

Judá menu tsókë Israel
unikama 'ucha bana

1 ¹ Amósnën bakë bëchikë Isaías
an ka namákësokin uisai kara
Judá 'imainun Jerusalén 'inuxun
'aia kixun, ënë 'apukama 'ain
Diosan ismikëxun isakëxa, akamax
ka 'iakëxa, 'apu Ozías, Jotam,
Ahaz 'imainun Ezequías ënëkamax
ka Judá menu bëtsix bëtsix 'iax
chikikëbë 'apu 'iakëxa.

² Kamabi ñu axa naínu 'ikë
'imainun menu 'ikë
an ka Nukën 'Ibu Dios ax ka
ëesai kiaxa kuati 'ikën:
“Ën kana 'ën bakë bëchikë
bëbukama 'imainun
xanukama chatanun
kanioruakën,
'aínbi ka atux 'ën bana
kuaisama tani 'ëmi
nishakëxa.

³ Vaca bënëen ka aín 'ibu
'unania,
'imainun ka burro bënëen
anuxua aín 'ibun pimikë
xubu 'unania;
usa 'aínbi ka Israel unikaman
'ën unibu 'ixunbi
an unio 'ikëbi 'ë 'unánima
'ianan 'ën kakëxunbi bana
kuaisama tania.”

⁴ ¡Usa 'ain ka atux kamaxi
'uchakanxa
'ianan ka a unikaman
'itsaira 'atima ñuishi 'aia,

atun chaitiokëkamaxribi
'atima ñuishi 'akë unibu
'ia 'ain ka

atun 'aisa tankë ñu 'atimashi
'akania!

Usa 'ain ka aín 'Ibu 'ikëbi 'ë
ënkaxa

'ëx kana Israel unikaman
Dios upíira a 'ain,
usa 'ikëbi ka 'ën bana
kuaisama tankin 'ë
manuaxa.

⁵ Mitsux kamina uisaxun ñu
'atima 'ati kara kixun
sinani kushi kanaanin,
usa 'ain ka mitsun namí anu
'atima oti 'aíma 'ikën.

Usa 'ain ka aín maxkánuribi
ankëti chankukë 'aish, an
'imikëx kushiñuma 'ikën.

⁶ Taë rëbumiaxi ka mitsun
maxkánubi
bërúti chamarabi mitsun
nami asábi 'aíma 'ikën;
kamabi namix ka chankui
'uákë 'ianan; tëakin
chakakësa 'ianan, nami
këñui kutankëx anuax
tanpëkësa 'ikën;
usa 'ikë ka uínbi ronkin chupa
sanin rabunkëma 'ikën,
'ianan ka uínbi aín paë
bachubuti tantitanun
xënin síkakëma 'ikën.

⁷ Usa 'ain ka atun mekamax
'atima okë 'aish anu uni
'ikëma mesa bëruaxa,

'imainun ka atun ëma
kamaxribi anu rëkirukin
tsin nënkë 'ikën.

Mitsun 'ismainunbi ka
axa mitsumi nishkë
unikaman mitsun 'apákë
ñukama bixun piaxa.

Usakia 'akëbë ka kamabi
mekamax anu uni 'ikëma
mesaribi 'i,

Sodoma ëmaxa këñukëx 'ia
usaribiti 'iaxa.

⁸ Usakin 'akëbë ka Jerusalén
ëma axëshi bëruaxa,
usa 'aish ka anu uvas 'apákë
naë nëbëtsi 'uta 'akësashi
'ikën,

'ianan ka aín tuá piti
melonar kakë ñu 'apáxun
nëbëtsi xaban xabanbu
'inun kënekë usaribi 'ikën,
'ianan ka a ëmax ami nishkë
unikamainshi bërabuinkë
'ikën.

⁹ Nukën 'Ibu Dios ax kamabi
kushiñu 'ixun ka
nun chaitiokëkama iémiana
'ain sapi kananuna,
nukamax bërfibi Sodoma
'imainun Gomorra 'iásai
'aíma 'itánun këñúkë
'itsían.

**Usakin kara aséribi Dios
rabiti 'ikë kikë bana**

¹⁰ 'Apukama Sodomanu 'iása
mitsun kamina ësaia Dios
kikë aín bana kuati 'ain;
'imainun Gomorranu 'ia
unikamasa mitsunribi
kamina 'upiokin nun

Diosan bana bëmékin
kuati 'ain,
nukaman Diosan ka mitsu
'unánmisa tania.

¹¹ Èsai ka Dios kiaxa: “¿Uisa
kupín kaina mitsun
'aisamaira ñuina rëxun 'ë
xaroxunin?

'Èx kana 'aisamaira carnero
rëxun 'aímai këñutanun
kixun xarokankë a isi
anun atsan,

'imainun kana vaca bëri
kanikëkama aín xëni abi
kuëënimá;

'ianan kana vaca 'ain
bënëkama 'ianan
carnerokama 'imainun
cabra bëri kanikëkama
aín imi bikë akamabi
kuëëniman.

¹² Mitsux kamina 'ëbë banai
ënu 'ain,

'aínbi kara ¿uin anuxun
'ë rabiti xubu ëman me
mëníokë a chua oimi
rikianun mitsu kax?

¹³ È nanxuinshikatsi kixun
mitsun 'aisamaira
ñu bëkankë ax ka
ñankáishibimi bëkankë
'ikën;

usa 'ain kana a ñukama
xarokëxa kuínkë aín kuin
a xëisama tanin.

Mitsun kamina unikama
'uxë ió 'ikëbëtan 'anan
anun ñu mëëtima nëtë
'ikë anun kuëënin,
'aínbi kana 'ën an ñu 'atima
'akë unikaman usakin

- fiesta 'akin ñu 'atima 'akë
a kuëënima.
- 14 'Uxë ió 'ikëbëtan fiesta 'akë
'imainun ñu 'atima 'akë
unikamax timëkankë a
kana 'ën istisama tanin;
¡'ianan kana usakia 'akë
ñukama a iskin
'atimakin sinanin!
- 15 Uínsaran kaina 'ë ñukákin
manámi okin mëkën birui
ëbë banain,
anunbi kana 'ën usakin 'aia
mitsu istisama tani 'amo
kuainakëtin;
'imainun kana 'itsaira ëbë
banakin ñukákëxunbi,
'ën a banakama kuationa.
Mitsun mëkënkama ax ka
anun uni 'akë 'aish imin
mëshikikësa 'ikën.
- 16 ¡Mitsúnmi 'uchakin 'akë
ñukama a ëni kamina
mëniokakanti 'ain!
¡Mitsúnmi 'akë 'atima
ñukama a kamina, 'ën
istisabi okin ënti 'ain!
¡'Aisama ñumi 'akankë
akamina ënkanti 'ain!
- 17 ¡Ñu 'upíshi 'ati kamina
'unánkanti 'ain,
'ianan kamina abi sinani
kushikin ñu 'upíshi 'anan,
bëtsi unikaman 'atimoiabi
bëtsi 'akinti 'ain,
'akianan kamina 'ibuñumakë
tuákama aturibi 'akinti 'ain,
'anan kamina kasunamëkë
xanu bëtsi unin 'atima
oiabi anun rabanan nékin
'akinti 'ain!"

- 18 Ësai ka Dios kiaxa:
“Bëri kamina uisai kaina
'ikanti 'ai kiax ënë bana
mëniónti timéti 'uti
'ain:
Mitsun 'uchakamaxa uvas
baka chininkë chëxëira
iskësa 'ikëbi kana,
axa matsi irukë uxuira
uxu iskësa 'itánun mitsu
mënióxunti 'ain;
atun 'uchakamaxa chupa
bëtsi bëtsi ñun pukukë
iskësaribi 'ikëbi kana,
'ën xapu uxuira uxu
iskësa 'itánun mëniókin
tërenxunti 'ain.
- 19 Mitsun 'ën bana kikësa-
biokin 'ati kuëënkín 'ën
bana tankin, kamina
menu 'apákëxua upíokin
tuaia 'ain bimi bixun piti
'ain;
- 20 'aínbi kamina abi
ñunshinakëkin kakëxunbi
ñu 'akani,
an mitsu 'akinti 'aíma 'ain
'akanankënuax bamakanti
'ain.”
“Usakin mitsu kanun ka
Diosanbi 'ë kaxa.”

**Diosan ka an ñu 'upima
'atishi kuëënkë Jerusalén
ëmanu 'ikë unikama 'atima
oti kixun ñuia bana**

- 21 ¡Jerusalén ëmanu 'ikë
unikamax ka upiti
buküakëxa, 'aínbi ka
bëri bëtsi bëtsi unibë 'ikë
xanusa 'ikën!

- Bëráma kamina mitsux upiti
tsókin upíokin
ñu 'akë 'iakën, 'anan kamina
upiti tsóakën,
'aínbi kamina bërí an
uni 'akë unikamasaribi
'ikanin.
- 22 Bëráma kamina manë uxua
'akë kuríkisa 'ikankën, usa
'ia 'aibi kamina ñu puti
bukúnkësa bërí 'ain.
Bëráma kamina uvas baka
vino 'akësa 'ikankën, usa
'ia 'aibi kamina bërí uvas
baka 'umpaxkë usaribi
'ikanin.
- 23 Mitsun 'apukamax ka bana
kuakëma 'ianan, an unin
ñu
bainu bëaraxun mëkamakë
unikamabë 'unánankë
'ikën.
Usa 'ixun ka akaman
kuríkinën kupiókëxun
an ñu 'upima 'akëma uninibi
'atima ñu isa 'axa kixun
kanan ñu 'inainshiti
akamaribi baria.
'Ianan ka papañuma
'imainun titañuma
tuákamaribi uisakin
kara 'akinti 'ikë usakin
'akinima 'ianan,
xanu kasunamëkë akamaribi
tëmërai tsótiabi 'akinima.
- 24 Usa 'ain, ka kamabi kushiñu,
Israel unikaman Dios ax
aséرابi kiakëxa:
“¡Asá ka anuishi ka 'iti 'ikën!
'Ën kana axa 'ëmi nishkë
unikama aín 'akë ñukama
iskin uisakin karana 'ati
'ai usakin 'ati 'ain.
'Ën kana atun 'akë ñukama
'unánkin uisa karana oti
'ai usakin 'ati 'ain.
25 'Ën kana amiribishi mitsun
ñu 'akëkama
mënóxunkin ñu puti
bukúnxun nénkë;
usa 'itanun mitsun 'atima
ñu 'akëkama upíira upí
'ítánun mëníoti 'ain.
26 Usakin 'anan kana
amiribishi an uisai kaina
'ikani, usai 'ia mënóxunti
akamaribi bërámami 'ikan
usaribitimi aña 'ikanun
mitsu 'imixunti 'ain,
'anan kana an mitsu bana
ñuixunkin 'ësëti akamaribi
bërámami 'ikan usaribiti
'itëkënun 'imiti 'ain.
Usakin 'ën 'an ka mitsu, rabi
ësaí kikanti 'ikën,
ëmanu tsókë unikaman ka
upíokin bëtsi unikama
'akinia, 'ianan ka a ëmanu
tsókë unikama aséرابi ñu
'akatsi kara kia usakinbi
ñu 'aia.
27 'Ën kana aséرابi 'ëx
kikësabiokin an uni
iémikë a 'ain, usa 'ixun
kana Jerusalénnu tsókë
unikama axa 'ëmi
sinántëkënkë akama
'iëmitëkënti 'ain;
28 'aínbi kana an bana kuakëma
unikama 'imainun 'uchañu
unikama 'ianan an 'ën
bana

kuaisama tankë a unikama
bamati 'ikën.

- ²⁹ Usokin 'akëbë kamina
anuxunmi mitsun dios
rabikankë
ñu 'apákë naëkama anu
buküax kuëenkimi
dios rabikankë anuax
rabinkanti 'ain.
- ³⁰ Mitsux kamina i aín pëchi
ëskikë usaribi,
'ianan naë anu ñu 'apákë
'umpaxñumasa 'ain
ëskikë usaribi 'inuxun 'ain.
- ³¹ Uni aín kushibu mitsunu
'ikë ax
ka ñusmai basi chushikësa
'ianan,
an 'akë ñukamax a
sinántëkëntisama 'itánun
këñuti 'ikën:
Usakin 'akëx ka a rabëtaxbi
a nëtënbi an bënánti
'aíma 'ain rëkirui këñuti
'ikën.”

**Diosan ka kamabi menuaxa
uni 'akananima upitax
bukunun 'imiti 'ikën**

(Miq 4.1-3)

- 2** ¹ Ënëx ka usai ka Judá
'imainun Jerusalén
'inuxun 'aia kixun,
Amósnën bëchikë Isaías a
namákësa okin Diosan ká
'ikën:
² Nëtë xëñibukëbë ka anúan
'iti nëtë 'ikëbë anua
Diosan xubu 'ikë bashi ax
bëtsi bashikamasamaira
'inuxun 'aia.

Usa 'ain ka a bashixa bëtsi
bashikamasama

- 'ain bëtsi menu 'ikë kamabi
unikamax anu uti 'ikën;
³ usa 'ain ka bëtsi bëtsi menu
'ikë 'itsaira uni anu bëbai,
bëtsibë bëtsibë kánani
kikanti 'ikën:
“Diosan bashi anuxun a
rabiti xubu 'akë anu
kananuna kuaruti 'ain,
anu ka Jacobnën rëbúnki
Israel unikama Dios anuxun
rabiti xubu ax 'ikën,
anuxun ka uisai karanuna
tsóti 'ai kixun an nu
'unánmiti 'ikën,
'unánmikëx kananuna ax
kuëenkësabi oi tsóti 'ain.”
Usa 'ain ka Jerusalénnuxun
Diosanbi 'ain bana
nukama 'unánmiti 'ikën.
- ⁴ Diosan ka bëtsi bëtsi menu
'ikë unikama
'akanantëkënima upitax
bukunun 'itsaira uni uinu
kara tsotia anuabi 'imiti
'ikën.
Usakin 'imikëxun ka
atun manë xëtokë anua
'akanankë a anun ñu
mëëkin me anun naëti
'anan,
aín paka pia akamaribi anun
bímia ñu 'apákë téakin
biti taxuñu okin 'ati 'ikën.
Usokin 'axun ka uinu 'ikë
ëma kamanuxunbi bëtsibë
'akananuxun anúan
'akanankë a bitëkëntima
'ikën.

Usonan ka uisai 'akánanti
kara kixun uínbi bētsi
'unámitima 'ikēn.

⁵ ¿Usa 'ain kamina 'ën aintsí
Israel unikama mitsun
kuati 'ain,

Diosan nu 'unánmikēsabi oi
kananuna ami sinánishi
tsóti achúshi tirítan
nu pēkakēsa 'inun añu
karanuna 'ati 'ai kixun
'unánti 'ain!

**Uvas tuañuma nikē usaribi ka
Judá 'ikē kixun ñuikē bana**

5 ¹ 'Ēx kana 'ën 'unairakē uni
an ēsai kantanun kakē a
sinani kantain,
'ianan kana aín uvas 'apákē
a ñuiribi kantati 'ain.

'Ēn 'unánkē uni ax ka uvas
'apákēñu 'iakēxa,
ax ka achúshi me anu upiti
ñu koókē anu 'iakēxa.

² 'Anan ka meribi anu
'apáti buinakin anu 'ikē
maxákamaribi timēkin
bukuntankēxun,
anu ñu bēru upíbu kamaishi
'apákēxa.

'Atankēxun ka ñu bēru
'apákē a nēbētsi achúshi
torre chaiorukin 'anan,
anuxun uvas 'apákē aín
baka bití aribi mēníokēxa.

'Ēn 'unánkē unin ka an
'apákē uvaskama bataira
'itánun tuati kaíankēxa,
'aínbi ka uvas 'apákēkama
an aín bimi kacha 'inun
tuakēxa.

³ Usa 'ain ka Jerusalénnu
'ikē 'imainun Judánu 'ikē
unikama bērí kiti 'ikēn,
uix kara 'uchaxa, 'ën 'apákē
uvaskama 'ianan karana
'ēx 'ucha kiox kiti 'ikēn.

⁴ ¿Añu ñuiribi karana 'ën
'apákē uvaskama 'ati 'ain?
¿Anu kara usakin 'aisa 'ikēbi
'ën 'akēma 'ik?

'Ēn kana 'apákē uvaskama
bataira 'itánun bimiti
kainkē 'ian,
¿Uisa kupín kara uvas kaman
kacha 'itánun tuax?

⁵ Asábi ka usa 'ain kana
uisakin 'ën uvas
'apákēkama
'ati karana, bērí sinani a
mitsu kati 'ain:
bērí kana anun bēarakin
i muxañukama 'apákē
a anun atsínxun vacan
'atima otanun bití 'ain;
bianan kana anun kēñēara
maxá 'akēkama aribi anun
atsínxun vacan 'aisama
okin amátanun amanu
amanu kinioti 'ain;

⁶ usokin 'axun kana rakanti
'ain.

Rakanxun kana chuku
'iruiabi mēníokin
ēchimitima 'ain,
usokēx ka muxa 'irumainun
chuku 'aisamaribi anu
'iruti 'ikēn.

Usokin 'atankēxun kana
nētē kuínuaxa,
'uí a chabói 'ibúnun
'imitima 'ain.

7 Nukën 'Ibu Dios kamabi
kushiñuira an ka aín
'apákë uvas 'itsaira
kuëñia,
usaribi ka Israel menua 'ikë
a 'imainun,
Judá ëmanua bukukë
unikama atux 'ikën.
Usa 'ain ka Nukën 'Ibun anu
tsókë unikama upíokin
ñu 'aiana aín bana
kikësabiokin 'ati kaíankëxa,
usa 'ain ka unikama bëtsi
unikamabë 'atima onani;
'upiokin ñu 'aínmabi;
'itsaira paë tani sharatia
kuati 'ikën.

**Diosan namámikësokin usaía
'iti ñuikin Isaías ka bana**

6 1 A baritian 'apu Ozías ñukë
anun kana Dios anua tsókë
manainra anuxunbia;
aín chupa kuëxitan anun
anuxun a rabiti xubu a
mapukë isan.

2 Isanan kana unisa akamaxa
tsi rëkirukë kamasa 'aish a
manámi tsókë isan. Usa 'aish
ka achúshi achúshinëx mapai
achúshi 'imainun achúshi
pëchiñu 'iaxa. Usa 'aish ka
rabé pëchin bëmápuküanan,
rabëtan aín chixumixun
aín nami mapuanan ka
rabëtanribi nuanxa.

3 Usai 'ika bëtsibë bëtsibë
kánani ësai kiaxa:
“Nukën 'Ibu kamabi kushiñu
ax ka upíira upí, upíira
upí 'ikën;

kamabi an menu unio
ñukaman ka ax ka
kushiira 'ikë kixun
'uania.”

4 Èsai kikin rabikëbë ka
anuxun a rabiti xubu 'ain
xëpútikama shaíkimainun,
ka tsin kuinsa axribi anu
'ibúkin a xubu mapuruaxa.

5 Usakin 'aia iskin sinani kana
ësai kian: “¡Uisai karana
'iti 'ain, bërí sapi kana
bamati 'ain! 'Ënbi kana
'apu 'aish kamabi kushiñu
Dios a isan; 'ëx kana
achúshi uni 'ën kuëbitan
'atimati banakë 'imainun,
kana achúshi ëma 'atimati
banakë unikama nëbëtsi
tsotin.”

6 Usai 'ëx kikëbëbi ka unikama
achúshi tsi rëkirukësa
'aish 'ëmi kikuatsini
nuankuatsini uaxa. Ukin ka
xëta rabé okin 'akë anun
tsi ëxku ënxaira achúshi
anuxun ñuina xaroti 'akë
anua bitsínkin bëaxa,

7 bëkin ka anun kuëtíkkakin 'ë
kaxa:

“Ka kuart, tsi ëxku ënxaira
ënën kana mi kuëtikan.
Usa 'ain kamina bërí min
ñu 'atima 'akë kupí
'uchokëma 'ain,
usa 'aish kamina min ñu
'atima 'ai 'uchakëkama
bërí mëníokë 'ain.”

8 Èsai kia kuatankëxun kana
Dios ësai kikë aín banaribi
kuan:

- “¿Uinu 'ikë uni karana xuti 'ain?
 ¿Uix kara nukamax kikë bana uni ñuixunkë 'iti 'ik?”
 Kia kana 'ën kan:
 “Ënu kana 'ëx 'ain 'ë kamina xuti 'ain.”
- 9 Ësokin kakëxun ka an 'ë kaxa:
 “Anu kuanxun kamina ëmanu 'ikë unikama ësokin kai kuantu 'ain:
 'Itsokin ñuixunkëxun kuakinbi ka 'ën bana uisai ki kara kia kixun 'unánkantima 'ikën;
 'ianan ka 'itsokin 'ën ñu 'aia iskinbi, uisakin 'akin karana usakin 'ai kixun 'unánkantima 'ikën.
- 10 Ënë unikama kamina upíokin sinánxuma 'anun 'imiti 'ain;
 'imíanan kamina atun pabitan kuakinbia aín pabí xëpúkësa 'ixuan kuakasmanun 'imiti 'ain;
 'imíanan kamina iskinbia aín bëru bëpankësa 'ixun iskasmanun 'imiti 'ain.
 Usa 'ixun ka kuatima 'ianan istimabi 'ikën,
 usai 'ikin ka atun 'ën bana kuatíbi 'ëmi sinanatima 'ikën,
 'ën atun 'akë 'uchakama mëníoxunun.”
- 11 Ësokin kakëxun kana 'ën ñukákën:
 “¿'Ën 'Ibu uiti bari 'imi kara ënë ñukama min bana kikësaí 'inux basiti 'ik?”

- Kixun kakëxun ka Diosan 'ë kakëxa:
 “Ënëx ka ëmakama masókin 'atima okëbëa
 anu 'ikë unikamax uniñuma 'ianan;
 atun xubukamaxribi uniñuma 'imainun,
 anu ñu 'apákë me kamaxribi anu uni 'ikëma mesa bërutamainun anu sënën 'iti 'ikën,
- 12 'imainun ka anu 'ikë unikama Diosan axa ami nishkë unikaman,
 ñatanbiankin buánkëbë ñankáishi anu 'ikë me 'imiti 'ikën.
- 13 'Ianan ka cien uni buankëbëa mapai rabé uni bërukë akamaxribi këñúkë 'iti 'ikën,
 usakin 'akëx ka i unin bëribi tëakëx 'ikësaí 'ain buru ishi bërukë usairibi 'iti 'ikën”
 ('aínbi ka aín mo bërukë axa upíra 'inun kotëkënkë, usaribiti anuax an kuëenkësa okían 'ati unikama mëratëkënti 'ikën).

**Bana ñuixuntabakin
 Judánu 'ikë 'apu Ahaz
 kakë Isaíasnën Sirianu 'ikë
 unikaman ka Jerusalén ema
 'ati 'ikë kixun ká bana**

7 1 Sirianu 'ikë 'apu Resín kakë 'imainun ka Israelkaman 'apu Pécah Remalásnën bakë bëchikë a rabëxun ka 'ain suntárukamabë kuanxun Jerusalén 'aia tankëxa,

'aínbi ka atun 'aisama okëxa. Ax ka 'iakëxa Ahaz Jotamnën bakë bëchikë 'ianan Ozíasnën baba axa Judá ëmanu 'apu 'ain.

²Usai 'ikëbëtan ka a nëtë kaman 'apu Ahaz 'imainun aín aintsikama 'unánun ënë bana ñuixuni kuan-këxa: Kuanxun ka siria unikamabë ka Efraínën rëbúnkikama mitsu 'anux birananxa kixun kakëxa. Ësakian kakëxun kuati ka 'apu Ahaz 'imainun anua 'ikë unikama rakuëtan bamai bërëkirui nikama suñun bëkakëx 'ikësaribiti bërëi 'ikankëxa.

³Usa 'ain ka Nukën 'Ibun Isaías kakëxa: “Min bakë bëchikë Seariasub abë kuanx kamina 'apu Ahaz anua 'umpax buchukë aín sënénkë anuax abë mëranani kuantu 'ain, ax ka anun naënu kuantu bai 'ipitiu anuxua axa tékë unikaman ami mëchukatankëx mëtëremëti chupakama bëntankë kakë anu 'iti 'ikën, ⁴kuanxun kamina anua kai kuantu 'ain:

'Ën mi kakëx kamina bërúankati 'ain, 'aínbi kamina ratutima 'ain; 'ianan kamina ami rakuéti ñusma kantima 'ain a 'apu rabé ax ka tsi bimikëxa aín kuin tëxëkirui ënxakë usaribi 'ikën, 'itankëx nëtékë usaíshi ka Resín aín suntáru sirio kamabë, 'ianan Remalíasnën bëchikë akamax tsi ërërukësaribi 'itánun nishaxa.

⁵Sirio unikamax ka Efraínën rëbúnki 'imainun

Remalíasnën, bëchikë achúshi abëmi 'aisama oti sinani kananxa.

Kánani ka ësai kiaxa:
⁶Nun kananuna Judánu 'ikë unikama rakuënun: 'imitankëxun atun ëma 'ibuati 'ain, usakin 'atankëxun kananuna Tabeelnën bakë bëchikë a 'apu 'inun 'imiti 'ain.

⁷'Aínbi ka Dios ësai kiaxa: ¡Atun sinánkësa okin ka únsaranbi atun ñu 'atima 'ikën!

⁸Axa mitsumi nishkë unikama ax isa kushiira 'ikë kixunmi mitsun, sinánkë ax ka usama 'ikën, Damasco ëma ax ka chaiira ëma Asiria menu 'ikën,

usa 'ain ka Resín ax Damasco ëma anu 'apu 'ikën; 'imainun ka Samaria axribi ëma chaiira Efraín menu 'ikën,

usa 'ain ka Remalíasnën bakë bëchikë ax Samaria ëmanu 'apu 'ikën; 'aínbi ka sesenta 'imainun cinco baritia 'ikëbë Efraínën ëma ax nëtéti 'ikën;

⁹mitsúxribi 'ëmi katamëtima kamina, atux 'ikësaribiti ëmañuma bërúkanti 'ain.”

Isaíasnën Emanuel kakë tuá ka bakënti 'ikë kixun 'apu Ahaz ka bana

¹⁰Ësakinribi ka Diosan 'apu Ahaz kakëxa:

- 11 “Ë kamina min Dios 'ikë achúshi ñu min iskëma 'anun ñukákin kati 'ain, ax ka ësai 'iti 'ikën, meu 'ianan a 'ukë mëu 'imaka me manámi 'iti 'ikën, 'ima ka a manámi 'ianan a manánmira 'iti 'ikën.”
- 12 Kakëxun ka Ahaznën kakëxa: “Usama ka 'ën kana Dios 'ë kamina achúshi ñu 'axunti 'ai tankin kaima.”
- 13 Ësai kia ka Isaíasnën kakëxa: “Ësokin mitsu kamainun kamina 'apu Davidtan rëbúnkikama mitsun kuati 'ain:
¿Mitsun iskëx kara unikama anribia, 'ën Dios ubioisa tankë akamaribi ubiote asábi it?
- 14 Diosan ka unibë 'ikintankëma xanu: Xuntaku achúshi tuuñu 'inun 'imiti 'ikën, 'imikëx bakëntankëxun ka Emanuel kakin anëti 'ikën. Emanuel kikë ax ka, ‘Dios ka nubë 'ikë ki kikë 'ikën’.
- 15 Anua bakëntankëx kanikë a baritiakaman ka a tuákën vaca xuma sëruakin 'akë 'imainun buna rëpa akama piti 'ikën.
- 16 'Aínbi ka tuá ax kanikian añu kara 'ati 'ikë añu kara 'atima 'ikë kiox sinanákëma 'aínshi, an mitsu rakuëmikë ëmanu 'ikë 'apu rabé ax

- masókin 'akëbë ñankáishi bërúti 'ikën.
- 17 Usai 'ikëbëtan ka Diosan mitsu 'ianan, min unikama 'imainun, 'apun aintsikamaxa Efraínbëa Judá ënanainsamapain 'ain 'iásamaira 'inun, a nëtëkama 'ikëbë tëmëranun 'imiti 'ikën.” (Ënëx ka Asirianu 'ikë 'apu ukëbë usai 'iti ñuia kia bana 'ikën.)
- 18 A nëtëkama 'ikëbëtan ka Diosan samún 'itsa iskësaira kuatsinia 'ura 'ikë Egipto menua 'ikë baka, anuaxa suntárukama unun 'imianan, Asiria suntárukamaribi buña ukësa kuatsini unun 'imiti 'ikën.
- 19 Kamabi unikama atux ka rikuatsintankëx aín bashinua me nankékë anua raíri 'imainun bashinua 'ikë mapara kini anuribia 'imainun muxañu me anuribi 'imainun anuxua vacan 'umpax 'akë anuribi 'iti 'ikën.
- 20 A nëtën ka Diosan Asirianu 'ikë 'apu 'imainun aín suntárukama, Éufrates baka a 'uri 'ikë anuaxbi uxuan, Israelkama mitsu ñatanbiankë unikama akësokin,

ñu kënshún maxkukin
mitsun kuëni 'uruanan
mitsun nami mëu 'ikë
akamaribi 'urunun 'amiti
'ikën.

²¹ A nëtëkaman ka an achúshi
vaca 'arakakë 'imainun
rabé oveja 'arakakëñu,

²² ax aín ñuina xuma
'aisamairañu sëruakin
'akë a pitiñu 'iti 'ikën. Usa
'ain ka Asiria unikaman
'akin tëokë 'akëmakaman
atun vaca xuma sëruakin
'akë a 'imainun buna rëpa
a piti 'ikën.

²³ A nëtéan a menu naëoxun
mil uvas i 'apákë ax ka mil kuríki
manë 'akë aín kupí 'iakëxa, usa
'aínbi ka bërí a menu muxaishi
'imainun 'aisama me 'iti 'ikën.

²⁴ Usa 'ain ka a menu uni aín kanti
'imainun aín piakama buani ñu
'oíshi anu kuantí 'ikën, a mexa
muxa 'irui ni tubënrükë 'ain. ²⁵ Usa
'ain ka bëráma manë pará anun
mëníokë mekama axa tubënrui
'aisamaira muxa 'imainun me
'atima 'ain uixi anu kuantima
'ikën. Usa 'aish ka vaca bënëkama
'imainun ovejakaman anua pasto
pitishi 'iti 'ikën.

**Isaíasnën bakë bëchikënën
anëx ka usai ka Judá 'inxun
'aia kixun ñuikë 'iakëxa**

8 ¹ Bëtsi nëtën ka Nukën 'Ibun
'ë kaxa: “Cha 'itánun parókin
tukakë i bitankëxun kamina anu
kuënëoti 'ain, kamabi unían
a bana istisabi okin kamina:

Maher-salal-hasbaz kitánun
kuënëoti 'ain. (Maher-salal-hasbaz
kikë ënë banax ka ënuax basi-
këma 'aínshi ka 'atimonan këñukë
'iti 'ikë ki kikë 'ikën.) ² Usa 'ain
kamina sacerdote Urías 'imainun
Zacarías Jeberequías 'ain bakë
bëchikë ax ka ami rarámakin ñu
'aisa 'ikën, usa 'ain min kuënëokë
ënë bana an ñuixunun biti 'ain.”

³ Usakin 'ë kakë a inúkë 'ain
kana an bana ñuikë 'ën xanu ain
pëi machakë sënënkë 'ain, abë
'ian ka tutankëx aín 'uxë 'ikëbë
bakëankëxa. Usai 'ikëbëtan ka
Diosan 'ë kaxa: “Mín bakë bëchikë
bakënkë akamina Maher-salal-
hasbaz kakin anëti 'ain. ⁴ Usa 'ain
ka min bëchikë axa papa kianan
tita kikin 'unánkëma 'aínshi
Damasco 'imainun Samaria ëma
masókin, 'atankëxun anua 'ikë
ñukama 'ain upíbuira akama
Asiriano 'ikë 'apun atu 'atankëxun
'ain menu buánti 'ikën.” ⁵ Ësokin
katankëxun ka amiribishi Diosan
'ë katëkëanxa:

⁶ “Judá menu 'ikë unikamax
ka Resín 'imainun
Remalíasnën bëchikë ami
rakuétia,
usa 'ain ka aín
suntárukamabëtan Judá
'akatsia,
'aínbi ka Judánu 'ikë
unikaman Dios,
Siloé kakë baka pakaxkima
rakakë usaribi 'ikëbi
kuëñima,

⁷ usa 'ain kana 'ën munu
'akinma Éufrates baka 'ëi

paparukin bënëkinshi
mapurukë, usaribi okin
'ati 'ain,

(ax ka usaribiokian
Asirianu 'ikë 'apun 'ain
suntárukamabëtan 'ati
'ikën).

Usokin 'ai ka tanpëtia
'umpax amami amamitan
chikíikë usaribiti atux 'ikanti
'ikën,

⁸ usai 'ikin ka Judá ëma anubi
sënëkin

'umpaxan mapukësa 'itánun
asirio suntárukaman 'ati
'ikën.

'Akin ka ñuina pëchiñunëa
pëókikin aín pëchin
mapukësa okin maputi
'ikën, usakin ka
anua Diosan kaískë unikama
bukukë me a 'ati 'ikën,
'aínbi ka Dios nubë 'iti
'ikën.”

⁹ Usa 'ain ka kamabi menu
'ikë unikama timëaxi
'itsaira rakuéti 'ikën;
'imainun ka axa 'uraira menu
bukukë unikamanribi ënë
kuati 'ikën:

kuati ka 'akananshisa 'inun
atun ñu bitsi mëníokakë
'aishi rakuékanti 'ikën;
'ianan ka anun 'akánanti
mëtikiruaxi rakuékanti
'ikën.

¹⁰ 'Ianan ka usakin kananuna ñu
'ati 'ai kixun atun sinaniabi,
usakian 'anun 'amitima 'ikën,
Dios ax ka nubë 'ikë usa
'ixun.

**Dios ax ka amiiranu
nux rakuéti 'a 'ikën**

¹¹ Diosan ka ax kushiira 'ixun
'ain mëkënan tuinkin bikësokin
bixun, ënë unikama 'ikëσαι kamina
'itima 'ai kixun 'ë kakëxa: ¹²“Usa
'ain kamina mitsun unëxun ënë
ëmanu tsókë unikaman sinánkë
bana ñui bëtsi unikama kikë a usa
ka kixun sinántima 'ain. 'Ianan
kamina atux ami rakuékë ñukama
ami rakuéti ratutima 'ain. ¹³Dios
kamabi kushiñuira a kananuna ax
ka upíira 'ikë kixun kati 'ain; kai
kananuna ami kuni rakuéti 'ain;
usa 'ain kananuna an nu iskëx
ami rakuéti 'ain. ¹⁴Ax ka mitsunan
achúshi ñu ami 'ia ñu biti nankë
usa 'iti 'ikën; 'ianan ka maxá ami
tatíkia uni chakákë usaribi 'iti
'ikën, usa 'ain ka ami Israel ñaká
rabé ax 'iti 'ikën; usai ka ami 'ia
ñu biti nankë usaribi ax 'ain ami
Jerusalénnu tsókë unikamax 'iti
'ikën. ¹⁵Usa 'ain ka 'itsaira uni
tuaxki 'ikëσαι pakëti bamamai-
nunbi, 'aisamaira uni ami ñuina
'iti nankë ami 'ikësa 'inun ñatankë
'inuxun 'aia.”

**Isaíasnën an 'unánmikë
unikama usai 'iama 'inun
kixun 'ësëkin ká bana**

¹⁶ 'Ën mi kakë bana ënë
kamina upíokin sinánti
'ain;
sinánkin kamina 'ën mi
usakinmi anun 'unánmikë
'ianan 'ën mi 'unánmikë
ënëkama manutima 'ain.

- 17 Nukën 'Ibu Dios an aín
unikama Jacobnuaxa
mërá,
atu 'akinsama tankëbëbi kana
'ëx ënima ami katamëtin.
'Ën kana an 'akintishi kainin.
- 18 'Ë 'imainun 'ën bëchikëkama
Nukën 'Ibu
Diosan 'ë 'inánkë a kamabë
kana unin 'unánun
unitsin 'akëma ñusa Israel
unikamanan 'ain,
Nukën 'Ibu Dios kamabi
kushíñuira axa aín bashi
Siónnu 'ikë an nankë
kananuna nux 'ain.
- 19 Usa 'ain ka unikaman mitsu
káshibuinxun ësakin kati
'ikën:
“Mitsux kamina uni
ñükëkama aín ñunshinbë
banati 'ain,
'ianan ka axa usai ka ñu
'iti 'ikë kixun 'unánkë
akamabëribi munura
banati 'ain.
¿Achúshi ëmanu 'ikë
unikaman kara atun
dioskamabë,
bananan uni bamakëkama a
kara uisakin
20 kati 'ikë kixun ñukáti 'it?”
Ësai ka atux sinanimaishi
banati 'ikën,
'ainbi ka axa këmëishi kikë
'ikën.
- 21 Usa 'ain ka an usakin mitsu
kakë uni ax anua 'ikë
anuishi 'ima,
amanu amanu bëtsi bëtsi
okin,

tëmëramikëx numin 'ikë
anunbi 'itsaira nishti
'ikën.

Usai 'ikin ka aín 'apu
'imainun aín dioskama
'atimakin sinánxunti
'ikën.

Usai 'ikin ka manámia
isbëkikin isanan,
22 mëuküaribi isbëkinkin
iskanti 'ikën,
usakin iskinbi ka añu ñubi
'aíma 'ikë isanan,
tëmëratí ashí 'ain
béanbëankibukënu 'ikësa
isti 'ikën.

Usa 'aish ka kamabi iménu
'ikësashi 'iti 'ikën,
usa 'ain ka bëtsían
tëmëramikë uni ax uinubi
kuani abátima 'ikën.

**Diosan kaiskë 'aísh
ënë menu bakënti
uni ñuikë bana**

9 ¹Diosan ka 'atabakin an kuëen-
kësa oia 'inun Galilea 'imiam-
këxa, anu ka Zabulón 'imainun
Neftalí kakë uni aín me 'iakëxa,
ax ka an Diosan bana kuakëma a
rapasu 'ikë unikaman me anuaxi
Jordán kakë baka 'ikë 'ukëmanan,
anuaxi kuanx parúmpapa kuëbí
anubi sënënkë 'iakëxa; 'ainbi ka
nuibakín 'itsaira 'akiankëxa.

² Axa ami nishkë unikaman
'atimokëxa bëánkibukënu
'ikësa 'ia unikama an
ka achúshi tirí chaiira
isakëxa, iskin ka ñu upí
'ati 'unánkëxa;

achúshi tirí pëkikësa 'aish
upiti tsókë uni an ka
axa 'atimati tsókë unikama
ñu upí 'ai upiti tsóti
'unánmiakëxa.

³ Dios min kamina chaiira
kuëënun nu 'imin;
usa 'ain ka anun nux kuëënti
ax chaiira 'ikën. Kamabi
unix ka min ismainunbi
kuëëni anun ñu
'apáxun biti nëtë 'ikëbëtan
aín ñu 'apákë bitankëx
bëtsibë 'inánani kuëënkë
usaribi 'ikën,
'ianan ka 'akanankin aín
'ibu 'axun ñu bitankëx
bëtsibë 'inani kuëënkë
usaribi 'iti 'ikën.

⁴ Min kamina tëmëramikin ñu
mëëmikëx
atsankin bëtsi sinianiabi
'apukamanua,
tëmëraikin ñu mëxuma 'anun
nu chikiankën.
Usabi okin kamina mix
Dios 'ixun Madiánu 'ikë
unikamami 'asaribiokin
nukama 'akën.

⁵ Min kamina 'akanani
kuankian suntárukaman
aín taxaka pañubiankin
anun me banamibiankë a
'imainun aín chupa
'akanankian imin shikë
a kamabi tsin nénkin
xaronun 'amiti 'ain.

⁶ Usa 'ain ka nunu achúshi
tuá bakënun 'imiixa,
Diosan ka nukama achúshi
tuá 'inánxa, a tuá ka axa

'apu 'itiokin aín kushi
'inánkë 'iti 'ikën.

Usa 'ikë ka ësokin kakë 'iti
'ikën:

“An bana ñuixunkin
'ësëkëxun kuati upitani
kuëënti,” “Dios uínbi
kanantisama,”

“Nukën papa Dios axa
këñutima oi tsókë,”
“Achúshi 'apun rëkuén
bëchikë chuámarua 'inun
uni 'akinux bakéan.”

⁷ Ax ka anua David tsóa anubi
tsóti 'ikën;

usa 'ikë ka ax kushiira
'ixuan ñu 'aia kamabi
menuxun kuati 'ikën
'imainun ka chuámarua uni
tsóti ax këñutima 'ikën;
usa 'ixun ka uínsaranbi axa
'apu 'ia ax ënkëma anubi
'iti 'ikën,
usa 'ain ka an 'akë ñukama
ax upíokin 'akë 'ianan,
an bërí pëukin ñu 'akë ax
uínsaranbi nëtëtima usabi
'iti 'ikën.

Ësokin ka Dios kamabi
kushiñuira an 'itsaira
unikama nuibakin 'ati 'ikën.

**Jesénën rëbúnkinuax ka an
uni upiti bukunun 'akinti
'uti 'ikë kixun ñuikë bana**

11 ¹Ësai ka Dios kiakëxa,
Jesénën rëbúnki
achúshinuax ka i
mo kótëkëni kanikë
usaribi 'itánun achúshi
uni mërati 'ikën, usa

- 'i ka aín tapunuaxi
kookësa 'i mërati ka
ax 'apu 'iti 'ikën.
- ² Usa 'ain ka Diosan kushi ax
ënima a unibëbi 'iti 'ikën,
an ka ñu 'unánkëira 'ianan
sinánñuira 'inun 'imianan,
usa ka kixun bëtsi 'ësëanan
ñu 'aisatankinbi tënëi
kushiñu 'ianan,
Diosmi uisa ñukama kara
'atima 'ikë kixun, 'unáni
rakuënun unikama
'unánmiti 'ikën.
- ³ An ka ñu iskinshi uisa
kara oti 'ikë kixun aín
kuënkësa okinshi 'anan,
ax ka usai 'iaxa, kixun unin
ñuikë bana a kuakinshi
usa ka 'iti 'ikë kixun
katima 'ikën.
- ⁴ An ka an 'akinti 'aíma 'aia
tëmërakë unikama
'imainun uni ñuñumakama
atun menu 'ikë akama
'akinti 'ikën.
Usa 'ain ka aín banax
achúshi tatsi tuínxun anun
bënëkinshi ñu 'akë unikama
tëmëramikë usaribi 'iti 'ikën,
'imainun ka aín kuëbitan
xunkakësa okinshi 'atima
ñuishi 'akë unikama
këñunun 'imiti 'ikën.
- ⁵ Ax ka unían ënkinma aín
chupa pañukësa usaribi
okin upóokin ñu 'ai
asérabi banati 'ikën.
- ⁶ Usa 'ain ka shórapana
'imainun ovejakama ax
upitax bukuti 'ikën,

- usai 'imainun ka 'inu
'imainun cabra tuá akamax
bëtsibëbi tantiti 'ikën,
'imainun ka vaca bakë bërí
kanikë 'imainun paru
'inúan axribi bëtsi rapasu
nitsi kaniti 'ikën,
usai 'i ka tuá xuratsukun
buánkëx kuanshiti 'ikën.
- ⁷ 'Imainun ka vaca xanu
'ianan, xaëón aín xanu
axribi 'unánankë 'iti 'ikën,
'imainun ka aín tuákama
axribi bëtsibë timéax tanti
bukuti 'ikën.
Paru 'inuánën ka vacan
'akësaribi okin pasto piti
'ikën.
- ⁸ Achúshi tuakëx ka runu
nëëira menu 'ikë abë
kuaiti 'ikën,
usai 'ikin ka runu aín paë
mukaira 'ain nánu 'ain
mëkën atsímiti 'ikën.
- ⁹ Kamabi 'ën bashi upíira anu
ka:
an unu 'ikë unibi 'atima oti
'aíma 'iti 'ikën,
usa 'ain ka parúmpapanua
'umpax buákirukësa usai
'ia kamabi unin usakia
Diosan 'a ñukama kuati
'ikën, kiax ka kiakëxa.

**Samaria ëmanu tsókë Israel
unikama 'iti ñuikë bana**

28 ¹ Uisai kara Samarianu
'ikë unikama bëtsi
unikaman, atux isa
upí uni 'ikë kixun
kakë

axa ëma chaiira Efraín kakin
 anëké anu tsókë paéntinën
 kuëëirabu uni atux 'iti
 'ikën;
 'aínbi ka Samaria ëma ax
 me sapan upíira anu 'ikën,
 usa 'aish ka ñu ua
 buinarakin mañutinu
 'akëxbia bënëtishi núkai
 chushikë usa 'ikën,
 usa 'ixun ka anu 'ikë
 unikaman paë bata 'axun
 xëai paénkë a ënima!
² Ësokin mitsu kamainun
 kamina kuati 'ain: Nun
 'Ibun kaískë achúshi uni
 kushiira ka anu 'ikën,
 ax ka matsi bëruñunëxa
 masákuatsinkë usaribi
 'ikën, 'ianan ka
 nëtë masákuatsinkëbë ukian
 suñuanën ñu masókë
 usaribi 'ianan,
 nëtëtimaira uñe 'ibúkian me
 mapukë usaribi 'iti 'ikën.
 Usa 'ixun ka 'ain mëkënan
 menu nipakëisokin 'anan,
³ 'ain taëkaman chakánan,
 axa rabiakati nux kananuna
 usa 'ai kixax ñu paë
 xëatankëx kikë a ëmanu
 tsókë,
 Efraínën rëbúnkikama a 'ati
 'ikën.
⁴ Usakin 'akëx ka a ëmanua
 'ikë unikama anuaxa ñu
 upiti tuákë menu 'ikësa
 'ianan,
 ro ua upíira 'inun 'apákëxia
 núkakësa usai 'itánun
 'anan,

higo ax pain bimiax pëkéké
 unin mërakin mëkënan
 bixun:
 bënëkinshi pikë usaribi
 okinshi 'ati 'ikën.
⁵ A nëtë 'ikëbë ka Nun 'Ibu
 kamabi kushiñuira ax,
 achúshi mañuti
 ichúkësamaira 'ianan,
 achúshi ñu 'upiokin 'akë
 usaribi axa tsókë aín
 unikama ainan 'iti 'ikën,
⁶ usa 'ain ka Diosan an bana
 mëniókë 'apukaman,
 anuxun bana mëniókë
 anuxun asérabi 'upiokin
 'akian suntárुकaman,
 'ain ëma bëruánun atun
 bana mëniókë anuxun kati
 'ikën.

**Jerusalénnu 'ikë unikama
 'ati kianan usokin ñu
 'axunkatsi kia bana**

⁷ 'Imainun ka raíri
 unikamaxribi uvax baka
 vino 'akë xëatankëx amá
 aman kuani nitsia,
 'imainun ka sacerdote
 unikama 'ianan an Dios
 kikë bana ñuikë unikama
 atúxribi paë bata kushi a
 xëatankëx amá aman kuani
 nitsi kushiñumasa 'aish
 sinanima 'atimati banaia;
 'ianan ka namákësokian
 Diosan ismikëxbi amá
 aman kuani nikësa 'ia,
 'ianan ka paën irakë 'ixun
 uisakin kara bana mënióti
 'ikë kixunbi 'unanima.

- 8 Usakia anuxun xëakë mesa
ax ka ami kinankë 'aish, a
isi kuínsakë chuaira 'ikën,
usa 'ain ka anuxua usakin
'akankë anu achúshi ñu
chuáñumama 'aíma 'ikën.
- 9 'Ianan ka 'ëmi kuai ësai
kikania:
“¡Nukama bana 'unami ka
uti 'ikën,
'imainun ka uisakin kara
Diosan ismiaxa aribi
nukama 'unamiti 'ikën!
¡Nuxnu tuá xu bërí
kanikënën,
- 10 kirika 'ati 'unánkin ba,
be, bi, bo, bu kakin
'unánkësaribi okin!”
- 11 Asabi ka mitsunmi bana
kuaisama tania,
ka Diosan bëtsi banan
banakin kuaisama 'itánun
ënë unikama kati 'ikën.
- 12 Èsai ka bërámabi ax kiakëxa:
“Ènu ka anu upiti tsóti 'ikën,
ënëx ka anu upiti tantiti
'ikën;
uix kara atsaxna ax ka
tantiti 'ikën.”
'Aínbi ka ax kikësokín 'ën
bana kuakama 'ikën.
- 13 Usa 'ain ka Nukën 'Ibun tuá
xurakama bërí
kirika 'ati 'unánkë kakësokín
kati 'ikën.
Usai 'ika bërí niti 'unani
tuáxura kuaníbi kaxutan
pakëkësa usaribi,
'ianan anun ñu biti nankë
anu pakëtia ñu bikësa
usaribi 'iti 'ikën,
- usai 'ika anuax chikítima
'ikën.
- 14 Mitsux 'apu 'ixun kamina
Nun Ibu bana kuati 'ain,
bana kuakëma unibu,
mitsux kamina Jerusalénnu
'ikë unikaman 'apu 'ain.
- 15 Mitsux kamina ësai kin:
“Nukamax kananuna
bamati abë achúshi ñu 'ai
mënion,
usa 'ain kananuna uisa ñu
kara 'ikëbëbi bamatima
'ain.
Usai 'ia ka ñu 'aisama 'inúkë
anbi nu 'aisama otima
'ikën,
nun kananuna këmëkë an
nu 'akinun kixun barian,
'imainun kananuna bëtsi
paránkë anribia nu
bëruánun kixun baria.”
- 16 Usa 'ain ka ësai Nun 'Ibu
kiaxa:
'Èn kana Sión kakë ëmanu
achúi maxax nanti 'ain,
ax ka achúshi maxax
kupírakë 'ikën,
ax ka achúshi maxax ami
birukín xubu 'ati nankë
usaribi 'iti 'ikën.
Usa 'ain ka uix kara ami
katamëtia ax chuámarua
tsóti 'ikën.
- 17 'Èn kana xubu 'akënu a
unían, anun xubu 'akin
sënëñ 'itánun tupunkë
manë tumua risiñu usaribi
'ën 'akë ñukama ax upí 'inun
'imiti ain, 'imainun anun
xubu puntëkin mëníoti

usaribi ka uin kara upí ñu
 'aia ax 'iti 'ikën.
 Mitsun mi këmëi banai
 ismina uisa ñubi 'inútima
 'ai kixun sinánkë,
 a ka matsin titan masókin
 këñuti 'ikën,
 'imainun ka ami katamëtimi
 bukúnkë aribi bakan
 chinanti 'ikën.

**An Egiptonu 'ikë unikaman
 'akinun kixun barikë
 unikama ñui kikë bana**

30 ¹Ësai ka Nukën 'Ibu
 asérabi kiakëxa:
 “jUisai kara mitsun bakë
 bëchikë bëbu 'imainun 'ini
 xanukama atun kakëxun
 'ën bana kuaisama tania,
 usa 'ixun atun 'ëbë
 banaxunmabi ñu 'akatsi
 kixun atúnbi sinania,
 sinánkin ka usakin
 kananuna ñu 'ati 'ai kixun
 'ën sinánmikëxunmabi
 atúnbi sinánxun 'aia,
 usakin 'ai ka atúxbi amiribi
 amiribi 'uchakania!
²Usai 'ika bënëkiani Egipto
 menu 'ikë 'apu faraón
 an isa bërúankin 'akinun
 kixun ñukati kuania,
 'aínbi ka atun 'ë pain
 ñukátima;
 an isa 'akinun kixun 'apu
 faraón ñukati kuania,
 usai 'ika Egiptonu 'ikë
 unikamami atun isa
 'akinun kixax ami
 katamëtia.

³'Aínbi ka faraónën 'akinkë
 ax paránkinshia 'akë
 'ikën,
 usai Egiptonu 'ikë
 unikamami katamëtibi ka
 atux rabinkë bërúti 'ikën.

⁴Mitsun kamina an bana
 ñuiti unikama Soán kakë
 'imainun Hanés kakë
 ëmakama anu 'ikë 'apu
 abë banati xuan, a kamina
 ka Egipto menu 'ikë ëma
 anu an mitsu 'akinti bariti
 xuan,

⁵'aínbi ka a menu 'ikë
 unikama ñu 'unánkëma
 'ixun mitsu paránkë 'iti
 'ikën,
 usa 'ain ka mitsun bikë
 ñukama anbi mitsu
 'akintima 'ikën,
 usa 'ain ka atúan mitsu
 'akinkëxbi 'akinkëmasa
 'iti 'ikën, usokin 'akëx
 kamina paránkë bërúkanti
 'ain.”

⁶Bëri kana ñuinakama Négueb
 menu 'ikë akama ñui kin:
 a mex 'atimaira 'ain ka anu
 paru 'inúankama axa kuëkë,
 'imainun runukama 'ianan
 kapësa ñuina taëñu axa
 nuánkë akama 'ikën.
 Burro 'imainun camello
 kaxunu puruxun ka
 ñu kupíké Egipto me anua
 upa unikama 'ikë anu
 buánti 'ikën,

⁷'imainun ka a unikama ami
 katamëtia uni 'akinsa
 'aishi 'akianainsama 'ikën.

- Usa 'ikë kana ësokin anëan:
 “Ñuina chaiira kuëëkinbi añu
 ñubi 'akëma kakin anëan.”
- ⁸ Usa 'ain ka Diosan Isaías
 kakëxa, bërí kamina i
 parókin 'akë bitankëxun,
 xëñibua 'aínbi a ñuitiokin
 ënë bana kuënëoti 'ain,
 usakin 'a 'ikë ka xëñibua
 'aínbi unin a sinánkin
 ñuikanti 'ikën.
- ⁹ Ënë unikamax ka bana
 kuaisama tankë unibu 'ikën,
 usa 'ixun ka 'ën bana
 kuaisama tania, usa
 'ain ka 'ën 'unánmikë
 banakama kuaisama tani
 'ëmi sinanima.
- ¹⁰ Usa 'ixun ka an Dios kikë
 bana ñuikë unikama kaia:
 “Namákësa okin kamina
 istima 'ain.”
 Kanan ka an bana uni
 ñuixunkë unikama kaia:
 “Nukama kamina mitsun
 mi asérabi iskë ñukama
 ñuixuntima 'ain;
 nu kamina an 'atima okin
 sinánmitima upí bana kati
 'ain;
 'ianan kamina nun 'aisa
 tankin sinánkë banakama
 nu ëmitima 'ain.
- ¹¹ Mitsun 'akë ñu 'atimakama
 kamina ëntima 'ain kixun,
 kakin kamina nun 'akë ñu
 'atimakama ëni upiti
 tsónun nu katima 'ain,
 usakin 'anan kamina Israel
 unikaman Dios 'upíra a
 ñuikin nu katima 'ain.”
- ¹² Usa 'ain ka Israel unikaman
 Dios upíra ax ësai kia:
 “Mitsun kamina usai
 'iaxma 'inun kakë bana a
 kuaisama tanan,
 bënëkinshi ñu 'atima 'anan,
 ñu 'atimaira 'ai ami
 katamëkanin;
- ¹³ usa 'ain ka ax mitsun
 'uchabi 'ikën.
 Ax ka anun ëma kënëarakë
 kënë manainra axa
 tënki tënkibuti 'itankëx
 unin sinánkë 'aímabi
 rurukubukë usaribi 'ikën;
- ¹⁴ 'ianan ka mapú 'akë ñutë axa
 pakëti sarimëti,
 ami chimapu bisama 'ianan
 anun 'umpax kininua,
 bisamabi aín tukibukë usaribi
 'inun masókë 'iti 'ikën.”
- ¹⁵ Usa 'ain ka Israelkaman 'Ibu
 upíra ax ësai kia:
 “Ën bana kikësokin 'atëkëni
 kamina mitsux uínbi
 ubíokëma upiti bukui iékë
 'iti 'ain.
 Usa 'ain kamina uínbi
 ubíokëma bukui 'ëmi
 katamëti kushiñu 'ikanti
 'ain.”
 'Aínbi kamina mitsun 'ën
 kakëxunbi kuëenkáma 'ain,
- ¹⁶ kuëënima ka kikankëxa:
 “Usama ka caballonu
 'irukiani kananuna abáti
 kuantí 'ain.”
 Usai 'i nukamax abákë ax ka
 asábi 'iti 'ikën.
 'Imainun kamina ësairibi
 kikankën: “Ishtuinshia

kuankë caballonën nirinkë
anu këñurukiani kananuna
abati kuanti 'ain.”

Axa numi nishkë unikaman
kuni ka bënëtishi niti
'unanxun nukama nuiti
'ikën.

- ¹⁷ Usa 'ain ka mil uni ax
achúshi unían 'akatsi
kixun kakëx abáti 'ikën,
'imainun kamina kamabi
mitsux mapai achúshi uni
axa mitsumi nishkë an
'anuxun kakëx,
'itsamara tikitamainun
abákanti 'ain,
usai 'i kamina achúshi i aín
bashi rëbunu nikë usaribi
'ianan,
a istia unin 'unántiokin
bashi tësapanu nitsínkë
usaribi 'iti 'ain.

¹⁸ 'Aínbi ka Nukën 'Ibu an
upiokin ñu 'akë 'ixun mitsumi
sinania, usa 'ixun ka an kamabi
ñu upiokin mitsu nuibakin 'aia;
an ka ax nuibanankëira 'ikë kixun
mitsun 'itsaira 'unánti kuëënia,
Nukën 'Ibu an ka ax xëshi Dios
'ixun ñukama upiokin 'aia. ¡Usa
'ain ka ami katamëtia 'akinti
kuëënkë unikama kuëëinra
kuëënti 'ikën!

**Egiptonu 'ikë unikama atun
'akinun kixun an barikë
unikama ñuikë bana**

31 ¹ ¡Uisai kara an Egiptonu
'ikë unikama 'akinun
kixun bari kuankë
unikama 'iti 'ikën,

'imainun kara axa atuinsa
aín caballo 'itsañu 'ixun
'akinun kixun sinanan,
anuaxa 'akanankë
caballonën nirinkë 'itsaira
anun,
'akianan isa caballonu 'iruax
kuanti unainrabu
suntáru 'itsaira an isa 'akinti
'ikë kixun
Israel unikaman Dios
upíira an 'akinun kixun
ñukátima!

- ² Usa 'aínbi ka Diosanribi
parántisama 'ixun ñu
'atimaribi inúnun 'imiti
'unánxa, usa 'ixun ka ñu
'akatsikiax kana 'aima
kítëkënkima ñu 'aia.
Usa ain ax uni 'atimakama
ami 'ianan,
an 'atima unikama 'akinkë
akama 'atima oia.

- ³ Egiptonu 'ikë unikama
ax ka unishi 'aish dios
kamasama 'ikën;
'ianan ka atun caballokama
namishi 'aish, bëru
ñunshinsama 'ikën.
Usa 'ain ka Nukën 'Ibun a
unikama 'ain mëkënan
'akësokin,
atu 'atimokin an bërúankë
akëñunbi 'akëx bamati
'ikën;
usai 'ika a kamaxi këñukanti
'ikën.

- ⁴ Èsokin ka Nukën 'Ibun 'ë
kaxa:
“Achúshi paru 'inúanëx ka
oveja bixun rëtëax,

- an ñuina bërúankë
unikamami rakuétima,
'ianan ka kamaxi timéxun,
munuma kuénkëni
banakinbi ratutima 'ikën,
usaribikin ka Nukën 'Ibu
kamabi kushiñu ax
aín unikama Sión kakë bashi
anua 'akini uti 'ikën.
- ⁵ Achúshi ñuina pëchiñunëan
anua aín tuá 'ikë aín na a
manámi nuani mañakin
bërúankësa,
usaribi okin ka Nukën 'Ibu
kamabi kushiñuira,
an aín unikama Jerusalén
ëmanu 'ikë akama
bërúanan, iémikin
ñu 'atima 'inutiabi
bëruankin 'akinti 'ikën.”
- ⁶ Israel unikaman rëbúнки
mitsux kamina
'atimairai banakin ñuikankë
Dios ami sinanatëkënkanti
'ain.
- ⁷ Uisa nètën kaina kamabi
mitsun,
kuëenkima timakanin
unínbía kuri manë uxua
'akë akama,
mitsun mëkën 'uchañu
kaman 'akë,
- ⁸ anun ka Asiria ëmanu 'ikë
unikama manë xëtokën
'akë 'iti 'ikën.
'Aínbi ka unin aín kushínbi
'akëma ax 'iti 'ikën.
Usa 'ain ka Asirio
suntárukamax
'akanankënuax abákë 'iti
'ikën,

- 'imainun ka anu 'ikë uni
bënákama 'akánanti
'unainrabu ax ñatanxun
ñu mëémikin tëmëramikë
'iti 'ikën;
- ⁹ usakin 'akëbëa aín 'apu
rakuéti abákiani chikíkbë
ka
aín suntárunën kushikama
axribi aín bandera
rakanbiani abákanti 'ikën.
Ësai ka Nukën 'Ibun asérabí
kiakëxa, mëniókëxa tsi
rëkirukin pëi chushikë
pikësa usakin,
Jerusalénnu 'ëx 'ixun kana
anu 'ikë unikama an
'aisatankë ami nishkë
unikama 'ën 'atimokin
tëmëramiti 'ain.

**'Apun asérabí 'akin
upiókin ñu 'ati bana**

- 32** ¹ Ësai ka Isaías kiakëxa:
anu ka achúshi 'apu
an upiókin ñu 'akë 'iti
'ikën,
'imainun ka an bana
mëniókë bëtsi 'apukama
atúnribi upiókin ñu 'ati
'ikën.
- ² Usa 'aish ka atu achúshi
achúshinëx suñu bëki nëtë
masá kuatsinkëbë ñumi
katamëkë usaribi 'iti 'ikën,
'ianan ka xëxá 'umpax
shióbukian me ëskikë
chabóti 'akë ain baí
usaribi,
'ianan anu uni 'ikëma
menua mapara chaiira

- an tupéonkë 'ain barin
xarokëx ami katamëkë
usaribi 'ikanti 'ikën.
- ³ An ka uisakin kara ñu 'ati
'ikë,
kixun pain 'unánkë 'iti 'ikën,
'ianan ka aín unikaman
banaia bëmékin kuati 'ikën,
- ⁴ usa 'ain ka an kuëenkësokin
ñu 'akinma,
uisa ñux kara a 'aisa upí ñu
'ikë a isanan ñu 'aisama
isi kuni ka banati 'ikën.
- ⁵ Usa 'ain ka uni mënin sinan
ñukakama ax bëtsi unin
istisama tankëma 'ikë
kixun kakëma 'iti 'ikën,
'ianan ka an rabinkima ñu
'ashikë uni axribi unin
usa ka a uni 'ikë kixun
kakëma 'iti 'ikën.
- ⁶ Usa 'ain ka unin 'atimati
tsotia timakin istisama
tankë uni ax 'atima ñu
'atishi banaia;
usai 'ikin ka ñu 'atima 'ati
sinánkin
uisakin kara ñu 'atimaira
'akin a tanti bana kikësokin
'akinma bëtsi uni 'ati 'ikë
kixun baria, usai 'i ka Nukën
'Ibu ñui këmëi 'atimati
banaia;
usa 'ixun ka axa 'akëñuma
nikë unikama abi pananx
a isi kuaniabi pimima,
'ianan ka shimakë unikama
aribi xëamima.
- ⁷ 'Imainun ka rabinkima an
ñu 'ashikë uni an uisakin
ñu 'ati kara 'unánkë 'ixun;

- uisakin kara uni paránti 'ikë
kixun sinánkin, 'atimakin
unin ñuiti ñuishi 'aia;
'anan ka uni ñuñumakama a
këmëkin ñu 'atima inúnun
paránia,
'anan an ñu kuëenkin
bisatankë akamaribi ñu
'upiokin 'axúnun kakëxunbi
'atima okin paránia.
- ⁸ Usa 'ainbi ka upí uni an
upiokin,
sinánkin bëtsiokin
sinántëkënkima an
sinánkësabi okin ñu 'aia.

**Diosan xanukama
tëmëramixunbi
'akintëkënti ñuikë bana**

- ⁹ Xanukama a ñubi 'ati
sinanima bukukë mitsun,
kamina ësokin 'ën mitsu
kakëxun kuati 'ain.
Xanukama axa ñu 'aíma
bukukë mitsun kamina 'ën
bana kuati 'ain.
- ¹⁰ Bëri kamina mitsux asábi
'ikanin,
'ainbi kamina ënuax achúshi
baritia 'ikëbë rakuétan
bamakanti 'ain,
usai ka a bitëkënti ñu 'apákë
aín
bimi 'aíma 'ianan uvas
'aíma 'ain 'iti 'ikën.
- ¹¹ Xanukama aña ñubi 'ati
sinánkëma,
mikamax kamina rakuéti
bëreti 'ain;
mitsux kamina uisa ñubi
kana 'inútima 'ai kix kin,

- usa 'ain kamina rakuéti
'ain,
mitsunribi kamina ami
pañukankë chupa
pëtankëxun chupa xëni
masá nuitukin 'akësa
'inun pañukanti 'ain.
- 12 Usai 'i kamina ka masá
nuitutia kixun
'unánun, shitinki anu ñu
'apákëxa 'itsaira tuákë
anuax 'ianan, anu uvas
'apákë naëkama anu
kuuibë nianan aín inkëbë
niti 'ikën.
- 13 Usai 'imainun ka anu 'ëx
'ikë menua 'ikë 'ën ëmanu
xubi muxañu 'imainun me
'atima 'iti 'ikën,
usai 'ikëbë ka anuaxa
unikama kuëenkë xubu
ëmanu 'ikë anuribi muxa
kóti 'ikën.
- 14 'Imainun ka 'apun xubu
akama ënkë 'iti 'ikën;
'imainun ka ëma anuax
chikíkin upíokin kënëarakë
anua uni 'itsaira 'ikë aribi
ashíkin ënkanti 'ikën,
usakin ënkë 'ain ka pasto
koia pi burro raëkëma,
'imainun vaca akamax anu
bukuti 'ikën.
- 15 'Aínbi ka Nukën 'Ibu kamabi
kushiñu an ñu unio an
amiribishi nukama
'akintëkënti 'ikën,
usakin 'akin ka me ënkëxa
anu ñu
'apátisama 'ikëbi anu ñu
'apátisa 'imitëkënti 'ikën,

usakin 'akëx ka a me anu
unin ñu 'apátisabi upíira
'iti 'ikën.

- 16 Usa 'ain ka kamabi menu
'ikë unikamax añu
ñux kara upí 'ikë ashi 'ai
bukukanti 'ikën.
- 17 Usai ika uisaibi 'ima añu
kara upí 'ikë ashi 'ai,
uínbi ubíokëma xëniubua
'aínbi bukukannun 'imiti
'ikën.
- 18 Usa 'ain ka 'ën,
unikamax uínbi ubíokëma,
upitax upiokin 'akë atun
xubunu bukukanti 'ikën,
- 19 'ianan ka nikama unin
tëapakin
këñúkëbëbi ëmanu 'ikë
unikama rabinkë bërútima
'ikën.
- 20 Usai 'i kamina mitsux
chuámarua tsókanti 'ain,
mitsun ñu 'apákëa 'umpaxan
chabókëbë
'ianan, ka mitsun burro
'imainun vaca bënëkaman
piti pasto 'itsaira 'iti 'ikën.

**Nukën 'Ibun an
'akinun kainkë uni
'akinti ñuikë bana**

33 1; Mitsun bëtsi unikama
masókin 'atimokë
'ikëbi ka
mitsu bëtsi unikaman
masókin 'atimokëma 'ikën;
Mitsun kamina bëtsi
unikama 'atimo 'aínbi ka
bëtsi unikamanribi mitsu
'atima okëma 'ikën!

- Uínsaran kaina bëtsi
uni masókin 'akin
këñuin, anun ka bëtsi
unikamanribi mitsu
masókin 'ati 'ikën;
uínsaran kaina bëtsi
unikama mi 'akësabi okin
'ati sinánxun 'aima, anun
ka bëtsi unikaman mi 'ati
'ikën.
- ² Nukën 'Ibu nu nuibakin
kamina
nukama 'akinti 'ain, nun
kananuna minmi nu
'akinun kainin.
Nu kamina nëtétibi 'akinti
'ain, 'imainun kamina
uinsaran nëtën kara
anun nux tëmërati nëtékama
'ia anunbi nu iémiti 'ain.
- ³ Uínsaran kara mixmi atu
'akatsi kia kuatia anun
ka unikamax abisi abáti
'ikën;
uínsaran kaina min kushi
ismikin nu 'akinin anun
ka bëtsi menu 'ikë
unikamax abisi abáti
'ikën;
- ⁴ usa 'ain ka axa ami nishkë
unikamax champu 'itsa
nuania nëtë kuin masá
kuatsini ukëσαι ukin axa
ami nishkë unikaman,
atun ñu kupikë akamabi
bianan anúan ñuñuira
'ikankë akamabi bikuanti
'ikën.
- ⁵ Nukën 'Ibu ax ka kamabi ñun
'ibu 'aish a manámi 'ianan
naíkamë 'ëonuribi 'ia;

- an ka Jerusalénnu 'ikë
unikama 'imainun Judá
menu 'ikë unikama raíri
uisai kara ñu upíshi 'ai upí
tsóti 'ikë kixun 'unánmiaxa,
⁶ usa 'ixun ka uisai kara xëñibua
'ainbi an bërúankëx ain
unikama bukuti 'ikë kixun
'unánmiti 'ikën.
Ñu 'unánkë 'ianan upiokinra
ñu 'unánkëira an ka ñu
achúshi kupikësaira 'ixun
uni iémia;
usa 'ain ka Nukën 'Ibumi
rakuéti ax ñuñuira 'ikë
usamaira 'ikën.
- ⁷ Kamina kuakanti 'ain
uisai kara axa 'akánanti
'unainrabu ax anun
ëmanu niti bai anuax
kuënkëni kikanía kixun,
'imainun ka 'akanantima ka
kixuan bana mëníotanun
xukë unikama atux inia
kuati 'ikën!
- ⁸ Bai kama axribi anun
nikima ënkë 'ikën,
uixi anun nitima 'ikën.
Ñu 'akatsikiax bëtsibë bërí
kanankë a 'aíma 'inun
ënkë 'ikën;
usa 'ain ka timéax
kananxuan ñu mëëkë
akamaribi 'aíma 'ikën,
'ianan ka bëtsibë nuibanani
kanankë abi 'aíma 'ikën.
- ⁹ Mex ka uni ñukë 'ain masá
nuitukë usa 'ikën,
Líbano me axribi ka anu 'ikë
ikama chushikë 'ain unix
'ikëσαι rabinkësa 'ikën,

- 'imainun ka Sarón kakë me
sapan kiankë axribi anu
uni 'ikëma mesa 'ikën,
'imainun ka Basán me
'ianan Carmelo kakë
bashi anu 'ikëkama axribi
me ëskikëbë xanani
ikama axribi aín pëchi
rëukubutia.
- 10 Nukën 'Ibu ka ë sai kia:
“Bë ríra kana 'ën ñu 'ati 'ain;
'akin kana bë rí uisakin
karana 'ën ñu 'ai kixun
uni ismikin kamabi ñu
chabu 'ën kushin 'ëx 'apu
'ixun 'ati 'ain.
- 11 Usa 'ain ka usakin ñu 'akatsi
kixun sinánkë 'imainun
mitsun ñu mëëti 'akë
akamax basi chushikë
'ianan ñu puti bukúnkë
usaribi 'ikën;
usa 'ikë kana 'ën xunkaia
tsin ñu 'akësa okinshi
këñuti 'ain.
- 12 Ëmakamanu unikama
bë rúkë ax ka ñu xarokëx
aín chimapuishi bërukësa
'iti 'ikën;
usai 'ika muxa tëapaxun
bukúnxun unin nënia tsin
pikë usaíshi 'iti 'ikën.
- 13 'Ura 'ikë unikama anribi
ka 'ën 'akë ñukama kuati
'ikën,
kuamainun ka 'urama 'ikë
unikamanribi uisakin
karana 'ën kushínbi ñu 'a
kixun 'unánti 'ikën.”
- 14 Jerusalén ëmanu 'ikë
unikama 'imainun Judá
menu 'ikë unikama
atúxribi ka 'uchakë 'aish
'itsaira rakuéti bë rëia,
'imainun ka an Diosan
bana 'unánkëma unikama
atúxribi 'itsaira rakuëtan
bamai ë sai kia:
“¿Uinu 'ikë nukamax kara
tsi ë rékin an ñu xarokin
këñúkë anu 'ianan,
këñutima oia ë rékë anu
'iti 'it?”
- 15 An upí ñuishi 'ai asé rabi
këmëima banakë uni
'ianan,
an bë tsi uni aín ñu
kuëñiamabi bikuantankëx
anun ñuñukëma 'ianan,
bë tsi 'atima oxunun kixun
bë tsin 'inainshikë kuríki
bikëma a 'ianan,
an bë tsi uni usakin
kananuna uni rëtëti
'ai kixun kakëxunbi
kuëñxunkëma 'ianan,
an uisaxunbi usakin kana
ñu 'atima 'ati 'ai kixun
sinánkëma uni,
- 16 akamax ka upitax rakué tima
tsóti 'ikën,
usai 'ika ami katamëti
achúshi xubu mapara 'akë
ami katamëanan,
aín piti 'itsaira ñu 'ianan,
a xëati 'umpax 'itsairañu
'aish ñuñumama 'itima
'ikën.
- 17 Usa 'ain kamina mitsun
bë rúnbi axa 'apu 'iti uni a
istëkënti 'ain, ax ka 'apu
'upíra 'inuxun 'aia;

- an ka uinu kara me
kuainakëakëxa anu 'aísha
'uraira 'aínbi unikaman
'apu 'iti 'ikën.
- 18 Anunmi rakuéti tsóa
nëtëkama a sinani,
kamina ësai kikanti 'ain:
“¿Uinu kara an kupíonun
kixun ubíokin kupíomixun
an kuríki tupuán
suntárunën kushikama ax
'ik?
¿Uinu kara an sënën kara
kixun ñu ëñë tupuán ax
'ik?
¿Uinu kara suntárunën
kushikaman anuxun nu
ñatanun xunuxua anun
ëma kënëarakama anuxun
bëruánkëkama an tupuán
ax 'ik?”
- 19 Usa 'ain kamina bërí
amiribishi bëtsi ëmanu
'ikë unikama bana
kuakëma 'ain,
atun bana ax ka mitsun
kuaisama tëira 'ianan,
uisai kara kia kixun uinu
'ikë mitsúnbi kuaisama
'ikën.
- 20 Anuxun nëtë inúkin fiesta
'ati Sión kakë ëma a
kamina iskanti 'ain;
Jerusalén ëma uisabi oisama
okin bëruánkë a kamina
mitsun bërúnbi isti 'ain;
ax ka anu 'inuxun 'upiokin
unin i nitsintankëxun
shaíkisama okin 'anan uínbi
ain itsikama tënkapatísama
okin 'akë usaribi 'iti 'ikën.
- 21 Anuxun ka Nukën 'Ibu
nukama aín kushi ismiti
'ikën.
Ax ka achúshi baka kushiira
abákë 'imainun naxbaira
usaribi 'iti 'ikën, usa
'aínbi ka
axa ami nishkë unikama atu
'akatsi
kiax anúan 'akanani kuankë
atun manë nunti intían
nikinkë a 'imainun chaiira
kushiira ax 'inútima 'ikën.
- 22-23 Usa 'ain ka Nukën 'Ibu ax an
bana nu mëníoxunkë 'ixun
a tanti banakama nukama
'axunia, 'imainun ka
ax nukaman 'apu 'ikën,
usa 'ixun ka an nu iémiti
'ikën.
Axa numi nishkë unikaman
atun nunti anun
tëkërekakë itsikaman
ka churukukë 'ixun ami
tëkërekakë i a tuinima,
usa 'ain ka ami tãkërekakë
chupa ax pënimëtima.
Usai 'ikëbëtan kananuna
numi nishkë unikaman
atun ñu kupíkë bikuanti
'ain,
bimainun ka bëxuñu
unikama 'imainun aín
taëmi ñukë unikamanribi
atun ñu kamabi atima
onan numi nishkë
unikaman ñu bikuanti
'ikën.
- 24 Usa 'ain ka anu 'ikë
unikama: “Kana 'insían
kitima 'ikën.”

Diosan ka Jerusalénnu 'iké
unikama 'imainun Judá
menu tsóké unikama atun
'uchakama mënioxunti
'ikën.

**Israel unikama Jerusalén kakë
ëmanu utëkënti ñuikë bana**

35 ¹Ëx kana kuëënin anu
uni 'ikëma, me ëskikë
ax kuëënti,

kuëënkëbë ka 'itsaira anu ñu
bimi uábuti 'ikën,

² 'ianan ka ro ua ax 'apákësa
'inun uábuti 'ikën,
usaía 'ikëbë ka unikama
'itsaira kuëënti 'ikën.

Diosan ka a menu ni upíra
'imiti 'ikë,

Líbano menu 'ikësa 'inun,
'imianan ka Carmelo kakë
me upíra a 'imainun me
sapan Sarón kakë usaribi
'imiti 'ikën.

Kamabi unikaman Nukën
'Ibu ax ka kushiira 'ianan,
'apuíra 'ikë kixun 'unánti
'ikën.

³ An 'ëx kia kuakë mitsun
kamina, axa 'akinti kuëënkë
unikama 'akinti 'ain,
'akinkin kamina atsánkë
unikama a kuëëntanun
sinanamikin kati 'ain,

⁴ kanan kamina axa rakuéti
'ishtun banakëma
unikama aribi:

“Rakuëama 'inun kati 'ain.

¡An nu iémiti Nun Dios ka
nu 'urama 'aish nubëbi
'ikën,

'ianan ka mitsumi nishkë
unikama atux kuëënkësa
okin tëmëramiti 'ikën!”

⁵ Usa 'ain ka bëxuñu unikama
an 'upiokin ismainun,
pabë unikama anribi
paxabarakakin bana kuati
'ikën;

⁶ 'imainun ka uni 'ain niti
bëtsikë akamax chaxu
abati 'ikësa churunti 'ikën,
'imainun ka banakëma unixi
munuma banati 'ikën.

'Ianan ka anu uni 'ikëma me
ëskikë anuax kushiira 'inun
'umpax 'itsaira ax bënëtishi
shióbuti chikiti 'ikën.

⁷ Anu uni 'ikëma menu ka
'umpax chaiira 'iti 'ikën,
'imainun ka me ëskikë
anubi xëxá upíra manámi
chikíkë 'iti 'ikën.

Anu ka bërí an ñuina
rëtëxun paxa pikë kamun
raëkëmakama 'ia, usa 'ain
ka anu toéón 'imainun
xatsión kóti 'ikën.

⁸ 'Imainun ka anu achúshi bai
cha upíra 'iti 'ikën,
“ax ka bai upí kakín anëké
'iti 'ikën.”

Usa 'ain ka uikamax kara
aín 'ucha sinánkin ain
niti mëníokëma 'ikë akamax
a bain nitima 'ikën;

'imainun ka sinánñuma
unikama atúxribi anun
inuti nitima 'ikën.

⁹ Anu ka paru inuán 'ianan
raëkëma ñuinakama
axribi 'utima 'ikën.

Usa 'ain ka bai an iémikë
Israel unikama aín
menubi an 'imikëx
riküatsintëkënun Diosan
'imiti 'ikën;

- ¹⁰ a unikamax ka Nukën 'Ibun
ainan 'inun bitëkënkë
unikama 'iti 'ikën;
usa 'aish ka Jerusalén
ëmanu atsini kantai
kuëenkanti 'ikën,
usai 'ika anu kuëëni xëníbua
'ainbi tsóti 'ikën.
Usai kuëëni chuámarua tani
anu tsókëbë ka únsaranbi
masá nuituti inkë ax
atunu 'itëkëntima 'ikën.

**Nukën 'Ibun amiribishi
Jerusalénnu tsókë unikama
masá nuitutiabi upiokin
sinánu 'imia 'ikën**

40 ¹Mitsun Dios ax ka ësai
kiaxa:

- “Ën unikama kamina
kuëëntanun nuibakin
'akinti 'ain;
² 'akianan kamina kuëëntanun
nuibakin Jerusalénnu
tsóa unikama a atúan
tëmëraikin bëtsi uni ñu
mëëxuan a ka këñúaxa
kixun kati 'ain, kanan
kamina atúxa usai 'ikë
anunbi
ka 'ën kakëxuan atun
kuaisamatan a kupíoxa
kixun kati 'ain,
'ënbi kana 'ëmi 'itsaira
'uchaia
rabé okin atu 'atima okën.”

- ³ Achúshi ángelnëx ka
munuma banai ësai kia:
“Nukën 'Ibu ka 'aia kamina
anu uni 'ikëma menu bai
mëñoxunti 'ain,
a kamina Nukën 'Ibu Dios
'axunti 'ain,
ax ka achúshi bai chaiira
puntë 'ianan naxba anu
ñu 'irukëma me 'iti 'ikën.

- ⁴ Kamabi me xëxañu 'ianan
bashi 'itsañu akamax ka
me sapan 'inun nataka
kikë 'iti 'ikën,
bashi tëpan 'imainun
matá, mekama ax ka aín
chairukëkama iskëma
'itánun mëníokakë 'ikën,
usai 'ikëbë ka 'itsaira
xëxákama ax nëtëtima
'imainun ain bashikama
ax sapani aín rëbu iskëma
'iti 'ikën.

- ⁵ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun aín,
kushia isnun ismiti 'ikën.
Ismikëxun ka kamabi unin
timéxun isti 'ikën,
usai ka Nukën 'Ibu ax
kiaxa.”

- ⁶ Achúshi unix ka ësai
munuma banai kia:
kia kana 'ën ñukan: “¿Uisai
karana 'ëx munuma banai
kiti 'ain?” Kakëxun ka an
'ë kaxa. Ënë bana kamina
munuma banai kiti 'ain
kixun ka 'ë kaxa.
“Kamabi unix ka xubi kókë
usaribi 'ikën, ¡aín tsóti ax
ka ñu ua naënu kotankëxi
bëríbi nëtékë usa 'ikën!”

- 7 Xubix 'imainun ro uakama
ax núkai ëschi chushia,
uínsaran kara Nukën 'Ibun
xunkaia anun ka usai 'ia.
Usa 'ain ka asérabi unin
tsóti ax bënétishi xubi
'ikësaribiti inutia.
- 8 Usa 'ain ka xubi ax ëschi
chushimainun ro ua axribi
chushi xanania,
'aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan
bana,
ax xëñibua 'aínbi usabi 'iti
'ikën.”
- 9 Sión an upí banakama
ñuikë,
ax ka aín bashi achúshi
chaxkéira anu kuaruti
'ikën.
Jerusalén an upí banakama
ñuikë, mix kamina
kushiira banati 'ain,
Judá menu 'ikë ëmakamanu
'ikë unikama aturibi upí
bana a ñuixunti 'ain:
jËnu ka mitsun Dios 'ikë
kamina iskanti 'ain!
- 10 Nukën 'Ibu ax ka 'uti 'ikën,
an ka aín kushinshi ax
kushiira 'ixun ñu 'ati
'ikën.
Usa 'ixun ka amia
nishkë unikama a pain
'atimotankëxun aín
unikama bitsínkin bëti
'ikën.
- 11 'Ianan ka an ñuina bërúankë
unían aín ñuina bërúankin;
aín ñuinakama nuibakin
aín shikami okin 'ikúkin
bixun tuianan,

axa bëri bakënkëkamaribi
bëruinra okë usaribi okin
'aia.

**Israelnën Dios ax ka kushiira
bëtsi ñu bëtan sënëmaira
'ikë kixun ñuikë bana**

- 12 ¿Uin kara parúmpapa
kamakëñun 'umpax aín
mëkënan tupúanan,
aín mëkën rëbukaman uiti
chaiira kara naíkamë 'ëo
'ikë kixun tupuax?
¿Uin kara me putu kamabi
uiti kara kixun tupúnti
'ikë,
'ianan kara anun ñu
'ië tupúnti 'akë anun
matákama 'imainun
bashikama tupúnti 'ik?
- 13 ¿Uin kara Nukën 'Ibu ësokín
kamina ñu 'atima 'ai
kixun kanan,
usakin kamina ñu 'ati 'ai
kixun 'unamiti 'ik?
- 14 ¿Uin kara usakian ñu 'anun
kixun 'ësëanan usakin
kamina ñu 'ati 'ai kixun
kuamikin kakëx?
¿Uin kara usakin kamina uni
'ati 'ai kixun istánkëxuan
'anun 'unánmiakëx?
¿Uin kara usai kara ënë
nëtënu 'ikë ñukama
uniakëxa kixun
'unánmiakëx?
¿Uin kara usakin ñu unáni
kamina sinánñuira 'iti 'ai
kixun 'unánmiakëx?
- 15 An iskëx ka bëtsi bëtsi menu
'ikë ëmakamanu 'ikë

- unikamax 'umpax tuskia
iskë usaratsushi 'ikën,
'ianan ñu bëru 'itsama anun
ñu tupunkë anu 'arukë
usaribi 'ikën;
bëtsi bëtsi unikama
parúmpapa nasínua 'ikë
ax ka masi bëru 'itsaira
'iskësa usaribi 'ikën.
- 16 Kamabi Líbanu mekamanu
ka ñuina 'itsairama 'ikën
usa 'aish ka bënëkinshi
'atankëxun 'aímai
këñutanun a xarotibi
'aíma 'ikën,
'ianan ka anua karu
bënëkinshi a tíkati
bisamabi 'ikën.
- 17 Kamabi menu 'ikë
ëmakamax ka an iskëx
ñuumara 'ikën;
usa 'aish ka an iskëx anu 'ikë
unikamax kushima 'ikën.
- 18 ¿Uinu 'ikë bëtsi uni
kamabëtan sënën kara
Dios 'ikë kixun kaina
mitsun kati 'ain?
¿Uisa ñu mitsúnbi uniokë ax
kara asaribi 'iti 'ik?
- 19 An ñu unioti 'unánkë unin
ka charóxun ñu uni tankin
'aia,
'imainun ka an tēñuti 'anan
mēñuti 'akë an 'atankëxun
kurin ratáta kakin 'anan
manë uxua aribi risi 'itánun
'aia.
- 20 An ñu unioti 'unánkë an ka
i chékisama upí baria,
barixun ka an ñu 'ati
'unánkë uni aribi,

- nipakëisama okin upíokin
nitsinxunun kixun kaia.
- 21 ¿Mitsun kaina a küama 'ain?
¿Ax kiabi kaina aín bana
kuakama 'ain?
¿Mitsu kara 'itabati ka
usai ñu 'iakëxa kixun
ñuixuama 'ik?
¿Mitsun kaina mekama
uniokëma 'aínbi kara
uisa ñu 'iakëxa kixun
'unaniman?
- 22 Dios ax ka an me bëararakë
kuman batsisa naí meu
'ikë a manámi tsótaxa,
usa 'ixun ka kamabi uni
champura 'akësa okinshi
isia.
An ka chupa 'akësokinshi
naíkamë 'ëo pëokaia,
'anan ka anu 'iti chupa
këxtú pëokakin pëninkësa
okinshi 'aia.
- 23 Diosan ka kushiirabu
unikama a kushiñumasa
'inun 'imianan,
ënë menu 'ikë 'apukama ñu
'atimara iskësa usaribi
'inun 'imia.
- 24 Usa 'aish ka bëri ñu 'apákëx,
me bitsi tapunakëkëma
usaribi 'ikën,
usa 'ain ka Diosan
anu 'ibúkin bëkinun
'imikëxuan suñun bëkakëx
chushi bamaia,
usai 'ia ka anu kushi 'ibúkin
basi chushikë 'akësara
okinshi suñuanën tákaia.
- 25 Usa 'ain ka Dios upíira ax
ësokin ñukati kiaxa:

- “¿Mitsun kaina uibë sënën
karana 'ai kixun 'ë kati
'ain?
¿Uix kara 'esaribi 'iti 'ik?”
- 26 Manámi bësukin kamina
naími okin iskanti 'ain:
¿Uin kara kamabi ñu
uniokëx?
An ka kamabi uniotankëxun
'isapakama
aín anën anëkin nankëxa,
usa 'ixun ka achúshi achúshi
usai kamina 'iti 'ai kixun
kakëxa.
Aín kushi chaiira 'ain ka
uiu 'ikë 'ispaxbi nëtétima
'ikën.
- 27 Jacobnën rëbúnki Israel
unikaman,
¿uisa kupín kaina banai
bënëkanin? ¿Uisa kupín
kara ësai kiani:
“Nukën 'Ibun ka 'ëx inúkë
ñukama 'unanima;
kianan Diosax ka numi
sinanima kiox kikanin?”
- 28 ¿Mitsun kaina 'unaniman?
¿Mitsun kaina a kuakëma
'ain?
Nukën 'Ibu Dios ax ka
uínsaranbi këñutima oi
tsókë a 'ikën,
an ka kamabi me uniokin
anu 'ikë ñukamaribi
uniokëxa,
usa 'aish ka ax atsanx kana
'akasmati kiox kima;
'ianan ka ax sinánñuira 'ikë
ax nëtétima 'ikën.
- 29 An ka axa atsánkë unikama
kushitëkënun 'imia,

'imianan ka kushiñuma
uni aribi amiribishi
sinanatëkënia kushinun
'imia.

- 30 Uni bënëkama atúxribi ka
atsanx kushiñumasa 'iti
'ikën,
'ianan ka kushiira unikama
atúxribi pakëti 'ikën,
31 'aínbi ka axa Nukën 'Ibumi
katamëkë:
unikama ax kuni
kushiñumasa
'ima abi kushiakëkiani;
tëtëkamë 'ëo nuani nikë usai
nitsi
abatibi atsantima 'ikën
'imainun ka usai nitsibi
atsantima 'ikën.

**Nukën 'Ibu Dios 'ën kana
Israel unikama tëmëraiabi
'akinti 'ai kia ñuikë bana**

41 ¹“Èsai ka Dios kiakëxa,
axa parúmpapa
nëbëtsi 'ikë nasínu
bukukë unikama an
ka nëtéxun 'ëx kia
kuati 'ikën.

Bëtsi bëtsi menu tsókë
unikamax ka kushi
mënókatí 'ikën.
Uisai kaina mitsux tsóti
anu banakin mënfonun
kamina timékantí 'ain;
bëri kanaanuna timéxun
uisakín karanuna mëníoti
'ai kixun isti 'ain.

- ² ¿Uin kara amiaxa bari
urukë amiaxa 'apu an
kamabi kupitanuma

- 'akanankë ax mëranun
'imiakëx?
¿Uin kara bëtsi bëtsi menu
'ikë unikama aín 'apukama
atux an 'akë unikama ami
'inamëkëbëtan aín,
suntárukaman aín manë
xëtokë,
'imainun aín kanti 'itsaira
uni 'akëbëa raíri unix basi
chushikë 'ikësa usaribiti
basatanun 'ati 'ik?
3 ¿Uin kara aín
suntárukamabëtan
nuibiani
uisaibi 'ima men kuankëmasa
'inun nuankiani kuankësa
'inun 'imiti 'it?
4 ¿Uin kara ënë ñukama
ësokin 'akëx?
¿Uin kara bërámabi 'a 'ixun
bëríbi
usaía ñu inútikama a 'imiti
it?
'Ëx kana mitsun 'Ibu Dios
achúshi a 'ain,
uin kara uinsaranbi
'itabakënu unin ñuiama
ñu 'akëxa.
5 Axa parúmpapa nasínu 'ikë
ëmakamanu tsókë
unikama ax ka a isi 'itsaira
rakuékankëxa;
usai 'imainun ka mekama
shaíki kamabi mex
shaíkiakëxa.
Usai 'ikëbë timéxun ka 'aia
kixun iskanti 'ikën.”
6 An ñu uniotti 'unánkë an
ka abëtan ñu 'akë a
kuëemikin uni

- ábia ënxuma 'anun kixun
kati 'ikën.
7 An ñu uniotti 'unánkë an ka
tëñuti 'anan,
mëñuti 'akë a abia 'anun
kuëemikin kati 'ikën;
'imainun ka anun chakati
'akë anua an manë,
chakakë aribi ënxuma
'anun kati 'ikën,
minmi manë charoxun
takáshkakë ax ka asábi
'ikën,
usokin 'atankëxun
kamina mi uniokë ñu a
shaíkiabékinima nipakëtia
usa 'ain rabún matásti 'ain.
8 “Israel unikama 'ën uni
Jacob a 'ën kaisa aín
rëbúnkikama, 'imainun
Abraham 'ën uni aín
rëbúnkikama: Mitsun
kamina 'ën kakëxun
kuakanti 'ain.
9 'Ën kana uinu 'ikë
menu kaina 'i anuabi
chikínbëtsinkin mitsu
bëakën,
'ianan kana uinu kara me
kuainakëakëxa
anuabi kuënxun mitsu
kakën: ‘Mitsux kamina 'ën
uni 'ain.’
'Ën kana mitsu timakinma
kaisakën.
10 'Ëx kana mitsubë 'ain usa
'ain kamina rakuékantima
'ain;
'ëx kana mitsun Dios
'ain usa 'ain kamina
rakuékantima 'ain,

- 'ën kana mitsu kushionan
 'akinti 'ain, 'ën kana mitsu
 anun 'akánanti manë xëtokë
 'ën mëkënan tuínxun
 'akësokin axa mimi nishkë
 unikamami kupitanuma
 'anun 'amiti 'ain.
- 11 Usa 'ain ka kamabi axa
 mitsumi nishkë unikamax
 rabinkëbu 'ianan
 ñuumarasabu 'iti 'ikën;
 'ianan ka axa mitsubë
 'akanankatsi kikë unikama
 achúshirabi nitánuma
 maërakatanun këñúkë 'iti
 'ikën.
- 12 Usai 'ikë kamina axa
 mitsumi nishkë
 unikama barikinbi
 mërakantima 'ain;
 usa 'ain ka axa mibë
 'akanankë akamax anu
 buküaxi 'aimasa 'iti 'ikën.
- 13 'Ëx mitsun 'Ibu Dios 'ixun
 kana,
 'ën mëkënan tuinkësa 'inun
 mitsu 'akinti 'ain usakin
 'akinuxun kana mitsu kan;
 Usa 'ain kamina rakuétima
 'ain, 'ën kana mitsu 'akini
 usa 'ain.”
- 14 'Ësai ka Nukën 'Ibu asérabi
 kiakëxa:
 “Israel unikama Jacobnën
 rëbúnki 'itsamara 'aish
 kushimarasa unin iskëbi
 rakuétima,
 'ainbi kamina mitsux rakuétima
 'ain. 'Ën kana mitsu 'akinin.
 'Ëx Israel unikaman Dios
 upíira 'ixun kana,
 mitsu bitëkënti 'ain.
- 15 Usakin 'akin kana mitsu
 anun ñu tákati i xëta,
 xëtabu ió aín xëta upí
 'itánun 'akë usaribi 'imiti
 'ain;
 'imikëxun kamina
 bashikama ñu
 putusa 'imianan me
 sapankamaribi,
 basi chushikësa 'itánun
 'imiti 'ain.
- 16 Usakin 'axun tákaia ka
 suñun bëkikin nuánmiti
 'ikën;
 ñu bimia aín bimikama
 këñunbi anu 'ibúkin
 suñúan kushiiran ñu
 'akësaribi okin 'abisoti
 'ikën.
- Usa 'ain kamina mitsun 'Ibu
 'ain kuëenkanti 'ain,
 usai 'ikamina mitsux
 rabiakati Israel unikaman
 Dios upíira ax ka nubë
 'ikë kiax kikanti 'ain.
- 17 Uní ñuñuma 'aish
 kuríkiñuma akaman ka
 'umpax barikinbi mëraima.
 Usa 'aish ka 'umpax xëaima
 shimax aín tëru ëskia;
 'ainbi kana 'ëx aín 'Ibu 'ixun
 atu 'akinti 'ain,
 'ëx Israel unikaman Dios
 'ixun kana atu 'akinkin
 ëntima 'ain.
- 18 'Tanan kana anu uni 'ikëma
 bashikama anubia 'umpax
 'inun 'imiti 'ain
 'imianan kana me sapan
 kamanuribi xëxá

- manánmi ki shióbuti
upíbu 'inun 'imiti 'ain;
'imianan kana anu uni
'ikëma me ëskikë anuribia
xëxákama 'inun 'imiti 'ain.
- 19 Anu uni 'ikëma menu kana
kunxan,
acacia kakë i 'ianan
pëñanakëkë i 'imainun
olivos akamaribi kómiti
'ain;
komianan kana me anu ñu
'apátisamai ëskikë anubi
pino kakë i akëñunbi i
chaxkéirabu akamabi
kómiti 'ain,
- 20 usakin 'akë ka kamabi unin
iskin 'unánti 'ikën,
'imainun ka upíokin sinanan
kuati 'ikën,
'ëx aín 'Ibu 'ixun ka ënë
ñukama 'ën kushínbi 'a
kixun 'unánkanti 'ikën,
'ianan ka 'ëx Israel
unikaman Dios upíra
'ixun kana usakin 'a kixun
'unankanti 'ikën.”

**Nukën 'Ibu Dios unínbi uniokë
ñukama masókatsi kia bana**

- 21 'Apuira Jacobnën
rëbúnkikaman 'Ibu ax ka
ësaí ki axa:
“A rabinuxun unin bëtsi
ñukama tankin uniokë
akamax ka
uisakin kara ñu 'aia kixun 'ë
ñuixuni ukanti 'ikën.
- 22 Uxun kamina uisai kara
ñu 'inuxun 'aia kixun nu
kanan

- uisai kara ñu 'iakëxa kixun
nu ñuixunti 'ain,
ñuixunkëxun kananuna
nukaman upíokin kuakin
sinánti 'ain;
kuamainun kamina uisai kara
ñu 'inuxun 'aia akamaribi
nu ñuixunti 'ain,
ñuixunkëxun kananuna uisai
kara a ñukama 'inuxun
'aia kixun 'unánti 'ain;
- 23 usa 'ain ka uisai kara a
ñukama 'iti 'ikë kixun
nukama kati 'ain,
kanan kamina aséribi
karamina mitsux
dioskama a 'ai kixun
nukama ismiti 'ain.
'Ianan kamina 'atipaxun ñu
upí 'anan ñu 'atima ami
nux 'itsaira rakuétisabi
'itanun 'ati 'ain.
- 24 ¡'Aínbi kamina mitsux añu
ñubima 'ain
'imainun kamina añu ñubi
'aisama 'ain!
An mitsu kaískë unikama ax
ka upíokin iskëma 'iti 'ikën.
- 25 'Ën kana achúshi uni amiaxa
bari urukë amiax mëranun
'imiti 'ain;
a uni kana 'ën aín anën
kuënti 'ain,
usa 'ain ka aín tsipúmi ax a
uni uti 'ikën.
Utankëxun ka 'apukama
atu chua me aín taën
amákësokinshi 'ati 'ikën;
'anan ka an mapú ñutë 'ati
aín taën amákin chékakë
usaribi okin 'ati 'ikën.

- 26 ¿Uinra kara anúan 'itabati
'ikë anunbi pëua 'ixun,
nukaman 'unánun ñuiakëx?
¿Uinu 'ikë mitsuxira kaina
bërámabi uisai kara ñu 'iti
'ikë kiox nukamax kinun
kiti 'ain?
Uinu 'ikë mitsúxbi kamina
usai ka 'inuxun 'aia kiox
kiama 'ain,
uínbi ka achúshi banarabi
banaia kuama 'ikën.
- 27 'Èxbi kana usai ka Siónnu
'ikë unikama tsónuxun
'aia kiox bërámabi kiakën,
usa 'ixun kana 'ënbi
Jerusalénnu tsókë
unikama katánun an bana
ñuikë uni achúshi xuakën
xukëx kuanxun ka axa
aminishkë unikaman uban
unikama ax ka basirakëma
'aínshi utëkënti 'ikë kixun
kakëxa.
- 28 'Èn iskëx ka bëtsi dioskama
'ëmi mëratima;
usa 'ain ka an 'ë usai
kamina 'iti 'ai kixun kati
'aíma 'ikën,
'ianan ka an 'ën ñukákë
banakama usai ka 'inxun
'aia kixun 'ë kati 'aíma
'ikën.
- 29 ¡Akama achúshinëxbi ka
añumabi 'ikën!
Usa 'ixun ka añu ñubi
'aíma;
usa 'ain ka unin a
rabinuxun uniokë ñu
usaribi 'aish ñankáishi
'ikën.

An kaískë uni ñui
Nukën 'Ibu kia bana

- 42** ¹Èsai ka Nukën 'Ibu
kiakëxa. Ènu ka 'ën
kuëenkësabi okin
'ati 'ën kaískë uni ax
'ikën,
ënëx ka 'ëx a isi 'itsaira
kuëenkë a 'ikën,
usa 'ain kana 'ën bëru
ñunshin a 'inan,
usa 'ixun ka kamabi menu
'ikë unikama upíokian ñu
'anun 'amiti 'ikën.
- ² Usa 'ain ka munuma banai
kushin kiabi,
ain bana ëman nikë
unikaman kuakëma 'iti
'ikën,
- ³ pëkú pëchi sitan 'akin
pësínpakë aka xanun
'aisama 'ikë putia.
Usa 'aínbi ka 'ën bakë
bëchikënën uni 'aisama
'aísha 'uchañu 'ainbi
ainan 'isatania kuantanun
katima 'ikën.
Tírí bënabuti kuínkësa ka
axa ami sinanibi ami
kushikëma uni ax 'ikën.
Usa unibi ka aina 'iaxma
kuantanun katima 'ikën.
Anun kamabi ñu 'aisama
këñuti nëtë utamainun
ka aín kushinbi amia
katamëkë unikama 'akinti
'ikën.
- ⁴ Usai 'ika tantimabi 'ianan
kana 'aíma kixunbi
sinántima 'ikën,

kamabi menu 'ikë unika-
maxa ax kikësabiokin 'ai
sënëntamainun
Axa parúmpapa nasíkamanu
'ikë unikama atun ka an
'unánmikësabi okin 'ati
'ikën.”

⁵ Dios Nukën 'Ibu an naíkamë
'ëo uniokin chaiira 'inun
pënían,
an ka me 'imainun anua
kookë ñukama 'akëxa,
'anan ka unikamaribi anúan
tsóti uin 'inan,
ax aín uni kai ësai kia:

⁶ “'Ëx min 'Ibu 'ixun kana 'ën
unimi 'inun mi kuëankën,
'imainun kana 'ën mëkënan
tuinkësa 'ixun mi
'akinkëxmi,
a banamiti ñusa 'ixunmi, min
uni iéminun mi 'imiti 'ain;
'ën kana mi uniokën, usa
'ixun kamina min,
'ën 'a ñukama ñuikin 'ën
unikama kati 'ain,
an ka min tirítan pëkakësa
'ixun bëtsi menu tsókë
unikama asérabi ënkinma
upíokin ñu 'anun
'unánmiti 'ikën.

⁷ 'Ianan kana 'ën kuëënin
bëxuñu unikama ain bëru
bëpëxkuti
ñunshin 'atimanën ñu 'atima
'amikëx sipunu 'ikësa
'ikëbi chikíanan,
ñatanxuan
béanbëankibukënu
xëpúkësa 'ikë akama
chikínti kana kuëënin.

⁸ 'Ëx kana min 'Ibu a 'ain,
usakin anëké kana 'ëx
'ain,
usa 'ixun kana uinu 'ikë bëtsi
dioskama 'ë 'akësaribi okin
rabinun 'amitima 'ain,
'ë rabikinma bëtsi dioskama
rabinun mitsu 'amitima
'ain.

⁹ Kamina 'unánkanti 'ain
bëramabi uisai kara
ñu 'inuxun 'aia 'ëx kia
akamax ka sënëankëxa,
'ianan kana bëría bënoi ñu
'itëkënti ami iskankëma a
ñuikin;
a mitsun 'unánti a ñukama
'ikëmapan 'aínbi kana
mitsu ñuixunti 'ain.”

**Dios ka kamabi unin an
iémikëxun rabiti 'ikën**

¹⁰ Anun kankakëma kanta ió
anun kamina Nukën 'Ibu
rabi kankakanti 'ain;
rabikin ka uinu kara me
kuainakëakëxa anu tsóa
unikama atúnribi rabiti
'ikën,

'amainun ka uikamax
kara aín manë nuntin
parúmpapan kuania
akaman 'amainun,
ka parúmpapanu 'ikë
ñuinakama anribi rabiti
'ikën,

'amainun ka parúmpapa
nasínu tsóa unikama
atúnribi rabiti 'ikën.

¹¹ Anu uni 'ikëma me 'imainun
kamabi ëmakama

- 'imainun ka xubusa okin
chupa 'akë anua 'ikë
Quedarnën rëbúnkinën
ñaká anua 'ikë akamaxribi
kuëenti 'ikën.
- 'Imainun ka Selánu 'ikë
unikama axribi kuëëni;
munuma aín bashi
rëbukama anuax kantati
'ikën.
- 12 'Usakin 'akin ka Nukën 'Ibu
axa
parúmpapa nasínu 'ikë
mekamanu 'ikë unikama
atúnribi rabiti 'ikën.
- 13 Usa 'ain ka Nukën 'Ibu ax
uínbia uisakinbi kakëma
'ianan,
axa 'akánanti 'unánkëira
uníxa bëtsibë 'akanani
kushikë usai 'iti 'ikën;
munuma kuënkëni axa ami
nishkë
unikama an ñusmokin 'ai 'iti
'ikën.
- 14 Ësai ka Nukën 'Ibu kixaxa:
'Itsaira baritia inúkëbëbi
kana 'ëx uisaibi kiama
'ain, usai 'ën sinánxuama
tani 'ikinbi tënëi kana
nishkëmasa 'iakën;
'aínbi kana bërí xanuxa aín
tuá bakënx
paë tani ini munuma
kuënkëni raëti kushi úni
'ikë usaribi 'iti 'ain.
- 15 Usa 'ixun kana kamabi
aín bashikama masókin
këñuanan,
'imainun anua kookë
ñukama ëskikëbëa chushi
- ëskinun 'imiti 'ain; 'imianan
kana bakakamaribi anu
uni 'ikëma mesa 'imianan
'ian kamaribi ëskinun 'imiti
'ain.
- 16 Usakin 'anan kana bëxuñu
unikama aribi atun
'unánkëma bain,
buánkin anua niama bain
buánti 'ain.
Uankin kana bëánbëankibukë
aribi atun ismainubia xabá
'inun 'imiti 'ain,
'imianan kana me nankékë
axribia mëníokati upiti
rakanun 'imiti 'ain.
Ënë ñukama kana, kana
'aíma kikinma asérami 'ati
'ain.
- 17 Uikamax kara unínbia a
rabinuxun 'akë achúshi ñu
ami katamëtia,
'ianan ka an unioxun
ñukama an ësokin kakë:
mitsux kamina nun
dioskama 'ain kixun,
kakë akamax ka 'aisamaira
katéti 'uri kikë 'iti 'ikën.
- Israel unikaman ka
bëxuñusa 'ixun 'ën kakëxun
bana kuatima kia bana**
- 18 “Ësakin ka Diosan Israel
unikama kakëxa, mitsux
kamina bana kuakëma
pabëira unibusu 'ain, usa
'ain kamina kuakanti 'ain;
'ianan kamina
bëxuñusakama mitsunribi
uisa kara ñu 'ikë kixun
upíokin pain iskanti 'ain.

- 19 Uíxbi ka bëxuñusa 'ianan
bana kuakëmasa 'aíma
'ikën,
mitsux kamina 'ën kaískë
uni, 'ënbi xukë uni 'ain,
uibi ka bëxuñusa 'ianan
pabëirama 'ikën,
mitsux kamina an 'ën bana
ñuikë 'ianan 'ën unikama
'ain.
- 20 Mitsun kamina uiti ñuishi
karana 'ën mitsu kupí 'ai
'isakën, 'aínbi kamina a
sinánkima 'ën kakëxun
kuaisama tankanin;
mitsun kamina kuation, 'aínbi
kamina 'ën kakëxun uisa
banabi kuaisama tanin.
- 21 Nukën 'Ibu an ka ax Dios
iémianankë 'ixun,
aín bana ax ka chaira
'ianan kushi 'ikë kixun
'unánmisa tankëxa:
- 22 'aínbi ka ënë unikama amia
nishkë unikaman atun
ñu mëkamanan aín ñu
kamabi bikuanxa,
usonan ka a unikama
kamabi ñatanbiankin
buánxun sipuaxa;
usokin 'akian atu 'ibuakë
'ikëa an chikínti uni ka
'aíma 'ikën,
'ianan ka kuëëniamabi
ñatanbiankin buánkë
'ikëbi an chikínti uni
'aíma 'ikën;
'ianan ka an mëkamakin
ñatankin bikëbi,
kupíotankëxun bitëkënti
ka 'aíma 'ikën.”

- 23 ¿Usa 'aínbi karamina
uinu 'ikë mitsukaman
ënë banakama kikësabi
oi ka 'iti 'ikë kixun
sinánkaniman?
¿Uix kara a banakama
kikësabi oi kara 'ia kixun
kuatishi 'iti 'ik?
24 ¿Uin kara Israel unikama
Jacobnën rëbúnkikama a
raíri 'anan bibiankin ain
menu buánun 'amiakëx?
¿An usakin 'akë ax kara
asérabi Nukën 'Ibun
'amikëma 'iakëx?
Atux ka ami 'uchakëxa,
usai 'ikin ka an kakësokinbi
'akëma 'ikën,
'ianan ka ain bana ax
kikësokinbi
'aíma 'ianan, an 'unánmikësa
okinbi 'aisama tankankëxa.
- 25 Usa 'ain ka atumi nishkin an
tëmëramiti,
ami nishkë unikaman
bënëkinshi 'akanankin
'anun 'amiakëxa;
usakin Nukën 'Ibun
'akëxunbi ka 'unánkinma
kuaisama tankankëxa.

**Nukën 'Ibun ka uni
iémity 'ikë kikë bana**

43 1 Bëri kanima Israel
unikama Jacobnën
rëbúnki min,
an kamabi ñu unio Nukën
'Ibu ax ka mitsu ësakin
kai kia kuati 'ain:
“Kamina rakuékantima 'ain,
'ën kana mitsu iémian;

- 'ën kana min anën mi
kuëan, usa 'aish kamina
mitsux 'ën uni 'ain.
- 2 Mitsux 'umpaxan 'inúkëbëbi
kana 'ëxribi anu 'iti 'ain,
usa 'ain kamina bakaribi
sikatibi bakami kitima
'ain,
'ianan ka tsi rëkirukënën
anun inutiabi mi chuxtima
'ikën,
'ianan ka 'ain rëkirukë anbi
mi xanotima 'ikën.
- 3 'Ëx kana min 'Ibu, an mi
iémity a 'ain,
'ëx kana Israel kaman Dios
'upíra a 'ain.
'Ën kana mitsu 'ënan 'inun
biakën;
'ën kana Egipto, Etopía
'imainun Sabá mitsumi
nishkë uni aín kushinua
chikínun 'ën mi
kupíoxuan.
- 4 'Ën kana 'itsaira mi
nuibatin,
mix kamina bëtsi ñu
kamasamaira 'ain
'imainun kana 'ën mi
nuibatin.
Mitsu 'ënan 'iti bikin
iémikin bërúanuxun kana
unikama 'imainun bëtsi
menu 'ikë unikama atu
'amity 'ain.
- 5 Mitsux kamina rakuétima
'ain, 'ëx kana mitsubë
'ain.
Usa 'ain kana amiaxa bari
urukë 'imainun amia bari
kuabúkë,

- anuabi min unikama
amiribishi timétëkënun
'imity 'ain.
- 6 'Ën kana aín tsipumiy
'ikë axa mitsumi nishkë
unikama: mitsun menubi
kuantëkëntanua mitsu
xunun kati 'ain.
'Imainun kana aín rëbumiy
'ikë axa mimi nishkë
unikamaribi: 'anubi mitsu
'imixuma 'anun kati 'ain.
'Ën bakë bëchikë bëbukama
'ianan, 'ën 'ini bëchikë
kamina bëty 'ain,
uinu kara me kuainakëaxa
anu 'aish 'ura 'ikëbi,
7 'ën unikama kamina kamabi
mitsun bëtëkënti 'ain
akamax ka 'ën aintsy 'ibu
'ikën,
usa 'ain kana atu 'ën
uniokën,
usa 'ixun ka atun 'ë rabity
'ikën.
- 8 'Ën kana 'ën unikama
bëtëkënti 'ain,
atux ka bërufñu 'ikë 'aínbi ka
bëxufñusa 'ikën,
'ianan ka kuation, 'aínbi
ka pabësa 'ixun bana
kuakëmasa oia.
- 9 Kamabi ëmanu 'ikë unikama
kamina timëty 'ain,
'iminun ka bëtsy menu 'ikë
unikamaribi timëty 'ikën.
¿Uinu 'ikë a unikamanu 'ikë
unix kara usay ka 'inuxun
'aia kianan,
usay ka ñu inuakëxa kix kity
'ik?

- Anu kara achúshi uni axa
usai ka 'iakëxa, kixun
kuatankëx asérabi ka usai
ñukama inúakëxa kiti
'aíma 'iti 'ikën.
- Ax ka usai ka 'iakëxa kixun
kiti 'ikën,
ki ka asérabi ka usai ñu
kiakëxa kixun kiti 'ikën.”
- 10 Èsai ka Nukën 'Ibu asérabi
kiakëxa:
“Mitsun kamina uisakin
karana ñu 'akën akama
ñuiti 'ain.
Mitsux kamina 'ën unikama
'ën kaisa a 'ain,
'ëmi katamëkin 'unánkin
kamina, 'ëx karana ui 'ai
kixun 'ë 'unánkanti 'ain.
'Èx 'isama 'ain ka uinu 'ikë
bëtsi diosbi asérabi 'aíma
'iakëxa.
'Ianan ka 'ëx pain 'ia 'ain
bëtsi dios 'aíma 'iti 'ikën.
- 11 'Èx ishi kana Nukën 'Ibu a
'ain;
'imainun ka 'ësaribi axa
iémianankë 'aíma 'ikën.”
- 12 Èsai ka Nukën 'Ibu asérabi
kiakëxa:
'Èx kana kiakën 'imainun
kana 'ësaribi a ñui kiakën:
'ën kana mitsu iémian;
uinu 'ikë bëtsi dios
'unánkëma ka usakin 'ama
'ikën,
mitsun kamina uisakin
karana 'ën ñu 'akën kixun
ñuikanti 'ain.
- 13 Bérámabi 'iá 'aish kana 'ëx
Dios a 'ain.
- Uínbi ka 'ën kushinua uni
chikintima 'ikën.
Uínbi ka 'ën 'akë ñu 'aisama
'inun kamina 'ai kixun 'ë
katima 'ikën.
- 14 Israel unikaman 'Ibu Dios
'upíira,
an atu iémikë ax ka ësai
kiaxa:
mitsu iémikin 'akinuxun
kana Babilonianu
suntárukama xuti 'ain,
'akian anun ëmanu atsínti
ain xëkuékama rurupanun
xuti 'ain,
usokin atun ëma masókin
'aia isi ka caldeo
unikamax masánuituti
inkanti 'ikën.
- 15 'Èx kana Nukën 'Ibu an
Israel unikama unio a
'ain,
'ianan kana Dios 'upíira,
mitsun 'apu 'ain kixun ka
kiakëxa.
- 16 Nukën 'Ibu ka parúmpapa
anúan ain unikama kuanti
panarabënun 'imiakëxa,
usokin 'akin ka anua 'umpax
kushiira nëminra 'ikë axa
me rakati bai 'i ësquinun
'imiakëxa,
- 17 an ka suntáru kushiirabu
anuax,
'akanankë caballonën
nirinkë a 'imainun ain
caballokama anuxun
këñukin atu 'ati buania
kuanun chikíankëxa.
Usakin buani kuanxi ka
a suntárukama bakami

- ki amiribishi nirutëkëni
baiskima 'inun këñuakëxa,
usai 'ika tirí këñuti bënakë
usai 'ikankëxa.
- 18 Bërí ka Nukën 'Ibu ësakin
ain unikama kai kiáxa:
“Bëráma inúkë ñukama
akamina sinántima 'ain,
'ianan kamina 'ia ñukama
aribi amiribishi
sinántëkëntima 'ain.
- 19 'Ën kana ñu ió 'inun
'atëkënti 'ain,
'aia kamina bëríbi mërátia
iskanti 'ain,
anu uni 'ikëma menu kana
achúshi bai 'imiti 'ain,
'imianan kana anu ñu 'irukëma
me anuribi, baka 'imiti 'ain.
- 20 Usakin 'aia ka ñuina raëkëma,
an ñuina bamakë 'ain
nami pikë ñuina chabu a
'imainun, ñuina pëchiñu
avestrus kakë akamanribi
'ë rabiti 'ikën,
usa 'ain kana 'ën anu uni
'ikëma menu 'umpax
kushiira chikiti manámi ki
'inun 'imin,
'imianan kana me anu ñu
'irukëmanu bakakama
'imin, 'imia ka 'ën kaískë
unikaman a 'umpax xëati
'ikën,
- 21 a unikama kana 'ën uniokën
'ë rabinun,
usa 'ain ka atun 'ë rabikanti
'ikën.
- 22 'Aínbi kamina Israel
unikama Jacobnën
rëbúnki,
- mitsun 'ë baritisama tani
atsankin 'ë ënkankën.
- 23 'Ë kamina 'aímai këñutanun
ovejakama xaroxuama 'ain,
'ianan kamina 'ë rabikin
ñuina xaroma 'ain.
'Ën kana mi atsaniabi
ubíokin 'ëmi ñukama
'inainshinun káma 'ain,
'ianan kana kuëëniamabi
ubíokin tsëpasa ñu
sanuira xaromiama 'ain.
- 24 'Ianan kamina kuríkinën
tutish sanuira a maruama
'ain,
'ë 'inainshiti békësa
obëtsinkin bënuxun,
'ianan kamina ñuina rëxun
xarokë aín xëni bikë anunbi
mitsun 'ë kuëëmiama 'ain.
Usokin 'akinma kamina
'itsaira mitsux 'uchakë
anun 'ë atsamiakën;
usokëx kana mitsun ñu
'atima 'aimi 'uchakë anun
'ëx nishakën.
- 25 'Aínbi kana 'ëx mitsun
Dios 'ixun, uni 'aimi
'uchakëkama a
tërënxunkin uinsaranbi
sinántëkëntima 'ain.
- 26 Ñu 'atima 'ai 'ëmi banai
'uchakë 'ixun kamina 'ëbë
banakin añu kaina a 'ën
mëníonun 'ë kati 'ain.
Kakëxun kana mitsux kaina
asérabi ñu 'atima 'akëma
upí uni 'ai kixun isti 'ain.
- 27 Min chaitiokëkama
axirapaia tsóa ax ka
'uchakëxa,

an mitsu ñu 'unánmikë
 unikaman ka 'ën kakëxun
 kuaisama tankankëxa,
 28 mitsun 'apukaman
 ka anuxun 'ë rabiti
 xubunuxun atun
 kuënkësa okin 'aisama
 ñu 'akankëxa;
 usakin 'aia kana Israel
 unikama Jacobnën
 rëbúnki mitsu
 masókin këñuanan mitsumi
 kuaikanun ëankën kiox ka
 Dios kiakëxa.

**Nukën 'Ibun ka ax Dios
 'ixun ñu 'atima okin 'aíma**

44 1 Èsai ka Nukën 'Ibu
 kiakëxa, bërí kamina
 'ën kakëxun Israel
 unikama Jacobnën
 rëbúnki mitsun kuati
 'ain,
 mitsux kamina 'ën uni 'iti
 'ën kaískë 'ain.
 2 'Ën kana min 'Ibu 'ixun mi
 uniokën,
 usa 'ixun kana puku
 'ukëmëuküax bakënu
 uninun mi 'imiakën,
 usa 'ain kana mi 'akinin.
 Kamina rakuékantima 'ain
 Jesurún mitsux kamina
 'ën uni 'ën kaisa Jacob aín
 rëbúnkikama 'ain,
 3 'Ën kana anu uni 'ikëma
 menua 'umpax 'inun 'imiti
 'ain,
 'imianan kana me ëskikë
 anuribia xëxákama rakanu
 'imiti 'ain.

'Ën kana min rëbúnkikama
 amiribishi upiti tsókanun
 'imianan,
 upíokin sinánxunkin 'akinti
 'ain.

4 Usokëx ka xubi 'umpaxan
 upíokin chabókëx koi
 upiti 'irukësa 'ianan,
 álamokakë ikama baka kuëbí
 nikësa usaribi 'ikanti 'ikën.

5 Usa 'ain ka achúshi uni kiti
 'ikën: 'Ëx kana Nukën
 'Ibuna 'ain',
 bëtsíxribi ka ax ka Jacobnën
 rëbúnki 'ikë kiox anëti
 'ikën,

'imainun ka bëtsínribi aín
 mëkënnu: 'Ëx kana Nukën
 'Ibunan 'ai kixun kuënëoti
 'ikën'."

Usai 'ikin ka aín anëkëñun
 Israelnën anëribi kuënëoti
 'ikën.

**Dios ax ka unin uniokë
 ñu a manámi 'ikë
 kixun ñuikë bana**

6 Èsai ka Nukën 'Ibu, Israel
 unikama 'apu an atu biti,
 kamabi kushiñu ax kiox:
 "Ëx irapain kana ñu 'aíma
 'ain 'iakën, usa 'aish kana
 kamabi ñu këñúkëbëbi
 anubi 'iti 'ain;
 usa 'ain ka bëtsi dioskama
 ax ësaribi aséribi 'iti
 'aíma 'ikën.

7 ¿Uix kara ëbëtan sënën 'iti
 'ik?

An unin ka uisa kara, kixun
 'ë ñuixunkin kati 'ikën.

¿Uinra kara bërámabi ñuia
'ixun usai ka ñukama 'iti
'ikë,
kianan axa 'iti ñukama aribi
ñui kiti 'ik?

- 8 ¿Usa 'ainbi kamina chuáma
tani rakuétima 'ain!
'Ën kana usakin kan,
bërámabi kana usai ka 'iti
'ikë kixun kakën,
usa 'ain kamina mitsúnbi
'ën usakin ñu 'akëmi
'unánkankë a ñuiti 'ain.
¿Anu kara bëtsi dios ëbë
sënën 'iti 'ik?
A mi katamëti bëtsi uni
ka 'aíma 'ikën; 'ën kana
achúshirabi 'unanima.”

9 Uin kara a rabiti ñu unio a
unix ka añubima 'ikën, 'ianan ka
unínbia uniokë ñukama ax isa
upí 'ikë kixun a ñukama upíokin
bërúai. Usa 'ain ka an rabikë
unikama ax bëxuñusa 'aish, añu
kara 'aia kixun 'unanima rabinkë
'iti 'ikën. 10 Uin kara ñu charoxun
achúshi ñu ax dioskama 'ikëmabi
uni oia ax ka aín nëtë ñankaíshibi
'inúmia. 11 Usa 'ain ka an rabikë
unikamax rabinkë bërúti 'ikën.
An ñukama uniokë ax ka unishi
'ikën. Usa 'ain ka akamaxbi anúan
ñu 'atima 'akë isti nëtë anu 'iti
'ikën, usai 'ika atux rabini 'itsaira
rakuétan bamati 'ikën.

12 Axa manën tékë unin kara
uisakin 'aia kananuna isti 'ain: an
ka anuxun xana okë tsi ënxaira
anua bitankëxun manë xëtökë
sincel anun uisa ñu kara 'aisa-
tania, usakin martillonan chakakin

mënioia. Usakin ka ain pëñan
kushiokin anun tëkin 'aia. 'Aínbi
ka an manën tëékë uni ax pima
'ianan, 'umpaxbi xëaima 'ianan
aín kushi nëtëti atsanía.

13 'Ianan kananuna axa i
tukakën tékë uni isti 'ain: an ka
anun tupunkë a bitankëxun anun
tupuntankëxun añu kara 'aisa
tanaia abi tankin lapisan 'anan
anun turúakin 'ati anúnribi 'aia,
'axun ka anun tëkin manë xëtökën
mënioia; usakin 'akin ka uni iskë-
sabi 'itánun upíokin mënioia,
usokin 'atankëxun ka anuxun Dios
rabiti xubunu nania.

14 'Imainun ka uin kara kunxan
'apatia a 'uítan 'ibúkin chabókin
komia; usokin 'akëx ka kunxan
a tëatiñu 'iti 'ikën. 'Ianan ka
ciprese kakë i 'ianan roble kakë i
aribi ninuaxbi chaiira 'inun kani-
tanun bërúankë 'iti 'ikën. 15 Usai
'ia ka unin tíkati bitsia; bianan ka
aín panákama ami sënamëxun
tíkaia; 'ianan ka aín paná raíritan
pán xuia; 'anan ka aín paná raíri
a rabiti uni tankin 'aia, usakin
'atankëx ka a rabi ami ñanati
'ikania. 16 Usakin 'ananbi ka aín
nëbëtsi tukakë a tsi ërërutanan
tikaia, usokëxa ënxakëbëtan ka anu
xuitankëxun nami anun puchákin
pia. Usakin 'ai ka anun puchatia.
'Ianan ka ami sënamëti xanai
kia: “¿Upíira ka tsi ërëké rapasu
tsókë 'ikën, sënamëti xanakë ënëx
'ikën!” 17 Usai 'ianan ka i paná
tëxëké a uni tankin 'aia, usakin
'atankëx ka ami ñanati 'ikin rabi-
kin ñukákin: “¿Mix 'ën dios 'ixun

kamina 'ë iémiti 'ai kixun kaia!”¹⁸ A unin ka añu ñubi 'unanima 'ianan kuatima; usa 'aish ka bëruñu 'aishi bëxunusa 'ixun iskamakësa 'ikën, 'imainun ka aín sinánkë a sinán-kamakësa 'ixun asérabi ka ax 'ikë kikë bana a sinánkin kuatima.¹⁹ A unikaman ka usa ka ñu 'ikë kixun sinanima, usai 'ikin ka usa ka ñu 'ikë kixun 'unanima kia: “Ka i paná raíri a tsi érénkënu èxkubutánun puruia, purutankëxun ka anu pán xuia, 'anan ka namiribi anu xuixun pitankëx ka nami kana xuixun pia kiox kia; kianan ka raíri i paná-kama ènë kana 'aisama 'ikëbi 'an, ¡'ianan ka 'ën rabikë ñu ènëx i paná 'akë 'ikëbi 'ën rabikë ikë kiox kia!”²⁰ Asérabi ka ax chimapu pikë-sashi 'ikën. Ax ka unin nu këmëkin sinánxun paránkëshi 'ikën. A unikamax ka iétima 'ikën. Usa 'ixun 'ën 'akë ñukama ènëx ka këmëkinshi 'akë 'ikë kixun 'unanima.

**Nukën 'Ibun ka Israel
unikama 'ain 'uchakëkama
tërënkín iémia kikë bana**

²¹ “Nukën 'Ibun ka Israel unibu kakëxa: Jacobnën rëbúnki

mitsun kamina sinánti 'ain,
mix kamina 'ën uni 'ai
kixun kanan;

mix kamina 'ën unio uni a
'ain kixun kakëxa.

Usa 'aish kamina Israel
unikama mitsux 'ëmi
manútima 'ain kixun.

²² 'Ën kana 'atima ñu 'aimi
mitsux 'uchakëkama a
nëtënxuan

mitsun 'uchakama tërënxunkin
naínu 'ikë nëtë kuin 'ikësaia
nëtënxun 'imian.

Usa 'ain kamina 'ëmi
sinanatëkënti 'ain 'ën
kana mi iémian.”

²³ ¡Naïkamë 'ëo ax ka munuma
kuëëni kuënkënti 'ikën,
usakian Nukën 'Ibun ñu
'akë a isi!

¡Munuma kuënkëni ka me
chaira nankékë kamax
unix 'ikësaribiti 'iti 'ikën!

¡Aín bashikama 'imainun
ninu 'ikë ikama

axribi ka munuma unix
'ikësa kuëënti 'ikën,
Nukën 'Ibun ka aín kushi
chaira ismikin

Israel unikama Jacobnën
rëbúnkikama iémiaxa usa
'ain!

²⁴ Èsai ka Nukën 'Ibu an mi
bitëkënkë ax kiox,
an ka mitsu ènë menu min
titan bakëntisa 'ikëmabi
'akëxa:

“Èx kana an kamabi ñu
unio Nukën 'Ibu a 'ain,
'anan kana 'ën naïkamë 'ëo
chaira 'inun pënimëtanun
'imiakën 'imianan kana
meribi anubia rakati anu
nankën usakin 'aia ka
uñbi 'ë 'akianma 'ikën.

²⁵ 'Ën kana an këmëkin ñu
ñuikë unikama kiasai
'inun èniman;
'ën kana an ñu tankë unikama
atun sinánkësokin 'aíma
ñunshinbakënu 'imin.

- 'Ēn kana an ñu 'unánkë
 unikamaxa usai ka ñu 'iti 'ikë
 kikë usai 'inun ñu 'imiman,
 usa 'ain ka atúxa usai ka ñu
 'iti 'ikë kikë ax ñankáishi
 'iti 'ikën.
- 26 'Aínbi kana 'Ēn unikamaxa
 usai ka ñu 'iti 'ikë
 kikësaibia ñu 'inun 'imin,
 'imianan kana 'Ēn xukë
 unikaman sinánkësa oia
 ñu 'inun 'imin.
 'Ēx kana Jerusalén ěmanu
 ka amiribishi uni
 tsótëkënti 'ikë kin,
 'ianan ka Judá ěmanu 'ikë
 ěmakama ka amiribishi
 birutëkënti 'ikë kiox kin.
 'Ēn kana an ñu mëëkë
 unikaman amiribishi axa
 ami nishkë unikaman
 aín kënëkama rurupa a
 birutëkënun 'aminuxun 'ain.
- 27 'Ēn kana parúmpapa kamina
 ěskiti 'ai kanan aín
 bakakama 'umpax ñuma
 'inun ěskinun kati 'ain.
- 28 'Ēn kana Persianu 'ikë 'apu
 Ciro a kan: min kamina
 bërúankësa 'ixun,
 min kamina 'Ēn kuënkësokin
 kamabi 'ati 'ain; 'ianan
 kana 'Ēn Jerusalén kan:
 mix kamina amiribishi
 birutëkënkë 'iti 'ain;
 'imainun ka anuxun
 'ě rabiti xubu aribi
 'atëkënkë 'iti 'ikën: 'Akin
 ka aín tapúmixun an ñu
 mëëkë unikaman maxax
 purutëkënti 'ikën.”

Nukën 'Ibun Ciro kakë 'apu
 usakia ñu 'anu ká ñuikë bana

- 45** ¹Nukën 'Ibun ka Ciro
 kakë uni 'apu 'imixun,
 aín mëkënan tuínxun
 'akësokin,
 bëtsi menu 'ikë unikama
 'akin 'amiakëxa,
 'anan ka 'apukama anun
 'akánanti bikuanun
 'amiakëxa.
 Nukën 'Ibun ka Ciro kakë
 'apun ismainunbi anun
 ěma kënëara xëpútikama
 uínbi xëputëkëntisama
 'inun xëókinun 'imiakëxa.
 Usa 'ain ka Diosan kakëxa:
² 'Ēxpain rëkuéankiani
 kuankin kana aín bashi
 chairukëkama a me sapan
 rakátanun rurupati 'ain,
 'anan kana anua atun ěma
 xëpukë manë tunan 'akë
 xëputi akama ěchikibunun
 'imiti 'ain,
 'imianan kana xëputi
 takáshkakë manëkama
 axa tsasibunun 'imiti 'ain.
³ 'Ēn kana mi 'inánti 'ain ñu
 kupíkë unin unëkin nankë
 akama 'ianan,
 unëkian unin 'unántisama
 okin anu nantinun nankë
 aribi mi 'inánti 'ain.
 Usakin 'inánkëxun kamina
 min 'unánti 'ain 'ax ka
 Nukën 'Ibu 'ianan,
 Israel unikama Dios a 'ikë
 kixun, usa 'ain kana min
 anën mi kuëan.

- 4 Min 'unánkëxumabi kana
upíokin mi 'ën uni Israel
Jacobnën rëbúnkikama,
'ën kana mi kaisakën
kaískin kana min anën mi
kuëankën,
usokin 'akë ka unikaman
mi nuibatia 'ën kana mi
'apu 'imian raíri 'apu
kamasamaira 'inun.
- 5 'Ëx kana Nukën 'Ibu 'ain,
usa 'ain ka 'ësaribi 'aíma
'ikën;
usa 'ain ka 'ësaribi bëtsi dios
'aíma 'ikën.
'Ën kana 'ëmi
'unánkëxumabi,
usaími 'akananux
mëníokanun 'imian,
- 6 usa 'ain ka amiaxa bari
urukë 'imainun amia bari
kuabúkë,
anuxun bëtsi dios 'ësaribi
ka 'aíma 'ikë kixun
'unánkanti 'ikën.
'Ëx kana min 'Ibu 'ain,
'ësaribi ka 'aíma 'ikën.
- 7 'Ën kana nëtë xabá 'inun
'imianan bëánkibukë aribi
uniokën;
'imainun kana upia ñu 'inun
'imianan 'atimaribia 'inun
'imin.
'Ëx mitsun 'Ibu 'ixun kana
usaía kamabi ñukama ñu
'inun 'imin.

**Nukën 'Ibux ka kamabi ñun
'Ibu 'ikë kikë ñuikë bana**

- 8 “'Ën kana manámixunbi 'ën
kushi xuti 'ain,

ax ka naínuax kuénkuru
'ibúmainun kuin
kamanuax 'uí 'ibúkin me
chabókë usaribi 'iti 'ikën;
'imainun ka anun iéti ax ñu
bimisa 'iti 'ikën,
'ianan ka ñu 'upi 'ati ax ñu
uábukësa 'iti 'ikën.”

**Dios ax ka an unio ñukama
manámi 'apu 'ikën**

- 9 Achúshi tasun me 'akë an ka
asaribi tasunbëtan,
an 'akë uni a kuëbitima 'ikën.
Chua me an ka anun tëkin
'akë uni a katima 'ikën:
“¿Añu kaina min 'ai kixun
kati 'ik?”
'imainun kara an 'akë ñu
anbi an 'akë a kati 'ikën:
“Mix kamina tëëti 'unánma
'ai kixun.”
- 10 'Imainun kara tuákën aín
papa ënë menuxun
bakë bëchia a ñukati 'ikën.
- 11 'Ësai ka aín Israel unikama
'Ibu Dios upíra an unio
ax kia:
“¿Mitsun kaina uisai kara 'ën
bakë bëchikëkama 'inuxun
'aia 'ë ñuixuanan, uisakin
karana 'ën ñu 'ati 'ai kixun
'ë 'unánmiti 'ain?
- 12 'Ën kana mekama unionan
anu 'ikë unikama 'akën,
'anan kana naíkamë 'ëo 'ën
mëkënan pënkësa okin
'akën,
'anuxun kana anu 'ikë
'ispakama mëranun
'imiakën.

- 13 'Ēn kana Ciro kakë uni 'apu
 'ixun abë 'akanankin
 uni ñusma okin anun
 'amiakën,
 usa 'ixun kana 'ën ñu 'akian
 tëmërakimaishi 'anun
 'amiti 'ain;
 'amikëxun ka an 'ën ëma
 birutëkënen 'amianan
 axa ami nishkë unikaman
 bibiankin uan akamaribi
 chikínti 'ikën,
 'aínbi ka 'ë kamina kupíoti
 'ai kiox kitima 'ikën.”
 Nukën 'Ibu kamabi
 kushiñuira ax ka ësai
 banai kioxaxa.
- 14 Èsakin ka Diosan Israel
 unikama kaxa:
 “Egipto menua 'ikë naënu
 'ikë unikama,
 'imainun an ñu marukë
 Etiopíanu 'ikë unikama,
 'ianan Sabánu 'ikë unikama,
 atux ka nënkëirabu 'ikën
 akamina,
 mitsunu 'inamëtia ñu
 mëëmiti 'ain;
 usokëx ka manë risin
 tëkërëkakë 'aish mitsu
 kaxú, kuani mitsu
 bëtanain rantinpurunkin
 mitsu kati 'ikën:
 Aséرابي ka Diosan mitsu
 'akinia,
 usa 'ain ka bëtsi dios 'aíma
 'ikën.”
- 15 'Aínbi kamina mix achúshi
 Dios istima,
 an Israel unikama iémikë a
 'ain.

- 16 Kamabi an uniotankëxun
 bëtsi ñukama rabikë
 unikama ax atumia unikama
 kuaikëbë katéti rabinkë
 anunbi ñuumara 'iti 'ikën.
- 17 'Aínbi ka Nukën 'Ibun Israel
 unikama a iémiakëxa,
 iémikin xëñibua 'aínbi
 'itiokin iémiakëxa.
 Usa 'aish ka uínsaranbi
 katéti ñuumara 'itima
 'ikën.
- 18 Èsai ka an naíkamë 'ëo unio,
 Nukën 'Ibu Dios ax kia,
 an ka me 'atankëxun anubia
 'itinu nankëxa,
 mex ka ñankáishi rakatima
 'ikë anu ka uni 'iti 'ikën:
 'Èx kana Nukën 'Ibu 'ain, usa
 'ain ka bëtsi 'aíma 'ikën.
- 19 'Èx kana unëax banananbi
 uinu kara me bëánkibukë
 'ikë anuaxbi banaima.
 'Ēn kana Jacobnën
 rëbúnkikama kaiman:
 'È kamina anu ñu 'ikë anua
 barikanti 'ain.
 'Èx mitsun 'Ibu 'aish kana
 aséرابي këmëima upiti
 banai ësai ka ñu 'iti 'ikë
 kín.
- Nukën 'Ibu ka unin a
 rabinuxun 'akë ñukama
 masóti 'ikë ñui kia bana**
- 20 “Kamabi unikama axa bëtsi
 menu buánkëx tëxëkë,
 mitsux kamina rikuatsini
 'urama timéti ukanti 'ain.
 Mitsun kamina ñu 'unánma
 'ixun unínbia,

- a rabinuxun 'akë i a 'iabiankin
 buani kuankanin,
 an mitsu 'akinumabi kamina
 dioskama ñukákanin,
 ñukákëxunbi ka a dioskaman
 mitsu iémitima 'ikën.
- 21 Usa 'ain ka timékankë 'ain
 añu karamina mitsun a ax
 kiti uni anu 'iti 'ikën, ax
 ka uin kara
 ësokin 'ati sinánxun axa
 kiax bëtsibë bëtsibë
 ñukákananti 'ikën:
 ¿Uin kara bërámabi ënë
 ñukama 'isama 'ainbi
 kitabati usai ka ñu
 'inuxun 'aia kiax kiakëx?
 ¿Uixira kara bërámabi usaía
 ñu 'iti ñui 'itabakëbë usai
 ka 'inuxun 'aia kiakëx?
 ¿'Ëx karana min 'Ibu 'aish
 axa a ñukama ñui kia
 'ama 'ain?
 Usa 'ain ka 'ësaribi Dios
 uinubi 'aíma 'ikën.
 Uinubi ka 'ësaribi Dios
 an ain unikama bëtsibë
 'akanania kananmikin
 iémikë 'aíma 'ikën.
- 22 Usa 'ain kamina 'ën mitsu
 iéminun 'ënu ukanti 'ain,
 uinu kara me kuainakëakëxa
 anu 'ikë unikamaxi ka 'uti
 'ikën,
 'ëx Dios 'ain ka bëtsi 'ësaribi
 'aíma 'iti 'ikën.
- 23 'Ëx kana sinanatëkëntima oi
 ëbi kiakën,
 ki kana 'ën kana 'ëmi nishkë
 unikama kanankin 'ati 'ai
 kiakën,

- kia a banakama sënénmikin
 kana 'ati 'ain:
 usa 'ain ka a bana
 sënénkëbë kamabi
 nëtënu 'ikë unikama 'ën
 ismainunbi rantinpuruni
 tsóbuti 'ëmi 'ikin,
 min kakësa okinbi kananuna
 sinanatëkëntima okin 'ati
 'ai kiax atux,
 24 kiti 'ikën: Nukën 'Ibun ka ax
 kushiira 'ixun kamabi axa
 ami nishkë unikama 'ati
 'ikën.
 Usa 'ain ka uikamax kara
 'ëmi nishi 'ë istisama tania
 akamami uni kuaiti 'ikën.
- 25 Asábi ka 'ën 'akë ñukama
 kupín ka kamabi Israel
 unikama
 ami nishkë unikama
 kanankin 'atankëx, 'ën
 'akë ñukama ñui anun
 rabikanti 'ikën.”

**Nukën 'Ibu ax ka
 Babilonianu 'ikë dioskama
 usamaira 'ikën**

- 46** ¹ Bel kakë dios ax
 kapumëmainun ka
 Nebo kakë axribi
 Babilonianuax menu
 pakëtia.
 Usa 'ikë ka unímbia a
 rabinuxun 'akë ñukama a
 an ñu papikë ñuinakaman
 aín kaxunu nankë 'ikë
 buania,
 usa 'aish ka 'iëira ñu
 'ikën axa atsankë ñuina
 kamanan.

- ² Usa 'aish ka dioskama
kapumë kuaianx menu
pakëti abi iëtisa 'aishbi
'ima,
usa 'ain ka atuxi bëtsi menu
kuanima.
- ³ Jacobnën rëbúnkikama
mitsun kamina 'ëx kia
kuati 'ain,
mitsux kamina Israel
unikama bërukë
akamaribi 'ain:
'Ën kana mitsu bakëntisa
'ikëmabi,
'ën pëñanu 'aruxun 'akësokin
bëruánxun bëakën,
- ⁴ usa 'ain kana 'ëx mitsúxmi
kaniakëkëbëbi usabi 'iti
'ain,
'ianan kana únsaran kaina
mitsun bu 'uxua 'irukani
usai 'iabi bëruánkin mitsu
'akinti 'ain.
'Ën kana mitsu usakin 'akën,
usa 'ixun kana usakinbi
bëruánkin,
'ën mitsu iémiti 'ain;
- ⁵ ¿Úi kaina mitsun ax ka
'ësaribi 'ikë kixun kati
'ain?
¿Úi iskësa karana 'ëx 'ai
kixun kaina mitsun
sinánkanin?
- ⁶ Anu ka unikama 'aisamaira
kuri aín ñusuti
bianan manë uxua,
bitankëxun anun ñu
tupúnti 'akë anun tupunkë
'ikën;
usakin 'atankëxun ka an ñu
unioti 'unánkë

- achúshi uni baritankëxun
abi rantinpuruni tsóbuti
ami ñaná kian rabinun
'axúnun 'inania.
- ⁷ Usakin 'akë ka unikaman
ain tëxatan 'iabiankin
uania;
uantankëxun ka anu nanti
'akë anu nitsinia,
nitsinkëx ka ubitima anubi
nitsia.
'Aínbi ka munuma
banakin 'akinun kixun
ñukákëxunbi ka uisakinbi
kaima
'ianan atúxa tëmëraiabi
iémima.
- ⁸ 'Uchañu unikama mitsun
kamina sinánti 'ain,
mitsux kamina paránantima
'ain upiokinshi kamina
sinánkanti 'ain;
- ⁹ usai 'ikinma kamina
bëramaira 'ia ñukama a
sinánkanti 'ain.
'Ëx kana Dios 'ain, usa 'ain
ka bëtsi 'aíma 'ikën;
Dios kana 'ëx 'ain, usa 'ain
ka 'ëbëtan sënën bëtsi
dios 'aíma 'ikën.
- ¹⁰ 'Ëx kíkë ënëx usai ka ñu
'inuxun 'aia 'ëx kia 'ikën;
kianan kana axa 'iti ñuribi
ñui bëramabi kiakën.
Usa 'ain kana 'ëx kin:
Usa 'ain ka 'ën sinánkë
ñukama ax usaibi 'iti
'ikën;
'ën kana uisa ñu 'anux
karana kia a kamabi 'ati
'ain.

11 'Ēn kana achúshi uni amiaxa
bari urukë auküaxa,
an ñuina bamakë pikë ñuina
pëchiu 'urakëox ukë
usaribi kuatsinia unun
kuëan,
a unin ka 'ëx kikësa kinbi
'ati 'ikën.

'Ēx usakin 'akatsi kikësa
okinbi kana 'ati 'ain,
usakin kana sinan usa 'ain
kana usaibi 'inun 'imiti
'ain.

12 Kamina kuakanti 'ain, bana
kuakëma unikama,
anun 'ën mitsumi nishkë
unikamanua mitsu
chikíntisa basipain 'ikë
kixun kamina sinan kanin:

13 'Ēn kana 'ën 'ati ñukama axa
'urama 'inun 'imiti 'ain;
usa 'ain ka 'ëx iémianankë
ax 'uramara 'ikën.
'Ēn kana Sión kakë ëmanu
'ikë unikama iémiti 'ain,
'ën kana Israel unikama 'ë
'akësaribi okin uisakinbi
kanunma 'imiti 'ain.

**Nukën 'Ibu uni an ka tirísa
'ixun bëtsi bëtsi ëmanu
'ikë unikama upí bana
kuati upiti tsónun 'akinia**

49 ¹Axa parúmpapa nasínu
'ikë ëmakamanu 'ikë
unikaman ka upiokín
sinánkin kuati 'ikën,
'imainun ka bëtsi bëtsi
ëma 'ura 'ikë anu 'ikë
unikamanribi 'ëx kia kuati
'ikën:

Nukën 'Ibun ka 'ën titan 'ë
tuakëma pain 'ikëbi 'ë
kaisakëxa;
usa 'ixun ka 'ën titan puku
'ukë mëu 'ikëbi 'ën anën
'ë anëakëxa.

² An ka 'ën kuëbí manë
xëtokë kuënuukë usaribi
'itánun 'imiakëxa,
'imikëx kana kuaisabi
'itánun banakën,
'imainun ka aín mëkënan
unëkësa oxun bërúanan 'ë
'akiankëxa,
usakin 'akinkin ka axa
'akánanti 'unánkë unin
'akanankin bitëkënuuxun
aín pia nëaxun nankësa,
usaribi okin Nukën 'Ibun 'ë
bërúankëxa.

³ Usakin 'atankëxun ka 'ë
kakëxa: “Mitsux Israel uni
'aish kamina 'ën unikama
'iti 'ain,
usa 'ain ka mixmi 'ën
kushiñu 'ikë 'unánkanti
'ikën.”

⁴ 'Ēn kana sinánkë 'ian:
“Ñankáishi kana ñu
binuxumabi
tëmërai tëkin 'ën kushi
këñuin.”

'Aínbi ka asérami 'ën 'akë
ñukama ax Nukën 'Ibunu
'ikën,
'ën biti ñukama ax ka kushi
'ixun Diosan 'ë 'inánkë 'iti
'ikën.

⁵ 'Ēn 'Ibu Diosan ka uisabi
otima kushi 'inun 'ë
'imiaxa,

'imikin ka ami sinani
 kushinun 'è 'imiaxa.
 An ka 'èn titan puku
 'ukëmëu 'ikëbi 'è aín uni
 'inun 'imiakëxa,
 usa 'ain ka Israel unikama
 Jacobnën rëbúnkikama a
 'èn amia sinanatëkënun
 'iminun 'è kaisa,
 6 ax ka ësai kia: 'Èn uni
 'ixunmi min Jacobnën
 rëbúnki,
 Israel unikama axa ñuima
 'iakama a aín ñakánubi
 utëkënun 'akinkë ax ka
 'èn iskëx sënénmara 'ikën,
 'èn kana 'èn tirísa 'ixunmi
 bëtsi menu 'ikë unikama
 bana ñuixuanan,
 uinu kara me kuainakëakëxa
 anubi kuankin bana
 ñuinun mi 'imiti 'ain.
 7 Nukën 'Ibu an nu bitëkënkë,
 Israel unikaman Dios upíra
 ax ka
 ësai kia, ami sinánkima
 manukë ëmakama bëtsi
 ëmanu 'ikë unikama ami
 nishkin timakë,
 unikama ax 'apu 'ixun ñu
 mëëmía a unikama ñui ka
 ësai Dios kíaxa:
 “Uínsaran kara 'apukama
 'imainun aín kushikama
 mi isia anun ka
 nirukianx rantipuruni mi
 tanain tsóbuti 'ikën,
 'èx Israel unikaman Dios
 upíra 'ixun kana 'èn
 mitsu kaisa 'ixun 'èx kíkë
 usabi okin 'ati 'ain.”

**Dios amiribishi ka
 Jerusalén birutëkënti
 'ikë kia ñuikë bana**

8 Èsai ka Nukën 'Ibu kia:
 “Anun 'èn mitsu nuibati
 nëtë 'ikëbëtan kana
 nuibakin;
 mitsu kati 'ain, anun mi iëtë
 nëtë ka uaxa, ësokin kakin
 kana mitsu 'akinti 'ain.
 'Èn kana mi bërúankin
 'akiánkën,
 'èx kia bana axa mitsunubi
 'itiokinmi min unikama
 'unánminun,
 'ianan anubi 'itiokin achúshi
 ñu 'èn unikabëtan 'akën,
 'imainun mitsun mekama axa
 mitsumi nishkë unikaman
 'atimokan a bitëkënun,
 9 anuxun kamina mitsun
 sipunu 'ikë unikama kati
 'ain: ‘Bërí kamina sipuakë
 'ikantima 'ain.’
 'Imainun ka axa
 bëánkibukënu 'ikëkama:
 Atuxribi nëtë xabá isnun
 ënkë 'iti 'ikën.
 Kamabi baikama 'ipitinua
 kamina pasto mëranan,
 anu uni 'ikëma bashi
 akamanuabi mitsun
 vacakaman piti mërati 'ain.
 10 Usakín 'ai kamina mitsun
 piti ñu 'itsaira 'ianan a
 shimakin xëati 'umpax
 upíñu 'iti 'ain,
 'ianan kamina barin
 xarokëxun tani masátima
 'ain,

- 'ën kana nuibakin bërúain
 usa 'ain,
 usa 'ain kana 'umpax upíbu
 manámi ki chikíkë anu
 buánti 'ain.
- 11 'Ianan kana achúshi
 bai bashikama abi
 nëtanbiania anun kuantu
 'axunti 'ain,
 'ianan kana baikama a
 sapan 'inun 'imiti 'ain.”
- 12 ¡Kamina iskanti 'ain! Israel
 unikama mitsux kamina,
 'urakëoxbi ukanti 'ain:
 axa aín tsipúmiãx uti axa
 amiax umainun ka amia
 bari kuabúkë amiaxribi
 uti 'ikën, umainun
 ka Asuán kakë me amiaxribi
 aín patsan uti 'ikën.
- 13 ¡Naíkamë 'ëo!
 ¡Imainun ka bashikaman
 kuëëni kushin kantakin
 upí tania!
 ¡Usai ka Nukën 'Ibun aín
 unikama tëmërai masá
 nuitutiabi an nuibakin
 kuëënun 'imikëbë 'iti 'ikën!
- 14 “Jerusalénnu tsókë unikama
 ax ka ësai kiakëxa:
 Nukën 'Ibun ka nukama
 rakankëxa,
 nukaman Diosan ka nu
 manuakëxa.
- 15 'Aínbi kara çachúshi titan
 aín tuá 'ibubi nuibakë
 'ixunbi ënti 'ik?
 'Aisatankin ka xanun aín tuá
 manuti 'ikën,
 'aínbi kana 'ën mitsu
 uínsaranbi manutima 'ain.
- 16 Mitsux kamina 'ënan 'ain,
 usa 'ikë kana 'ën mëkënu
 mitsun anë 'akësa 'ixun,
 anun mitsun ëma kënëara
 kënëkama a manukinma
 xëñibua 'aínbi sinanin.
- 17 An mi amiribishi birutëkënti
 unikama ax ka
 bënëkuatsini 'aia,
 an mi rurupa unikama
 kuansamaira kiani ka
 'ishtuinra kuanxa;
 an min ëma 'atimokin
 masókama atux ka kuanxa.
- 18 Axa Jerusalénnu 'ikë
 unikama mitsun kamina
 buinarakin amami
 amamia iskin,
 uisai kara 'ura buánkan
 unikama minu uax
 timëaxa kixun isti 'ain.
 'Ëx Nukën 'Ibu 'aish kana
 'ëxbi ësai kin,
 usa 'ain ka a unikamax,
 Jerusalénnu tëñutimi
 tëñukësa 'ianan,
 mëratiñu xanua anun
 mëñókakin ñukama aín
 naminu nankësa usaribi
 'iti 'ikën.
- 19 Mìn menu 'ikë ëmax ka
 masókin rurupakë 'iakëxa;
 'aínbi ka bërí min me
 unikama an 'aisamaira 'ixun
 anu tsókin tsitsirukëx
 chamara 'iti 'ikën.
 An mi 'atima okin rurupa
 unikama ax ka bërí 'ura
 'ikën.
- 20 Isa nëtëëxa kixunmi
 sinánkan mitsun bakë

bëchikëkama atun ka min
pabinubi
kuamikin mitsu kati 'ikën:
Ënë ëmax ka chukúmara
nukamanan 'ikën;
usa 'ain kamina achúshi me
nu bixunti 'ain.
21 Usakian mi kakëx kamina
min nuitu 'ukëmëuishi
sinani kiti 'ain:
¿Uin kara nun bakë
bëchikëkama ënë
bëchinun nu 'amiakëx?
Nux kananuna bakë
bëchikëñuma 'iakën usa
'ixun, kananuna bakë
bëchitisa tankinbi bakë
bëchiamia 'ain;
usa 'ain ka Jerusalénnu
tsókë unikamax bëtsi
menu uankë 'aish
timakankin ënkë 'iakëxa,
¿uin kara bërúanxun
kaniokëx?
Anu 'ikë unikaman ka
Jerusalén ashira ëanxa,
¿uinuax kara atux uakëx?"
22 Ësai ka Nukën 'Ibu kiaxa:
"Ën kana bëtsi menu 'ikë
unikama kati 'ain;
'imainun kana bëtsi ëmanu
tsókë unikama achúshi
'inánti 'ain,
usakin 'akin ka min 'ini
bëchikë xanukama
papixun bëkësa 'inun bëti
'ikën.
23 'Apukaman ka kanioti atu
biti 'ikën,
'imainun 'apun xubunu 'ikë
xanu upíbu akamaxribi ka

an tuá xukama bërúankë
'iti 'ikën.
Usakin 'ai ka mitsu bëtánain
ñanati 'ikë ax
mitsun kakësabi oi
kananuna 'iti 'ai kixun
sinania 'ikë 'iti 'ikën.
Usai 'ikin ka 'ëx kana
Nukën 'Ibu 'ai kixun
'unánan,
uix kara 'ëmi katamëtia ax
ka uínbi paránkëma 'iti
'ikë kiox kiakëxa."
24 ¿An 'akánanti 'unánkë kushi
uni ax kara
'akanankin bëtsi
kupitanuma 'axun bikë ñu
a bikuantisa 'iti 'it?
¿Ñatankin 'atimaira sinanñu
'apun bikë ax kara anuax
abáti 'it?
25 Ësai ka Nukën 'Ibu asérabi
kiakëxa:
"Kushi uni aka 'akanankian
bikë ñukama a bëtsi unin
bikuanti 'ikën,
'ianan ka 'apu 'atimaira
sinánñu a bëtsi unin aín
ñukama bikuanti 'ikën.
'Ën kana axa mitsubë
nishanani kuëbikanankë
uni a kamabëtan isti 'ain;
'ianan kana mitsun bakë
bëchikëkama iémiti 'ain.
26 'Ën kana an mi 'atima okë
unikama aín namibia
pinun 'amiti 'ain,
usakin 'amianan kana aín
imibi xëatankëxa paë
bata vino 'akë xëatankëx
'ikëesai paënun 'imiti 'ain.

Usakin 'aia ka unikaman 'ëx
 aín 'Ibu 'ixun atu iémia
 kixun 'unánti 'ikën,
 'ëx kana kushiira 'ixun an
 Jacobnën rëbúnkikama
 'akianan, têmëraiabi
 chikian a 'ai kixun ka Dios
 kiakëxa.”

**Nukën 'Ibun ka kushiira
 'ixun an unio ñukama
 uisokin kara 'aisatania
 usokin 'ati 'ikë kikë bana**

50 ¹ Ësai ka Nukën 'Ibu kia:
 “¹ 'Ën kana Israel
 unikama mitsun tita 'ikëbi
 rakankë kixun kamina
 sinánkantima 'ain,
 achúshi unin aín xanu ënkin
 rakankë usaribi okin,
 usokin 'anan karana mitsu
 ñu mëmikë uni 'akësokin
 ama 'ain
 bëtsi uni ribinxun akësokin
 'ama 'ain!
 Mitsux kamina mitsun
 'uchakë kupín marukë
 'iakën;
 Israel unikama mitsun titax
 ka timakín rakankësa
 'iakëxa,
 mitsun kakëxunbi 'ën bana
 kuaisama tankë kupín.
² ¿Uisa kupín karana ukin 'ën
 uibi mërama 'ain?
 ¿Uisa kupín kara
 kuënkëxunbi uínbi 'ë
 káma 'ik?
 ¿'Ëx isana mitsu 'akinsama
 'ai kixun kaina
 sinánkankën?

¿'Ën isana mitsu chikintima
 'ai kixun kaina
 sinánkankën?

'Ëx usai ka 'iti 'ikë kixun
 kikëbëshi ka parúmpapa
 ëskiti 'ikën,

'imainun ka bakakamaxribi
 anu uni 'ikëma mesa
 'itánun aín 'umpax 'aíma
 'iti 'ikën;

usai 'ikëbë ka anu 'ikë
 tsatsakama

'umpaxñuma 'ain xanan
 bamai chékia.

³ 'Ën kana nafxamë' ëo uni
 ñukë 'ain unix masánuituti
 chupan mapukësa 'itánun
 'imiti 'ain,
 usakin kana 'ën 'imiti 'ain.”

**Nukën 'Ibun uni
 'itsaira têmëraiabi ami
 katamëti ñuikë bana**

⁴ Nukën 'Ibun ka 'ë ñu
 'unánmiaxa
 atsánkë unikama bana
 ñuixunkin kuëminun.
 'Ianan ka pëkarakëma 'ain
 'aínshi 'ëa kakëxun munu
 aín bana kuanun 'ë kaxa.

⁵ Nukën 'Ibun ka aín bana
 upíokin kuanun 'ë 'imiaxa,
 kana, 'aima kianan
 an kakëxun ain bana
 kuaisama tani 'iama 'ain.

⁶ An 'ë mëëkë unikaman
 mëëkëxun kana 'ëa
 mëëtanun tanshiakën
 'ën kuëñiribi tékakëxun
 kana na 'atanun
 tanshiakën.

- 'Imainun kana 'ën
 bëmánanribi 'atimakin
 ñuikin bëtushu kakëxunbi
 'ën bëmánan ñuñai amo
 bësuakëama 'ain.
- ⁷ Nukën 'Ibu ax ka an 'ë
 'akinkë 'ikën:
 usa 'ain ka 'atimokin 'ë
 ñuikë bana an 'ë uisabi
 oima;
 usa 'ain kana, 'ëx achúshi
 mapara irusaribi 'aish
 anubi 'ian,
 usa 'ixun kana, 'ëx usai 'ikë
 anun kana katéti rabinkë
 'itima 'ai kixun 'unan.
- ⁸ 'Ë 'urama ka an 'ë 'akinkin
 bërúankë ax 'ikën:
 ¿Uix kara 'ën isana usakin
 ñu 'a kiox 'ëmi këmëi
 banati 'ik?
 ¡Usa 'ain ka uix kara 'ëmi
 'atimati banaia ax ka
 ëbëtan 'apunuxun bana
 mënioi kuantu 'ikën!
 ¿Uin kara 'ën isana ñu
 'atima 'a kiox këmëishi
 'ëmi manánti sinanin?
 ¡Uin kara usakin sinania
 an ka 'utankëxun usakin
 kamina ñu 'a kixun 'ë kati
 'ikën!
- ⁹ Nukën 'Ibun ka 'ë 'akinia;
 ¿uix kara 'ën isana 'atima
 ñu 'a kixun 'ë 'uchokatsi
 kiox 'ëmi manánti 'ik?
 Kamabi axa 'ëmi nishkë
 unikamax ka këñuti
 'ikën,
 achúshi i bisan pikë usaíshi
 'i nëtéti 'ikën.

**Jerusalénnu 'ikë unikama
 ka asábi uñbi ubfokëma
 'iti 'ikë Dios kikë bana**

- 52** ¹ Axa Jerusalénnu tsókë
 unikama mitsux
 kamina upíokin sinani
 kushikanti 'ain,
 mitsux kamina Jerusalén upí
 kakë ëma anu tsotin,
 usa 'ain kamina mitsun
 chupa upíirabu a
 pañukanti 'ain,
 bëtsi menu 'ikë unikama an
 Dios rabikëmakama ax ka
 amiribishi mitsunu
 atsíntëkëntima 'ikën.
- ² Jerusalénnu 'ikë unikama
 mitsux kamina niruti
 'ain,
 nirukin kamina me tákati
 'ain,
 mitsux mi rabinkë a ëni
 anua 'apukama tsókë anu
 tsókësa 'iti 'ain.
 Jerusalénnu 'ikë uni
 bënëakama mitsux kamina
 unían bërí ka
 tëmëraima kixun mitsu
 istánun anuaxmi
 tëmërakankë anuax
 chikínkanti 'ain.
- ³ 'Ësaí ka Nukën 'ibu kiox:
 'Ën kana achúshi kuríkirabi
 axa mitsumi nishkë
 unikaman,
 mitsu tëmëramikin ñu
 mëëminuxun buántanun
 biana 'ain,
 usa 'ain kana bërí achúshi
 kuríkirabi 'ën mitsu

- chikínbëtsinkin bënuxun
atu 'inántima 'ain.
- 4 Ĕsairibi ka Dios kixaxa:
“Bërámabi ka 'ën unikama
Egipto menu,
kuan 'aish anu tsóakëxa
bëtsi menu 'ikë unikamasa
'aish,
usai 'ia 'ikëbi ka Asirianu
'ikë unikaman uisa ñu
'akëmabi tëmëramiakëxa.
- 5 Bëri ka ësai Dios kia, ¿uisa
ñu karana isin?
'Ën unikama ka uisa
ñu 'atima 'akëmabi
Babilonianu 'ikë
unikaman ain menu
uanxa.
An buánkë unikama ax
atumi kuai kuënkëni
kushin rabiakati ki,
'ëmiribi nëtëtimaира kuëëreti
kia.
- 6 'Aínbi ka anúan 'ën
unikaman 'ëx kana Dios
'ai kixun 'unánti nëtë
'inuxun 'aia,
usa 'ain ka 'ë 'unánan 'ëx
kana Nukën 'Ibu 'aish usai
bana kixun 'unánti 'ikën.”
- 7 ¡Upíira upíira ka axa
bashíkama tësapanën,
upíira bana bëi aia iskë ax
'ikën,
an ka anun upiti tsóti bana
bëia,
an ka anúan aín unikama
iëti bana bëi ukín
Jerusalén ësokín kaia,
“Min Dios ax ka 'apuíra
'ikën!”

- 8 ¡An bërúankë! Unikama
mitsux kamina munuma
banai kiti 'ain,
kimainun ka bëtsíxribi
ñusmokin bëtsi 'atankëx
anun kiti bana anun kiti
'ikën,
atun ka aín bërúnbi uisa
kuatsini kara utëkëni
Nukën 'Ibu Jerusalénnu aia
isti 'ikën.
- 9 ¡Jerusalén na masókan anu
tsókë,
unikama mitsux kamina
kana ñusmo kixax
kuëënkanti 'ain,
Nukën 'Ibun ka Jerusalénnu
'ikë aín unikama nuibaxa,
usakin 'akin ka aín unikama
nuibakin chikíanxa! (Ënëx
ka Jesucristo ñui kikë
bana 'ikën.)
- 10 Nukën 'Ibun ka ax kushiira
'ixun
kamabi menu 'ikë unikama
aín kushi ismiaxa.
Usa 'aín ka kamabi
menuxun unánti 'ikën.
Nukën 'Ibu Dios an ka nu
iémiaxa kixun 'unánti
'ikën.
- 11 ¡Babilonia menu tsókë
unikama mitsux
anuax chikíkin kamina anua
'ikë ñu 'atimakama a
mëëtima 'ain!
¡Anuxun atun díos rabikë
xubunua buánxun
nankan Diosan ñukama an
buánti akamax ka upiti
mëniokakë 'iti 'ikën!

12 'aínbi ka anuax chikiti
 kuani bënētishi abákiani
 chikítima 'ikën,
 Nukën 'Ibu Israel unikaman
 Dios,
 an ka atu kuania uisa ñubi
 inuaxma 'inun amami
 amamiukua bërúanti 'ikën.

**TëmëraKin ñusmotankëx
 ka Diosan uni upiti 'ikë
 kixun ñuikë bana**

13 'Ën uni akana an 'akë
 ñukamax ka upí 'iakëxa,
 'ikëbëtan ka axa aín kushiira
 'i manámi 'inun 'imiti
 'ikën.

14 Usa 'ain ka 'itsaira uni a isi
 ratúkanti 'ikën,
 ain bëmánan bëtsianan ka
 aín nami,
 unin nami iskësa akamax
 unin nami iskësama
 bëtsikë 'iti 'ikën. (Ënë
 banax ka hebreo banan
 usai kia.)

15 Usairibi ka kamabi menu
 'ikë unikama atúxribi
 ratuti 'ikën;
 usai 'imainun ka
 'apukamaxribi a isi uisa
 banarabi banatima 'ikën,
 usai 'ikin ka uinsaranbia unin
 ñuixuama ñu isti 'ikën,
 'imainun ka uinsaranbia
 kuama bana a kuati 'ikën,
 kiox ka Dios kiakëxa.

53 1 ¿Uin kara nukamannu
 kuaxun ñuikë min
 bana ax ka aséribi
 'ikë kixun sinánti 'ik?

¿Ui kara Nukën 'Ibun aín
 kushin ñu 'akin ax ka kushi
 'ikë kixun sinánnun 'imíax?

2 Nukën 'Ibun ka kuëëankëxa,
 aín uni axa
 ñu 'apákëx bërí koi kani
 aín tapunkama me ëskikë
 'ukëmëu kuankë usairibi
 'iti.

Usa 'aínbi ka upíma 'ianan,
 chabáchabákikë upima
 'iakëxa,

ain namix ka usa ka kixun
 unin ñachakin istisama
 'iakëxa;

3 usa 'ikë ka unikaman
 istisamatankin timakanti
 'ikën.

Ax ka achúshi uni 'itsaira
 paë tani tëmëraKin
 masánuítukinbi tënëkin
 'axëkë 'iaxa.

Usa 'ikë ka a unin
 istisama tankë unisa 'ikë
 kamaxunbi usa ka;
 ax 'ikë kixun nukaman
 'unánma 'ain.

4 Usa 'aínbi ka ainansa ain
 nukamaxnu tëmëratí anun
 tëmërakëxa,
 usa 'ikë ka nukaman
 paë ainansa 'ain anun
 tënëakëxa.

Nukaman kananuna sinanin
 Diosan ka aín namikama
 tëakin,

'akësokín tëmëramikëx
 ñuumarasa 'iti 'ikën. (Ënë
 banax ka bëráma 'iása
 'ikëbi upiokin 'unánti
 ësokín 'akë 'ikën.)

- 5 'Aínbi ka nun bana kuakëma
kupí ax
bëtsi bëtsi okin mëëkë 'iti
'ikën,
usokin ka nun 'uchakama
kupí 'ati 'ikën;
axa usai tëmërakë 'ain
kananuna nux upitax
tsótin,
'ianan kananuna rishkikin
aín nami tëakan 'ain
uisabi 'ikëma upiti tsóti
'ain.
- 6 Kamabi nukamax kananuna
ovejakama nëtëkësa 'inun,
nukamax achúshi achúshinëx
nun kuënkësoishi niakën,
'aínbi ka Nukën 'Ibun
ainansa 'ikë nun ñu
'atima 'akëkama kamabi
nukamanua mëníokëxa.
- 7 Ax ka 'atima okë 'iaxa,
'aínbi ka ñuumarasa 'ixun
'inamëkin tënëti 'ikën,
'ianan ka uisa banarabi
banatima 'ikën;
usai 'iaka, anuxun 'atinua
carnero aín bënë bërí
kanikë buankësa okin
buankanti 'ikën,
usai 'ika ax uisaibi banaima
nëtëax aín rani
tëakëxun carneronën
tanshikë usaíshi 'iti 'ikën.
- 8 Usa 'ain ka ñu 'atima
'akëmabi
uankankëbë anun rabanan
nëeti ax banati uibi 'aíma
'iti 'ikën;
usai 'ikëbë ka axa ñukama
'inúkëbë uisa ñu kara

- inutia kix ax ami sinánti
uni 'aíma 'iti 'ikën.
'Imainun ka ënë menua
chikinti 'ikën,
'anan 'ën aintsikama 'ucha
kupín bamatanun 'akánti
'ikën.
- 9 'Atankëxun ka uni
'atimakama anu maínkë a
rapasu maianan,
uni bana kuakëma anu
maínkë, rapasu maínti 'iti
'ikën,
'aínbi ka ax uínsarabi uni
'akëma 'ianan
këmëi banakëma 'iti 'ikën.
- 10 Nukën 'Ibun ka 'itsaira a
tëmëramisa tankëxa.
Usai ax unin 'ucha kupí
ñukë
'ixun ka 'itsaira baritia
xëñibua,
'aínbi tsókin aín
rëbúnkikama isti 'ikën;
usa 'ixun ka Nukën 'Ibu
kakësabiokin an sinánkësa
okin 'ati 'ikën.
- 11 Usai pain 'itsaira
tëmëratankëxun ka
asérabi kana Diosan
kakësabiokin 'an kixun
'unani kuëenti 'ikën;
usa 'ain ka Nukën 'Ibun
ka upí 'ixun 'itsaira uni
iémiti 'ikën,
'ianan ka unikama 'atima ñu
'ai 'uchakë kupín ainansa
'ain, anun tëmëрати 'ikën.
- 12 Usa 'ikë ka Diosan ñunuxa
abi 'inamëa 'ikë, anua uni
chabu 'ikë anu 'imia 'ixun,

anua uni kushiirabu
 kanantankëx 'ikë anua
 atubë 'inun 'imiti 'ikën,
 a ka unin axribi ka uni
 'atima 'ikë kixun unin
 sinánkëxa,
 usa 'ixun ka kamabi unin
 'ucha ainansa 'ikë
 papianan kamabi uni
 atun 'ucha kupín
 ñukáxuankëxa.

**Diosan ka aín unikama
 ënkinma xëñibua 'aínbi
 nuibatia kikë bana**

54 ¹Jerusalén ax ka
 tuáñuma xanu 'ianan
 tuakëma
 xanusa 'aish munuma
 kuëni kantati 'ikën,
 mix kamina bakënkín
 paëtankë usaribi 'ain usai
 ka Nun 'Ibu kixaxa:
 xanu aín bënë ënkë an
 ka xanu bënuñunën
 'akësamaira okin 'itsaira
 tuati 'ikën.
² Min xubusokin chupa 'akë
 akamina chooti 'ain,
 'anan kamina anun mapankë
 a rakuékimaishi anumi
 'ikë a pëñinkín 'ati 'ain;
 'anan kamina aín itsíkama
 chaxkébu 'axun aín
 ikama upíokin matáskin
 nitsintankëxun ami tékëre
 kati 'ain,
³ min rëbúnkikamax ka
 mëkeu kuanan, mëmiu
 kuani me tsitsirui 'uakamë
 'ëoti 'ikën;

usai 'ikin ka min rëbúnki
 kaman mekama
 anu ëma 'ikëbia ënkan, anu
 uni 'ikëma ëmakama anu
 kuantëkënti 'ikën.

⁴ Usa 'ain kamina rakuétima
 'ain katékësamina 'in, usa
 'ain kamina bërúankati
 'ain;
 mi 'ichakin ñuikankëxbi
 anun rabinti ñu ka 'aíma
 'iti 'ikën.

Bëná 'aíshmi bakë
 bëchikëñuma 'aish rabian
 akamina manuti 'ain,
 'imainun kamina xanu
 aín bënëñ kasunankë
 'akësokin mi 'akan a
 sinántima 'ain,

⁵ 'ianan ka an mi unio an aín
 xanusa 'ikë mi biti 'ikën.
 Aín anëx ka Nukën 'Ibu
 kamabi kushiñuira 'ikën;
 ax ka an mi bitëkënti Israel
 unikaman Dios upíra a
 'ikën,
 'ianan ka Dios kamabi me
 an unio a 'ikën.

⁶ Mix kamina xanu chipash
 aín bënëñ 'atimati
 nitsia ënkësa 'aish tëmërai
 'iakën,
 'aínbi ka min Diosan
 amirbishi nuitëkëñun mi
 kaxa.

⁷ "Itsama nëtëishi 'imikín
 kana mi ëankën,
 'aínbi kana 'ëx nuibanankë
 ax chaiira 'ain amiribishi
 'ëbë biranani utëkëñun mi
 kakën.

- 8 Uínsaran karana 'èx mimi
nishakën anu kana,
'itsama nètéishi mimi
mërâma 'ain,
'aínbi kana 'èx nuibanairakë
ax nètétima 'ain mi
nuibakën.”
- Usai ka min 'Ibu an mi
bitëkënti ax kiaxa.
- 9 “Baka 'ikuatsini sënénkë 'ain
kana,
sinanatëkëntima okin 'ën
Noé amiribishi ka me
mapui baka 'ëtëkëntima 'ikë
kixun kakën.
Usokin kana bërí
sinanatëkëntima okin
amiribishi kana usakin mimi
nishtëkëntima 'ai kixun
kakën.
- 10 Aín bashikamax anua 'ikë
anuax amoki shaíkimainua,
matá mekama tukibuti
rëukubukëbëbi ka
'ën mi nuibakë ax uisaibi 'i
nètétima 'ikën,
'imainun ka 'ën mibëtan
'a achúshi ñu anun upiti
tsóti ax uisaibi 'i nètétima
'ikën.”
- Usai ka min 'Ibu ax mixmi
'aisama ñu 'inutia isi mi
nuibati kia.

**Jerusalén ëma íó
'itëkënti ñuikë bana**

- 11 “¡Jerusalén ëma bërí kamina
nuibatira 'aish, suñuanën
'atima okësa 'iti 'ain,
usa 'ain ka an mi kuëënmiti
uibi 'aíma 'iti 'ikën!

- 'Ën kana min maxáxkama
a tsisu niba nibakikë
tunaínra anu nanan,
min tapunkama aribi zafiro
kakë kuman batsisa
akamanan nanti 'ain;
- 12 'anan rubíes kakë maxax
panshian torrekama 'anan,
berilo kakë maxáx paxasa
tani nibánibákikë aribi aín
xëpútikamaribi 'ati 'ain,
'anan kana buinarakin
kënëarakin maxax
upíirabu akaman 'ati 'ain.
- 13 'Ën kana min bakë
bëchikëkama ñu 'unánmiti
'ain,
usokëx ka akamax upiti tsóti
bukuti 'ikën.
- 14 Usa 'ain ka ñu 'atima 'aíma
upiti tsókë an mi kushioti
'ikën,
usai 'ia uínbi mi uisabi
okëma 'aish kamina
rakuétima 'ain,
usai 'i kamina rakuétan
bamati sinántëkënima
upitax tsóti 'ain.
- 15 Uin kara mi 'aisatankin 'aia,
ax ka 'ën 'amikëxun mi
'akëma 'iti 'ikën,
'aínbi kamina min ira
kanankin atu 'ati 'ain.
- 16 Ka kuat, 'ën kana ax manën
tëkë akama uniokën,
an ka tsi ënxaira anu
'arukëxa charatia
bëtsi bëtsi ñu uniokin anun
'akánanti akamaribi 'aia;
'ianan kana uniribi uisokin
kara 'akatsia usakin 'akin

an kuënkësa okin ñu
 'atimonun uniokën;
 17 'aínbi ka uínbi anun
 'akanankin ñu anun
 masókin 'ati uniokëma 'ikën.
 Mitsun kamina an usa
 ka atux 'ikë kixun
 mitsu 'uchokëkama a
 uisa bananbi bananun
 kimitima 'ain.
 Ësokin kana axa 'ëmi
 katamëkë unikama 'amiti
 'ain: usokin 'akin ka atun
 ñusmoti 'ikën.”
 Ësai ka Nukën 'Ibu asérabi
 kiakëxa.

**Nukën 'Ibu aín unikaman
 upiókin ñu 'axunti ñuikë bana**

55 1 “Kamabi axa shimakë
 akamax ka 'umpax
 xëai uti 'ikën;
 'imainun ka uikamax kara
 kuríkiñuma akamanribi,
 atun piti trigo
 kupiókinmashi biti 'ikën;
 bíanan ka uvas baka vino 'akë
 a 'imainun vaca xuma aribi
 añubi kupiókinma biti 'ikën.
 2 ¿Uisa kupín kaina kuríkinën
 a piti ñu 'akësokin pitima
 ñu a kupíoti 'ain?
 ¿Uisa kupín kaina téxumi
 bikë kuríki anun pitima
 ñu kupíoti 'ain, a kana 'a
 kixun sinani kuëéntima ñu
 a kupíoti 'ain?
 Upiokin kamina 'ën kakëxun
 kuati 'ain, kuakin
 kamina upiokin 'akë piti
 nëish irakama piti 'ain.

3 Ënu kamina mitsux ukanti
 'ain,
 'ën kakësabiokin 'ën
 bana upiokin bëmékin
 'ai kamina chuámarua
 tsókanti 'ain.
 'Ën kana mitsubëtan
 uínsaranbi këñutima ñu
 'ati 'ain,
 usokin 'akin kana 'ën uni
 David nuibakin kásabiokin
 mitsu 'axunti 'ain.
 4 Mitsun kamina 'unánti 'ain
 'ën kana,
 bëtsi bëtsi menu kuankian
 aín 'apu 'ixun ñu
 'unánmikin 'ën 'unánmikë
 banakama ñuixunun
 xuakën.
 5 Mín kamina ëma 'unánkëma
 kamanua;
 'ikë an mi 'unánma
 ëmakamanua
 bënëkuatsinia ukanun
 kuëénti 'ain, usokëx ka
 atux abákuatsini minu 'uti
 'ikën,
 'ëx mín 'Ibu 'ianan Israel
 unikaman Dios upíira
 'ixun kana 'ën mi uisakinbi
 katima 'imian.
 6 'Bërí kamina mëratisa
 'ikëishi Nukën 'Ibu
 barikanti 'ain,
 'ianan kamina bëría mi
 'urama 'ikëishi kuënti 'ain.
 7 Uni 'atimakama an ñu 'atima
 'ati sinánkin 'akë an ka ñu
 'atima 'akë a ënti 'ikën,
 'imainun ka uni bana
 kuakëmakama atúnribi

'atimakian sinánkë akama
 ënti 'ikën;
 ëni ami katamëtia ka Nukën
 'Ibun mitsu nuibati 'ikën,
 'imainun kamina Diosan
 nuibanankëira 'ixun an
 mitsun ñu 'atima 'akëkama
 mëníoxunun ami sinánkin
 rabikanti 'ain.'

8-9 'Ën sinánkë ax ka mitsun
 sinánkësara usama 'ikën,
 'imainun ka 'ën usakin ñu
 'aisatankë ax mitsun usakin
 ñu 'aisatankë usama 'ikën.
 Usa 'aish ka nafkamë 'ëo axa
 me manámi 'ikë,
 usaribi ka 'ën 'ati sinánxun
 'akë ñukama 'ikën,
 usa 'ain ka 'ën 'ati sinánxun
 'akë ax mitsunmi a 'ati
 sinánxun 'akë usama
 'ikën, kiox ka.”
 Nukën 'Ibu asérabi kiakëxa.

10 'Uí 'imainun nibí ax ka
 nafkamë 'ëonuax 'ibútankëx,
 me chaboima kuarutëkënkima
 me chabóia,
 usakin chabókëxa ñu
 bërükama komainun,
 a 'apátëkënti aín bimi biti
 axribi koia,
 komainun ka 'apáxun aín
 bimi piti akamaribi tuaia,
 11 usaribiti ka 'ëx kíkë bana ax 'ia,
 usai 'i ka 'ën kuëenkësa okin
 ñu upí 'atankëxma 'ënu
 kuantëkënimá,
 'aínbi ka 'ëx kuëenkësabi
 okin pain 'aia,
 'akin ka kuankima a 'anun
 'ën xukë a pain 'aia.

12 Usa 'ain kamina mitsux
 kuëenkiani anuaxmi
 tëmërakankë,
 anuax kamina mitsun
 menubi uínbi uisokinbi
 kakëma kuantëkënti 'ain.
 Usai mitsux kuania isi ka
 'ain bashikama kuëeni
 kantati 'ikën,
 'imainun ka kamabi
 ikama ninu 'ikë akamax
 mëtashkiti 'ikën.

13 Usa 'ain ka pino kakë i axa
 komainun muxañu ikama
 ax kotima 'ikën,
 'imainun ka i chaxkéirabu aín
 pëchi këxtuira ax komainun
 axa nichaxonankë ax
 kotima 'ikën;
 ënë ñukama iskin ka unin
 Nukën 'Ibun anë upiokin
 rabiti 'ikën,
 ax ka uínsarabi ka Dios ax
 këñutima 'ikë kixun 'unánan
 uínbi ka 'atima otima 'ikë
 kixun 'unánti 'ikën.

**Usakin asérabi Dios
 kikësabiokin pikëmëti
 ñuikë bana**

58 1 Nukën 'Ibun ka ësokin
 'ë kaxa:
 “Rakuëtimaishi kamina
 munuma banai kiti 'ain,
 usai 'i kamina manë banañu
 banokëx 'ikësa min bana
 'inun kushin banati 'ain;
 usai 'ikin kamina 'ën kaísa
 unikama atun 'akë 'atima
 ñukama ñuikin kati 'ain, ax
 ka Jacobnën rëbúnkikama

'ikën atun 'uchakëkamaribi
ñuikin kati 'ain.
² Kamabi nètën ka 'ë baria,
usa 'ixun chuámarua tani
'ëx kikësoi 'ikatsi kiox
'ikin,
achúshi ëmanu 'ikë
unikaman 'upiokin
'akësokin 'akin,
'ën bana kikësama okinma
'aia kixun;
upíokin 'ën bana kikësokin
ñu 'axúnun 'ë kaia,
usakin 'ë ñukati ka 'ëx
kikësabi oisa 'isatania kiox
kuëenkana,
³ usai 'ibi ka kikania. ¿Uisa
kupín karanuna Diosan
iskëbëtanmabi pikëmëti
'ain?
¿Uisa kupín karanuna
Diosan ka usai 'i tëmëraia
kixun 'unánkëbëmabi usai
'iti 'ain?
Anunmi pikëmëti nètën
kamina mitsun ñukama
marutishi 'anan,
a mitsun ñu mëmikë
unikamaribi 'atima okanin;
⁴ anúnmi pikë mëti nètë
anun kamina mitsux
ñukanantankëx
mëëanankin
bëtsi min mëkënanbi mëëxun
rëtëkin a nètë inumikanin.
Usa ka anun pikë mëti
achúshi nètë ax 'itima
'ikën,
usai 'ikin ñukákëxunbi kana
'ën mitsun bana kuatima
'ain.

⁵ ¿Mitsun sinánkëx kara
usakin piti mëëkin 'akë ax
anun 'ëx kuëëntisa 'ikë
uínsaran karamina masá
nuituti tëmërakani basi
'ikëσαι ñanati,
'ikin chupa chuakë pañuax
chimapunu rakakë ax
asabi 'iti 'ik?
¿A kaina mitsun anun
pikëmëtisa kanan a nètën
ka Nukën 'Ibu usakin
'akankëbë kuëënia kixun
sinánkanin?
⁶ 'Aínbi ka usakin 'akë ax 'ën
iskëx usama 'ikën.
'Ëx a isi kuëëntisabi 'itánun
piti mëti ax ka ësokin 'ati
'ikën,
bëtsi unikamax ka upíokin
nuibakë 'iti 'ikën,
usa 'aish ka anun uni
ñu 'atima 'akëmabi
tëkërekakë manë risi
tëkakë usa 'ianan,
vaca bënë tëatsimixun i anun
tëkërekakë risi churukë
usaribi mitsunan 'iti 'ikën;
'ianan ka bëtsi unin
tëmëramikë axribi
ñankáishi 'itánun këñúkë
'iti 'ikën,
usakin 'akëx ka 'apukamaxa
unimi an kuëënkësa okin
'akë ax këñúkë 'iti 'ikën;
⁷ 'ianan ka uix kara pitiñu 'ikë
an axa 'akëñuma nikë uni
a aín piti 'inánti 'ikën,
'ianan kamina mitsun uix
kara xubuñuma 'ikë a min
xubunua 'inun 'imiti 'ain;

- 'imianan kamina
 chupañuma 'ikë bëtsi uni
 'inánan
 kamina misaribi uni aribi
 'akinti ëntima 'ain.
- ⁸ Usa 'ain ka bëtsi 'akinkëbë
 mitsun tsóti ax barin
 urukin nëtë pékabëtsinkë
 usaribi 'iti 'ikën,
 usai 'ikëbë ka mitsun ñu
 'atima 'akëkama nami
 tëakë ax bënëtishi
 mókësaribi 'inun
 mëníokati 'ikën.
 Usai 'ikëbë upiti tsókëbë
 kana 'ëx Dios kamabi
 kushiñu 'aish mitsubë 'iti
 'ain.
- ⁹ Usa 'ain kana 'ëmi
 ñukákëxun, 'ënribi ënu
 kana 'ai kixun mitsu kati
 'ain;
 'ianan kana munuma
 banakinmi 'akinun kixun
 ñukákëxun 'ënribi mitsu:
 Ènu kana mitsu 'akinux 'ai
 kixun kati 'ain.
 Mitsúnmi këmëxun bëtsi
 ñankabi 'atima okë a
 ëanan, bëtsi 'ichakin
 ñuikë 'imainun bëtsimi
 këmëi manánkë akama
 ënia kana usakin 'ati 'ain,
- ¹⁰ 'anan kamina mitsun piti
 binux mi tëkë usaribikin
 axa pitiñuma 'aish
 'akëñuma unikama 'ain
 piti 'inanux tëkanti 'ain,
 'anan kamina bëtsin 'akinti
 kuëñiabi 'akinkëma uni
 aribi 'akinkanti 'ain,

- usakin 'ai mitsux tsókë ax ka
 tirítan bëánkibukë pékakë
 usaribi 'iti 'ikën,
 'ianan ka barin xamarukin
 ñun tupëonkëkama
 pékakë usaribi mitsun
 tsóti ax 'iti 'ikën.
- ¹¹ Usokin 'aia kana 'ën ënkinma
 mitsu kuania buánti 'ain,
 anu uni 'ikëma me anua
 'umpax 'aíma anuxunbi kana
 'itsaira piti mitsu 'inánti 'ain,
 mitsu 'inánkëxun pi kamina
 mitsun nami kushiti 'ain,
 usai 'i kamina unin aín 'ikë
 'urama naë chukúma
 'apáxun chabókë usaribi
 'ianan,
 xëxá upí aín 'umpax uínsaranbi
 ëskikëma usaribi 'ikanti 'ain.
- ¹² Mitsun unikaman ka anun
 ëma kënëara kënë xëni
 'ikëbia rurupakama a
 birutëkënti 'ikën,
 'anan ka aín tapunkama
 bërámaira 'akan aribi
 kushiokin 'atëkënti 'ikën.
 Usokin 'akë ka mitsun unikama
 raírí a bëtsi unikaman,
 an anun ëma kënëara
 birutëkënkín mëníokë
 kakin anëanan,
 an xubu rurupa 'ikëbi
 'atëkënkë kakin anëti 'ikën.

**Diosan anun ñu
 mëëtima nëtën usai
 'iti ñuikë kia bana**

- ¹³ Anun ñu mëëtima nëtë
 'ikëbëtan kamina; mitsun
 maruti ñu marutima 'ain:

ax ka 'ën nètë upíira 'ikën.
 Usa 'ain ka a nètë anun
 kuëenti nètë,
 kakin anëké 'ain Nukën
 'Ibun anun rabiti nètë 'ain
 añu ñubi uinu 'ikë unímbi
 'atima 'ikën;
 usa 'ain kamina a nètën
 mintsun sinánkësa 'oíshi
 bananan,
 mitsunan 'iti ñuishi 'anan
 mitsun ñu marutishi
 'akantima 'ain.
 14 Ënë bana kikësa okinbi 'aia
 kana 'ën mitsu kuëenun
 'imiti 'ain,
 'ianan kana 'ën bëtsi menu
 'ikë unikama 'akin
 kanantankëxun atun me ami
 bëbarukin binun 'amiti 'ain,
 'imianan mitsun chaitiokë
 Jacobnën me 'ia anuami
 kuëenun mitsu 'inánti 'ain.”
 Usai ka Nukën 'Ibu kiaxa.

**Jerusalén ió anuax usai
 uni 'iti ñuikë bana**

60 1 Ësai ka Isaías kiakëxa:
 Jerusalén 'imainun
 Judánu tsókë
 unikama mitsun
 kamina kuati 'ain,
 Nukën 'Ibu kamabi
 kushiñuira ax ka achúshi
 ñu pëkikësa mitsubë 'ikën,
 usa 'ain kamina mitsux
 ichu ichukikë anun
 rabumëkësa 'ikanin.
 2 Kamina kuakanti 'ain, nètë
 kuin tunankuatsinkë an ka
 me mapuia,

'imainun ka bëtsi
 ëmakamanu 'ikë unikama
 ax bëanbëankikë an
 mapukënu 'ikësa 'ikën,
 'aínbi ka Nukën 'Ibu ax
 tirítan pékakësa mitsunu
 'iti 'ikën,
 usai 'ia ka usai ka Diosan
 kushi mitsunu 'ia kixun
 bëtsi unikaman isti 'ikën.
 3 Usai 'ikëbë ka bëtsi bëtsi
 ëmanu 'ikë unikama Dios
 kuëenkësabi oí tsóti tirínu
 'ikësa 'iti 'ikën,
 'imainun ka bëtsi bëtsi
 ëmanu 'ikë 'apukama
 atúxribi ichu ichukikë an
 pékakësanu 'iti 'ikën.
 4 Jerusalénnu tsókë unikama
 mitsun kamina,
 chairui kuainakëkin usai ka
 bëtsi menu tsókë unikama
 mitsubë timéti 'aia isti
 'ain.
 Mitsun bakë bëchikëkamax
 ka 'urakëoxbi uti 'ikën;
 ukin ka unikaman mitsun
 'ini bëchikë xanukama,
 bërúanxun aín pëñanu
 'aruxun bëkësa obëtsinkin
 bëti 'ikën.
 5 Usakin bëia isi kamina
 'itsaira kuëeni kuëpunchini
 kuaikanti 'ain,
 usai 'i kamina uínsarabi
 kuëenkësamairai min
 nuitu mëu kuëenti 'ain;
 usai ukin ka parúmpapa
 nasínua 'ikë ëmakamanua
 'ikë ñu upírabu a mitsu
 bëxunkanti 'ikën,

- usakin bëxun ka bëtsi
 menu 'ikë unikama ñu
 kupikëirabu akama mitsu
 'inánti 'ikën.
- 6 Usa 'ain kamina atúxa
 'itsaira 'aish atun
 camellonën ëma tsitsibëtsini
 Madián 'imainun Efá
 amiax 'aia isti 'ain;
 usai ukin ka Sabánu 'ikë
 unikama an kuri
 'imainun sanuira ñu aín
 camellonën bëi ukin an
 upíokin ñu 'aia kixun Dios
 a rabiti 'ikën.
- 7 Atun 'arakakë carnero
 'imainun cabra Quedarnu
 'ikë unikaman mitsu
 bëxunkë,
 'imainun carnero kama
 Nebaiotnu 'ikëkaman bëkë
 akamina mitsunmi anuxun
 ñuina xaroti 'akë anuxun
 an kuëntisabi okin
 'inaínshiti sinánxun nankë
 'akësa okin upí 'itánun
 'axunti 'ain,
 usakin 'akëbëtan ka an
 anuxun a rabiti xubu
 upíira 'imiti 'ikën.
- 8 ¿Uikama kara axa kuin
 'ikëσαι munu kuanima
 nianan,
 ñumakuru aín 'uxtinu
 kuankësa 'inun kuankë ax
 'it?
- 9 Tarsisnu 'ikë manë
 nunti kama ax ka atu
 rëkuëonbiani manë nunti
 kama raíri abë biranan
 kuatsini kuankin,
- Jerusalénnu ikë unikama bëi
 ukin,
 mitsun bëchikëkama 'urakëo
 bëanan, kuri manë uxua
 akama bëti aka ax 'ikën,
 a ñukamax ka min 'Ibu
 Israel kaman Dios upíira a
 bëxunkë 'iti 'ikën,
 an ka kushiira 'ixun mitsu
 'akiankëxa.
- 10 Bëtsi menu tsókë unikaman
 ka anun mitsun
 ëma kënëara 'ikëbia
 rurupakama a mitsu
 'axuntëkënti 'ikën,
 usakin 'aia ka atun 'apukaman
 mitsu 'akinti 'ikën;
 Nukën 'Ibun ka ax nishkin
 mitsu 'atima okin
 tëmëramiakëxa,
 'aínbi ka bërí ax upí 'ixun
 mitsu nuibatia.
- 11 Jerusalén ëma kënëkë
 aín xëpútikama ax ka
 uínsaranbi xëpúkëma 'iti
 'ikën;
 usa 'ain ka nëtë 'imainun
 'imébi xëpúkëma xëókikë
 'iti 'ikën,
 usa 'ain ka bëtsi bëtsi menu
 'ikë uni ñuñuirakama atun
 ñu buani atsínti 'ikën,
 anun bëtsi bëtsi menu 'ikë
 'apukama aín unikamabë
 'atsínti 'ikën.
- 12 Uinu 'ikë menu 'ikë 'apun
 kara aín unikamabëtan
 'akinsama tania ax ka;
 aín ëmakama këñunbi
 'atima okin masókin
 këñúkë 'iti 'ikën.

- 13 Nukën 'Ibun ka Jerusalén
ëmanu tsókë unikama
ësokin kaxa:
“Líbano menu 'ikë unikaman
ka anu 'ikë ñu upíbu a
mitsu bëxúnti 'ikën,
ax ka 'iti 'ikën, pino kakë
i 'imainun abeto kakë i
'imainun ciprese kakë i
akaman
anuxun 'ë rabiti xubu 'upíira
'itánun mëníokin 'ati 'ikën,
usakin 'axun kamina anuxun
'ë rabikanti 'ain, ax ka 'ëx
anu 'ikë xubu 'iti 'ikën.
- 14 An mitsu tëmëramia
unikaman bakë bëchikë
atux ka aí ñuumara
'ianan, kushiñuma mitsun
iskëx 'iti 'ikën,
'imainun ka an mi tima
unikama atúxribi mitsu
bëtanain rantipuruni
tsóbukin,
mi anëi kikanti 'ikën.
Mix kamina Nukën 'Ibun
ëma 'ai kixun kati 'ikën.
'Imainun ka Jerusalén Dios
upíira aín ëma kakin anëti
'ikën.”
- 15 Usa 'ain kamina mitsu
rakanan,
istisama tankin miratsushi
'inun ënkësa 'itima 'ain,
usaí 'ima kamina 'ën
mi xëñibua, 'aínbi
'ën kushiokëx kuëëni
tsókanun mi 'imiti 'ain.
- 16 Bëtsi bëtsi menu tsókë
unikaman atun piti upíira
a bëxun 'inámainun,

- ka 'apukamanribi ñu upíbu
akama mitsu bëxúnti
'ikën;
bëxunkëxun kamina mitsun
'ëx kana Nukën 'Ibu a 'ai
kixun 'unánkanti 'ain,
'unánan ka 'ëx kushiira
'ixun kana Israel unikama
iémikin bitëkëa kixun
'unánkanti 'ikën.
- 17 “Usa 'ain kana manë
panshian 'inánkinma kuri
mi 'inánti 'ain,
'imainun kana manë iru
'inánkinma manë uxua a
mi 'inánti 'ain,
'anan kana i 'inánkinma
manë panshian a mi
'inánti 'ain.
'Anan kana maxá 'inánkima
manë tunan mi 'inánti
'ain.
Usakin 'anan kana upiti
tsótimi bukukanun 'imiti
'ain, 'imianan kana
upiokinshi ñu 'anun mitsu
'amiti 'ain.
- 18 Usa 'ain ka Israel menu
uñsaranbi ñu 'atima 'aia
kuatëkënti 'aíma 'iti 'ikën,
'ianan ka amiribishi min
menu masókin rurupakë
'itëkëntima 'ikën,
usa 'ikë ka anun mitsun
ëma këñëara kama ax
iémianankë kakin anëkë
'iti 'ikën'
'imainun ka aín xëkuëkama
axribi anuxun Nukën 'Ibu
rabiti kakin anëkë 'iti
'ikën'.

- 19 Usa 'ain ka nētén barin
pékamainun,
imériibi 'uxën pékakë ax
kuënkëma 'iti 'ikën,
'ëx mitsun 'Ibu 'ixun kana
nētétima okin mitsu
pékati 'ain,
'ëx mitsun Dios 'ixun kana
ichu ichúkikësa 'itánun
mitsu pékati 'ain.
- 20 An mi pékakë bari ax ka
uínsaranbi ain pékakë
nētétima 'ikë 'imainun ka
'uxën pékakë axribi
nētétima 'ikën,
'ëx min 'Ibu 'aish kana an mi
pékakë 'ixun uínsaranbi
nētékinma pékati 'ain;
'ianan ka anun uni ñukëbë
masá nuituti nētékama
axribi nētéti 'ikën.
- 21 Kamabi unikama mitsun
ëmanu 'ikë ax ka upí
sinánñubu 'iti 'ikën,
usai tsótika atun menubi
xëñibuti tsóti 'ikën,
usai 'ika 'ënbi 'apákëxa ñu upiti
kookë usaribi atux 'iti 'ikën,
ax ka 'ën mékënanbi usaka
'ën kushi 'ikë kixun
ismikin 'ën 'akë 'ikën.
- 22 'Itsamara uni ënëx ka
'aisamaira 'inun 'uakamë
'ëoti 'ikën,
usai 'ika 'itsamara uni ax
achúshi ëma chaiira 'inun
'uakamë 'ëoti 'ikën.
'Ëx kana Nukën 'Ibu 'ain,
usa 'ixun kana 'ën anun 'iti
nëtë 'ikëbëa,
bënëtishi usai 'inun 'imiti 'ain.”

**Israel unikama ka 'iéti
'ikë kixun ñui bana**

- 61** 1 Nukën 'Ibun kushi ax
ka 'ëbë 'ikën,
Usa 'ain ka Nukën 'Ibun 'ë
kaístankëxun ñuñuma
unikama aín bana
ñuixunun 'ë xuaxa,
'imainun ka axa bëtsin
'atimokëx masá nuitukë,
a upíokin kanan axa
ñatanbianxun tëmëramikë
unikama a chikínun 'ë
xuaxa,
'imainun ñatanxun sipunu
nankë akamaxribi
basiramashi ka chikiti
'ikën, kakin kuëëminun 'ë
xuaxa;
- 2 'ianan ka anúan Nukën
'Ibun nu nuibati nëtë aribi
ñuianan,
a nëtë 'ikëbëtan ax nun Dios
'ixun axa numi nishkë
unikama 'atimoti aribi
ñuinun.
'Imainun ka 'ë xuaxa axa
masá nuitukë akamaribi
upí sinánmikin kanan;
- 3 axa bëtsi menuax uax
Jerusalénnu tsókë
unikamax ka
chimaputan mataka kima
mañuti, mañuax kuëënun
mitsu 'imiti 'ain,
'imianan kana 'iníntisa ro
sanuira anúnmi 'inun
'inankësa okin masá
nuituti inkë a ënia
kuëënun 'imiti 'ain,

'ianan kana masánuituti
 nitéxëkinma 'ë rabi
 kantanun 'imiti 'ain.
 Usa 'ikë ka i upí kanan,
 an kanankë kakin mitsu
 unikaman anëti 'ikën,
 usa 'ixun ka Nukën 'Ibun
 anbi 'apá 'ixun aín kushi
 mitsu ismiti 'ikën.
⁴ Jerusalénnu 'ikë unikama
 mitsun kamina bërámaira
 rurupakan ëma xëni a
 birutëkëkin 'atëkënti
 'ain,
 'anan ka anu 'ikë xubu
 chaiirabu axa mitsumi
 nishkë unikaman rurupa
 akamaribi 'ati 'ikën,
 'anan ka ami nishkë
 unikaman rurupa
 ëmakama aribi birukin
 mëníotëkënti 'ikën.
⁵ Bëtsi menu 'ikë unikaman
 ka utankëxun,
 mitsun 'arakakë oveja
 'imainun cabrakama,
 bërúanan mitsun naë
 bërúanan uvas anu
 'apákë naëkamaribi mitsu
 bërúanxunti 'ikën.
⁶ Anan ka mitsu kati 'ikën,
 Nukën 'Ibun sacerdote ka
 atux 'ikë kixun kanan,
 nukaman Diosan unikama
 ka atux 'ikë kixunribi
 mitsu kati 'ikën.
 Mitsun kamina bëtsi menu
 tsókë unikaman piti nëish
 tankin pi bukukanti 'ain,
 'ianan kamina atun 'akë
 ñu upírabu 'aish ichu

ichukikë akamaribi
 tëñuanan mëñuti 'ain.
⁷ Axa 'ën unimi nishkë
 unikaman ka 'itsaira
 'ichananbi
 bëtsi bëtsi okin ñuikëxa
 katénun tëmëramiakëxa,
 usa 'ixun ka aín menuxun
 atúnbi 'itsaira ñu
 chaiirabu biti 'ikën,
 bitsi ka xëni bua 'aínbi
 kuëënti 'ikën.
⁸ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun upí
 ñuishi 'ati kuëënia,
 'ianan ka mëkamanan an
 usai 'iti bana nankë a
 tankinma 'atima ñuira
 'akin bëtsin uni 'akë a
 kuëënimá.
 Usa 'ixun ka ax kikësabiokin
 ënkinma 'akinkin an biti
 ñu upí 'inánti 'ikën,
 'ianan ka ax kiásabiokin
 achúshi ñu këñutima okin
 atubëtan 'ati 'ikën.
⁹ Usa 'ain ka aín
 rëbúnkikamax bëtsi bëtsi
 menu 'ikë unikaman
 upíokin 'unánkë 'iti 'ikën;
 usokin 'unánkë ka an iskë
 unikaman,
 atux ka Nukën 'Ibunbia
 aín uni 'ikë upíokin
 sinánxukin 'akinkë 'ikë
 kixun 'unánkanti 'ikën.
¹⁰ ¡Uisai karana 'ëx Nukën
 'Ibumi chuámarua tani
 kuëënti 'ain!
 Diosan ka kuëëira kuëënun
 'ë 'imi axa,
 usa 'ixun ka,

¡kamabi ñu kanankin 'anun
'ë 'amiaxa!

Usa 'ain kana an xanu biti
unían mëníokakin mañuti
mañukësa 'ianan,
achúshi xanun birakanuxun
mëníokin ain ñu
'upíikama pañukë usaribi
'ain.

- ¹¹ Me tukabëtsianx chikiti koia
naë chukúmanu 'apákëx
ñu 'ikësa,
usaribi okin ka Nukën 'Ibun
an 'akë ñukama ismikin
'ën,
kamabi menu 'ikë unikaman
kantakin a rabinun 'imiti
'ikën.

**Diosan anun atu 'ati
nëtë 'ikëbëtan axa
ami nishkë unikama
tëmëramiti ñuikë bana**

63 ¹ ¿Ui kara axa Bosrá
kakë ëma chaiira
Edom kakë menua
'ikë anuax ai,
aín chupa chëxëira
tsákatsaka okë upíira a
pañuax ain kushibëshi ukë
ax 'ik?

'Ëx kana kana kanan kixun
'upiokin ñu 'akë a 'ianan,
kushiira 'ixun an uni iémiti
a 'ain.

- ² —¿Uisa kupí kara mín
chupa chëxëira 'aish,
uvas taën amákin aín baka
bikë anun tsakokësa 'ik?

- ³ 'Ën kana uvas 'ëbi taën
amákën,

uínbi ka 'ë 'akianma 'ikën;
usakin kana axa 'ëmi
nishkë unikama atumi
'itsaira nishkin tëmëraikin
'atimaira okën,
usakin 'akin chakakësa
'itánun amira nishkin 'akën,
usakin 'akëxun ka 'ain imin
'ën chupa tsaka tsaka
'itánun anskakëxa,
usakin 'akin ka 'ën chupa
kamabi tsakokëxa.

- ⁴ 'Ën kana bëráma sinánkë
'iakën, achúshi nëtën
kana 'ëmi nishkë unikama
tëmëraikin 'ati 'ai kixun;
usa 'ain kana a nëtë
'ikëbëtan 'ën unikama
bitëkëkin iémiti 'ain.

- ⁵ Usa 'ain ka 'ën iskëx an 'ë
'akinti 'aíma 'iakëxa;
usa 'ain kana an 'ë 'akinti
'aíma 'ain sinánkasmakësa
'iakën.

Usai 'i nishkin kana 'ën
kushínbi
'akin kamabi ñukama
kanánkën.

- ⁶ 'Ëx atumi 'itsaira nishkin
kana kamabi ëmanu 'ikë
unikama, 'atima okin
këñukin,
aín imi menu 'apamikin
'akanun 'amiakën.

**Diosan ka 'ain uni
Israelkama nuibakin
'akinti 'ikën**

- ⁷ 'Ën kana ñuitisa tanin
uisakin kara Nukën 'Ibun
nu nuibatia kixun,

'ianan kana a rabi kantatisa
tanin,
kamabi ñu an nukama
'axunkë a kupín,
an ka Israel 'aintsikama
'itsaira nu nuibakin,
ax nuibanankëira 'ixun
usakin 'axa usa 'ain,
axëshi nuibanankë a 'ikën.

⁸ Ax ka ësai kiakëxa: “Atux ka
'ën nibu 'ikën,
usa 'ixun ka atun 'ën
kuënkësokin 'akin 'ë
parántima 'ikën.”
An ka atu iémiakëxa,
⁹ kamabi atun têmërakë
anuabi.
Usa 'ixun ka bëtsi uni an
iéminun xukinma,
Nukën 'Ibunbi ka iémiakëxa.
An ka bitëkëánkëxa
nuibanairakë 'ixun;
aín pëñanën birukësa 'inun
'akiankëxa.
Usakin ka bërámabi 'a 'ixun
'akiankëxa.

¹⁰ 'Aínbi ka Nukën
'Ibun kakëxun atun
kuisamatankëxa
'ianan ka 'atimakin ñuikëx
masá sinánkëxa;
usakin 'akëxun ka axbi
atumi nishkin
atu 'akëxa.

¹¹ Usakian 'akëxun ka
bërámaira ñu 'ia kama a
sinanan
Moisésnën aín unikama
iémia a sinánkëxa,
sinani ka atúxbi ñukákanani
kikankëxa:

“¿Uinu kara Dios Nilo kakë
bakanu nankëbi an
Moisés iémia 'ixuan, an
ñuina bërúankë uni
'akësokian aín unikama
bërúanun 'amia ax 'it?
¿Uinu kara an Moisés aín
bëru ñunshin upí 'inan ax
'it?

¹² ¿Uinu kara aín kushin
Moisés 'akian ax 'ik?
¿Uinu kara aín unikaman
ismainun parúmpapa
panarabënun uinsaranbi
nëtétima okin 'imia ax 'it?

¹³ ¿Uinu kara parúmpapa
panárabëti me ësikikë
anun inuti raíshkima,
cabalokama anu uni 'ikëma
me kuankë usaribi kiani
kuanun 'imianan,

¹⁴ vaca me sapanën kuankësa
kiani kuanun 'imia ax
'ik?”
Nukën 'Ibun bëru
ñunshinanbi ka usaía
kuania buánkëxa.
Usakin aín unikama
buánkëxa
usa 'ain ka kamabi
unikaman ax ka kushi 'ikë
kixun 'unania.

**Isaíasnëan Israel
unikama 'akinun kixun
Dios ñu ka bana**

¹⁵ Nun 'Ibu min kamina
naíkamë 'ëonuxunbi nu
'isti 'ain,
upíira anuxunbi kamina min
isti 'ain.

- ¿Uinu kara mix nuibanankë
chaira 'imainun min
kushi ax 'it?
¿Uinu kara nu sinánkinmi
nukama nuibakë ax 'it?
¿Minmi nukama nuiba a
kaina numi manukin ëan?
16 ¡Mix kamina nukaman papa
'ain!
Abrahamnëa nukama
'unanima 'imainuan
Israel unikama numi
sinánkëbëmabi kamina,
Nun 'Ibu 'ianan nukaman
papa 'ain;
usa 'ixun kamina ënënsaran
nëtëma 'a 'ixunma min
'akësabi okin nu bitëkënin.
17 ¿Uisa 'ixun kaina mix Nun
'Ibu 'ixunbi mix kikësokin
'ati ëni,
min kakësokin 'aíma
nun nuitu iruarakin
min kakësabiokin
'aisamatanun nu 'imin?
Min unikama 'anan min
kaisa aín ñakánu 'ikëkama
nuibakë 'ixun,
kamina mixmi nishkë a
sinanati 'ain.
18 ¡Usa 'ain ka 'itsama barishi ka
min unikama upíra anua
'ikë atun menu tsóakëxa!
Axa numi nishkë unikaman
ka anuxun mi rabiti xubu
rurupakëxa.
19 Usa 'ain kananuna
nux uínsaranbi min
'akinkëmasa 'ianan,
uínsaranbi min unibu
'ikëmasa 'iakën.

- 64** 1 Nukën Ibu Dios nux
kananuna kuëénti
'ain, mixmi naíkamë
'ëo panárabëkë anun
ukëbë aín bashikama
shaíkitanun uti
kuëënin,
2 'ianan ka tsi rëkirukin i
muxañukama xarokin
këñukësaribi 'ianan,
anun ñu 'arukëxun
'umpaxan kubinmikë
usaribi 'iti 'ikën.
Usa 'ain ka axa mimi
nishkë unikaman mix
kamina kushi 'ai kixun
unántsianxa,
'imainun ka kamabi menu
'ikë unikamaribi mimi
rakuéti bërëtsianxa.
3 Uísaran kaina min ñu
'atimaira ka inuti 'ikë
kixun nun sinánkë
'aínmabi anun
mix ubúkëbë aín bashikama
shaíkiakëxa.
4 Uinsaranbi ka uinu 'ikë
unímbi,
anu ka misaribi bëtsi dios
'ikë kixun ñuia unín
kuananbi 'isama 'ikën,
usa 'ain ka bëtsi dios an min
'akësokin an ñu 'akin, axa
ami katamëkë unikama
'akinkin 'akë 'aíma
'iakëxa.
5 Min kamina uin kara
upíokin ñu 'aia a asábi ka
kuëënkin kain,
kakëxun ka min kuëënkësabi
okin 'ati sinania.

Mix kamina nukamax
 'uchakë anun nishan;
 usa 'ain ka 'itsa baritia anun
 mi masá nuitumikin ñuikë
 'ikën.

- 6 Kamabi nux kananuna uni
 achúshi upíma chuakë
 usaribi 'ain;
 kamabi nun 'akë ñu
 upíkama ax ka chupa
 chua usaribi 'ikën;
 'imainun kananuna
 nukamax pëi chushitankëx
 rëukubukë usaribi 'ain,
 'ianan ka nun uni rëtëkë ax
 ka nun ñu 'atimaira 'akin,
 a tanti bana kikësokin
 'akinma uni 'akë ax suñun
 kuainkin pëi pukë usaribi
 'inun nu 'imia.

- 7 Uinu 'ikë unibi ka an mi
 'akinun kixun ñukákë
 'aíma 'ikën,
 'ianan ka an mimi kushikin
 'akinun kixun barikë
 'aíma 'ikën;
 usa 'ain kamina nukamami
 kasuakëkin nu éan,
 nun ñu 'atima 'ai 'uchakë
 kupín kamina nu rakan.

- 8 Usa 'aínbi kamina mix Nun
 'Ibu 'aish nun papa 'ain;
 nukamax kananuna me
 uniokë 'ain, usa 'ain kamina
 mix an me bëtsi bëtsi ñu
 tankin 'akë usaribi 'ain;
 ¡usa 'ain kananuna kamabi
 nukamax minbi me unío
 'ain!

- 9 Nukën 'Ibu 'aisamairai
 kamina nishtima 'ain,

'ianan kamina nun 'atima
 ñuira 'akin a tanti bana
 kikësokin 'akinma uni
 'akëkama a sinántima
 'ain.

¡Kamina isti 'ain, nux
 kananuna min unikama
 'ain!

- 10 Min ëmakama upíbu ax ka
 anu uni 'ikëma mesa bëri
 'ikën,

'imainun ka Jerusalén axribi
 rurupakin masókankëxa.

- 11 Anuxun mi rabiti xubu
 upíra,
 'axuan nun chaitiokëkaman
 mi rabia,
 aka masókin tsin
 mënuakëxa.

¡A nun 'itsaira kuëenkan
 ñukama axribi ka
 masókan 'ikën!

- 12 'Imainun kaina ësai ñu
 'ikëbëtanbi mix Nun 'Ibu
 'ixun, ¿añu ñubi 'atima
 'ain?

¿Usa 'ain karamina mix
 uisaibi banaíma
 'ianan mix ñuumarasa
 nunan 'iti aín?

**Dios aín bana
 kuaisamatankë unikama
 tëmëramiti kikë bana**

65 ¹Èsai ka Nukën 'Ibu
 kíaxa:

An añu ñubi 'ë ñukáma
 unikama ax ka 'ënu
 uakëxa;
 an 'ëmi sinánkin 'ë bariama
 unikama anbi

- ka 'ëmi sinánkin 'ë
mërakëxa.
Achúshi ëmanu bukukë
unikama an 'ë kuëenkëma
akana kakën: Ënu kana
aín.
- ² Kamabi nètën kana 'ën
mëkënan mëshpakin
'ënu unun kixun kana
bana kuakëma 'ikëbi atu
kuëanken,
mitsux kamina min kuëenkësa
okin ñu 'atima 'ai tsókën,
usakin 'ai kamina mitsun
sinánkësa 'oíshi tsókën.
- ³ A unikamax ka 'ën
kuamainunbi nètëtibi 'ëmi
'atimati abi banakin 'ë
'atima tamia;
atun dioskama anua ñu
'apákë naënuhun ñuina
xaroxuankëxa 'anan ka
anuxun ñuina xaroti ladrillo
'akë anuxun
sanuira ro aribi mënuakëxa.
- ⁴ An mënukë atux ka anu uni
ñukë maínkë kiní rapasu
tsókëxa;
usai 'ikin ka anu kamabi
imé unëax 'ikin; anuxun
kuchi nami piakëxa,
pianan ka ain këntikama ñu
pitima aín baka akama
anu buchuokin 'aruakëxa.
- ⁵ A unikamax ka ësai kiakëxa,
nu 'urama oíma kamina
'uri bërúti 'ain;
numi 'urama onuma
kananuna upíra upí
'ain; usa 'ain kamina nu
ramëtima 'ain.

Usa 'ain ka a unikamax
tikakëxa tsi nètétimaira
bari buini ërëké usaribi
'ikën;
usa 'ixun ka tsin kuinan
rëtunkakëx ubikë usai
'inun 'ë 'imia.

**Naí ió 'imainun me
ió 'iti ñuikë bana**

- ¹⁷ “Ësai ka Dios kiakëxa:
Ka kuat, 'ën kana naíkamë
'ëo ió 'anan me ióribi
'atëkënti 'ain.
Usa 'ain ka ax pain 'ia
naíkamë 'ëo
xëni a 'imainun me xëni
a uínbi sinántëkëntima
'ikën.
- ¹⁸ Kamina upiti xëniuba 'aínbi,
kuëënti 'ain amiribishi kana
ñukama unioti 'ain,
Jerusalén ió anuax kuëënti
'anuxun 'ain,
anuax ka anu tsókë
unikamax kuëënti 'ikën.
- ¹⁹ 'Ëxbi kana Jerusalén kupí
kuëënti 'ain,
'ianan kana 'ën unikamami
sinani kuëënti 'ain.
Usa 'ain ka a ëmanu 'ikë uni
masá nuituti
kuënkëni inia kuatëkënti
'aíma 'inuxun 'aia.
- ²⁰ 'Anu ka tuá bërí bakënkë
nëtë 'itsama 'aínshi
bamakë a 'aíma 'iti 'ikën,
'ianan ka uni apankama
axribia anúan ñuti nëtë
'ikë 'aímabia ñukë a 'aíma
'iti 'ikën.

- Uix kara cien baritia 'ain
ñuia ax ka bënë 'aísha 'ikë
'iti 'ikën,
usa 'aínbi ka axa cien baritia
tsámabi bamakë ax
usai 'i ñukë ax ka Dios
kuënkë 'ikë 'iti 'ikën.
- 21 Anua 'ikë unikama ka
atun xubu 'atankëx anu
tsókanti 'ikën,
'ianan ka uvas 'apáxun
bimia a kuti 'ikën.
- 22 Usa 'ain ka bëtsi unin anua
bëtsi uni 'iti xubu 'ati
'aíma 'iti 'ikën,
uni itsin ka bëtsi unin piti
ñu 'apátima 'ikën,
usa 'ain ka 'ën unikama
achúshi i 'ikë'sai 'itsaira
baritia tsókanti 'ikën.
'Ën kaískë unikamax ka ñu
mëi tëëkin ain mëkënan
ñu 'apáxun pi kuëëni
tsókanti 'ikën.
- 23 Usa 'ain ka 'ën unikaman ñu
mëëkë ax
ñankabi 'akëma 'iti
'ikën, 'ianan ka atun
bëchikëkamax anun
bamati nëtë 'ikëma 'aínbi
bamatima 'ikën,
atux ka 'ën kaískë unikaman
rëbúnki 'ikën.
Atux ka Nukën 'Ibu 'upiokin
sinánxuan unikama aín
bëchikëkama 'ikën,
usa 'aish ka aín
rëbúnkikama atúxribi
usaribi 'iti 'ikën.
- 24 'Imainun kana atun 'ë
ñukákin sënëonkë,

'aímabi 'akinti 'ain;
atúxa 'ëbë banai sënënkë
'aímabi kana 'ën 'unánkë
'iti 'ain,
'ën kana atun bana kuakë
'inuxun 'ain.

- 25 'Ianan ka shórapánanën
carnerobë timéxun,
pimainun paru 'inúanën
vaca bënë 'akësaribi okin
pasto piti 'ikën,
'imainun ka rununribi me
putu piti 'ikën.
Usa 'ain ka an kamabi 'ën
bashikamanu 'ikë,
unikama 'atima oti uinu 'ikë
unibi 'aíma 'iti 'ikën."
Usai ka Nun 'Ibu kiaxa.

- 66** 1 'Ësai ka Nukën 'Ibu
kiaxa:
"Naíkamë 'ëo ax ka 'ëx anu
tsókë a 'ikën,
'imainun ka me axribi anu
'ën taë nankë 'ikën.
¿Uinu kara achúshi xubu 'ë
'axunti 'it?
¿Uinu kara anu tantiti
achúshi xubu 'ë
'axunkanti 'it?
2 ¡'Ënbi kana kamabi a
ñukama 'akën,
usakin 'akëx ka aséribi ñu
mëratí 'iakëxa!
'Ëx min 'Ibu 'aish kana usai
kin.
Uni ñuñuma 'ianan axa
tëmërai tsókë uni ami
kana 'ëx sinanin,
usa 'ain a unikaman 'ën
bana kíkësabiokin upíokin
'ati 'ikën."